

Ma Mʉweni Sulumani ya Meciyʉ àbəki ni

Ere ye ti mədəmki ka Ma Mʉweni Sulumani ya Meciyʉ àbəki ni

Maslaŋa ya àbəki wakita ge Meciyʉ ni àdafay slimy gayan a wakita ni bu ndo. Ku tamal nahkay nəŋgu ni, kwa ka mənjəki gani ndam ga Yezu ñek təsəra àbəki ti Meciyʉ zal asak ga Yezu ni (Meciyʉ ti təzalay naŋ Levi daya). Maslaŋa ya àbəki wakita ni ti zal Zude, awayay adafaki ma ga ndam mahəŋgaray pakama ge Melefit ya tədəmbiyu, tədəm amagravu ni ti àgrava ka sarta ga Yezu edədiŋ a (jeŋgey Meciyʉ 1.22-3 ; 2.15 ; 2.17-18 ; 2.23 ; 3.3 ; ma ndahanj təbu akada hini daya).

Ka mənjəki ga wakita ni Meciyʉ àdəmki ma ke miwi ga Yezu. Kələŋ gani àŋgəhad ere ye ti Yezu àgray akaba àdəm ni ñek akada ga ata Mark nday ata Luk ya təŋgəhad ni : Yezu ànjəki ke təwi gayan ka had Gelili, òru gwar a Zeruzalem. Yezu naŋ àbu agray təwi gayan ni ti gəzit àna gəzit ndam ya taðəbay naŋ ni təsər naŋ ti naŋ way ; kələŋ gani Piyer àdəm Yezu ti naŋ Krist bay gəfakani ya amara ni (16.16). Piyer àra àdəma pakama nana ti kələŋ gani Yezu òru gwar a Zeruzalem, wudaka akoru ti àhi ana ndam maðəbay naŋ ni ahàr àdəm tâkad naŋ eslini, mək amanjaba e kisim ba (16.21).

E kidiŋ ga pakama ga Yezu ya àdəm ni bu ni ti Meciyʉ àdaba ndahanj a, àslamatatakabu, àbəki ka

melañ gərgəri zlam a wakita gayan ni bu : ma ga Yezu ya àdəm ka həma ni (5.1-7.29), ma ga Yezu ya àdəm ka ya ti aslər ndam asak gayan ni (10.1-11.1), ma gozogul ga Yezu ya àdəmki ka Məgurge Melefit ni (13.1-52), ahəmamam ndam ga Yezu tânjəhadkabu ni (18.1-19.2) akaba ma ga Yezu ya àdəmki ka mandav ga duniya ni (24.1-25.46).

Meciyu adəfiki ana leli zlam ya ti tàgrakivu ka Yezu ni ti àgravu akada ga zlam ya ti àgrakivu ka ndam Izireyel a Wakita ge Melefit ya ahaslani bu ni. Yezu àsləka ka had Ezip a akada ga ndam Izireyel na (2.14-15) ; tàbaray nañ akada ga ndam Izireyel ya tàsləkaba a dəluv ba ni (3.13), àcaka daliya a huđ gili ba (4.1) mək àcəliya a həma va ga macahi Divi ge Melefit ana mis akada ge Məwiz ya àgray na (5.1). Yezu ti nañ bay məgri təwi ana Melefit ya àcakay daliya a kəla geli vu ni (Izayi 53.4 ; Meciyu 8.17) ; nañ Wur ge Mis, ya Deniyel èpi Melefit aməfiyu nañ a bay vu ni (Deniyel 7.13-14 ; Meciyu 9.6). Yezu èndevertəba təwi gayan na dek : kani ti nañ « Melefit ya anjəhad akaba leli ni » (Emenəwel) ya Izayi àdəmki ma ni (Izayi 7.14 ; Meciyu 1.23 ; 28.20).

*Slimi ga ata bəñ ga bəñ ga Yezu
(Luk 3.23-38)*

¹ Yezu *Krist ti nañ wur huđ ge Devit, wur huđ ga Abraham daya. Slimi ga ata bəñ ga bəñjani ti nday hi : ² Abraham èwi Izak, Izak èwi Zekəp, Zekəp èwi Zəda akaba bəza ga məñjani ndahañ, ³ Zəda èwifinja ata Ferez nday ata Zara kà Tamar a, Ferez èwi Esron, Esron èwi Aram, ⁴ Aram èwi Aminadap,

Aminadap èwi Nasonj, Nasonj èwi Salmonj,⁵ Salmonj èwifinj Boz kà Rahap a, Boz èwifinj Zobet kà Rut a, Zobet èwi Zese,⁶ Zese èwi Devit. Devit ti àzum bay.

Bay Devit èwifinj Salomonj kà wal ge Yəri a,⁷ Salomonj èwi Robowam, Robowam èwi Abiya, Abiya èwi Asaf,⁸ Asaf èwi Zusafat, Zusafat èwi Zuram, Zuram èwi Oziyas,⁹ Oziyas èwi Zowatam, Zowatam èwi Asaz, Asaz èwi Ezesiyas,¹⁰ Ezesiyas èwi Manase, Manase èwi Amoŋ, Amoŋ èwi Zuziyas,¹¹ Zuziyas èwi Zesəniyas akaba bəza ga məŋjani. Ka sarta gani nani ti təhəloru ndam *Zəde ka had Babilonj.

¹² Tàra təhəloya ndam Zəde ka had Babilonj a ti Zesəniyas èwi Salatiyel, Salatiyel èwi Zorobabel,¹³ Zorobabel èwi Abiyut, Abiyut èwi Eliyakim, Eliyakim èwi Azor,¹⁴ Azor èwi Sadok, Sadok èwi Akim, Akim èwi Eliyət,¹⁵ Eliyət èwi Eleyazar, Eleyazar èwi Mataŋ, Mataŋ èwi Zekəp,¹⁶ Zekəp èwi Zəzef. Zəzef ti zal ga Mari ya èwi Yezu ni. Yezu ti təzalay naŋ Krist.

¹⁷ Nahkay e kidiŋ ga sarta ga Abraham akaba sarta ge Devit bu ni ti bəza huđ bəza huđ ga Abraham kru mahar fad; e kidiŋ ga sarta ge Devit akaba sarta ya ti təhəloru ndam Zəde ka had Babilonj ni bu ni ti bəza huđ bəza huđ ga Abraham kru mahar fad; e kidiŋ ga sarta ya ti təhəloru ndam Zəde ka had Babilonj ni akaba sarta ge Krist bu ni ti bəza huđ bəza huđ ga Abraham kru mahar fad.

*Məslər ge Melefit ahi ana Zəzef etiweya wur a,
slimi gani Yezu
(Luk 2.1-7)*

18 Tìwi Yezu *Krist ti àgravu nahkay hi : məñjani Mari məva ge Zəzef. Zəzef àzay nañ fañ ndo, ay tipi ti nañ a hud. Nañ a hud ti àna njəda ga *Məsuf Njəlatani. **19** Zal gani Zəzef ti nañ mis jireni, nahkay àra èpia nañ a, nañ a hud ti àwayay madafani do. Àdəm ambrəñ nañ akal-akal. **20** Nañ àbu ajalay ahàr nahkay ti *məslər ge Melefit àñgazlivu e kisim mizideni bu, àhi ahkado : « Zəzef wur hud ge Devit, kàgray angwaz ga mazay Mari ga wal ba, adaba wur ya a hud gayañ bu ni ti àzay hud gani àna njəda ga Məsuf Njəlatani. **21** Ara ewi wur zalani. Emiweya ti akədi slimī Yezu, adaba nañ ti amahəñgay ndam gayañ, aməhəlaba tay a magudar zlam gatay ba. »

22 Zlam gani nani àgravu dék ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəñgaray *pakama gayañ ni mâgravu. Pakama gani nani ti nihi : **23** « Wur dahalay ya àsər zal fañ ndo ni ara azay hud, emiwi wur zalani, atəzalay nañ Emenəwel. » * Emenəwel ti awayay adəmvaba « Melefit nañ àbu akaba leli. » **24** Zəzef nakəñ àra èpidekva ti àgray ere ye ti məslər ga Bay Melefit àhi gray ni. Àzay Mari nakəñ ga wal, **25** ay tändəhadkabu ndo, duk àbivoru ana sarta ya Mari èweya wur na ni. Nahkay Mari nakəñ èwi wur zalani, mək Zəzef àdi slimī gani Yezu.

2

Ndam məsər zlam tara tamənjaya Yezu a

1 Tiwi Yezu ti e Betlehem ka had *Zəde. Ka sarta gani nani ti Erot nañ bay ga ndam *Zəde. Tàra tiwia Yezu a ti ndam ndahanj tara a Zerəzalem a ; nday

* **1:23** Izayi 7.14.

ndam məsər zlam, təsləkabiya gwar egezi a. ² Tàra tinxia ti tihindi, tədəm : « Bay ga ndam Zude ya tìwi ni ti nañ eley ? Måra ti adaba boñgur àcəlaya, adafaki tìweya bay gədakana. Mipia boñgur na ti màra ga mabəhadî mirdim a. » ³ Bay *Erot àra ècia ma gana ti ma gani àhəlia ahàr a dal-dal ; ma gani àhəlia ahàr ana ndam Zeruzalem a dék daya. ⁴ Eslini Erot nakəñ àzalakabu gədákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam Zude ya *təsəra Wakita ge Melefit a ni. Àzalakabu gədákani ga ndam Zude ni nahkay ti ge mihindifiña kà tay a : « *Krist Bay gədakani ya amara ni ti, etiwi nañ ti eley ? » ⁵ Nañ nakəñ àra àhia ana tay a nahkay ti nday nakəñ təhəñgrifəñ, təhi : « Etiwi nañ ti e Betlehem ka had Zude, adaba bay mahəñgaray *pakama ge Melefit nahanj àbəki a wakita gayan bu nahkay hi : ⁶ « Bay Melefit àdəm :

Lekələm ndam Betlehem ka had Zude ni ti kəsa gekəli gədakani àtam kəsa ndahanj ga had Zude ni, adaba etiwi bay a kəsa gekəli bu.

Bay gani nani ti amədi kama ana ndam goro ndam *Izireyel.” * »

⁷ Bay Erot àra ècia ma na nahkay ti àzalakabu ndam məsər zlam ni akal-akal, èhindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Boñgur ni ti àcəlaya ananaw ? » ⁸ Tàra təhia sarta gana ti àsləroru tay e Betlehem, àhi ana tay : « Dəgum, kədəbum məlan ga wur ya tìwi ni lala. Akəsəruma məlan gana ti, ñguma ti kâhəñgrumu ma gani. Adaba nu day nara nakoru ga mabəhadî mirdim. »

* **2:6** Mise 5.1.

9 Nday nakəŋ tāra tīcia ma ga bay na ti tāsləka. Nday tēbu takoru e divi bu ni ti tīpi boŋgur ya àcəlaya gwar egezi a ni, naŋ àbu akoru kama gatay. Boŋgur ni naŋ àbu akoru nahkay ti òru ècikki ka məlaŋ ga wur ya naŋ àvu ni. **10** Tāra tīpia boŋgur na ti tēmərva dal-dal, **11** tēhuriyu a ahay ya ti boŋgur ècikki ni vu, tēdi ahàr ana wur ni nday ata məŋjani Mari. Tāra tīpia wur na ti tābəhadı mirdim grik meleher ndiiba ndiiba ana had, mək tēzləkaba sahar gatay a, tēhəlaya zlam a, tēbi ana wur ni. Zlam gani nday hi : gru, haf ya tamal tazəbay ezi ti àbəlay ni, akaba haf naħaŋ tēzalay mir, ezi akada ge tersel ni. **12** Kələŋ gani Melefit àhi ma ana tay e kisim miziđeni bu, àhi ana tay ahkado : « Kəŋgumoru gwar afə ga Erot ba. » Nahkay nday nakəŋ tāsləka, tāŋgoru a magam gatay àna divi naħaŋ zlam gatay.

Ata bəŋ ga Yezu tacuhworu àna Yezu ka had Ezip

13 Ndam məsər zlam ni tāra tāsləka ti *məslər ge Melefit àngazlivu ana Zəzef e kisim miziđeni bu, àhi ahkado : « Sləka, za wur na nday ata məŋjana, cuhworu àna tay gwar ka had Ezip. Ekinjəmiya ti njəhaduma eslina. Anəhuk “Sləka” day kwa ti akəsləkumbiya. Adaba *Erot naŋ àbu adəbay divi ge mijinj wur ni. » **14** Zəzef àra ècia ma na nahkay naħema, ga məlavad gani nani ècikaba, àzay wur ni nday ata məŋ ga wur ni, òru ka had Ezip. **15** Tōru tīnjuä eslina ti tānġəhadiyu duk àbiviyu ana kisim ga bay Erot. Ata bəŋ ga Yezu tōru àna Yezu ka had Ezip ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray *pakama ga Bay Melefit māgravu. Pakama ya àdəm ni ti nahkay hi : « Nəzalabiyyu wur gorø ti kwa ka had Ezip. † »

† 2:15 Oze 11.1.

Tabazl bəza

¹⁶ Erot àra ècia ndam mèsər zlam ni tágosa nañ a ti àzuma bəruv a dal-dal. Nahkay àsləroru mis, àhi ana tay tôru tâbazl bəza ga kəsa Betlehem akaba bəza ge mis ya tanjəhad kà gəvay gani ni. Àhi ana tay tâbazl bəza ya ti təzuma vi a cù cüena akaba ya tîsli vi cù cüeni ndo ni ñek. Àdəm tâbazl bəza ge vi cù cüeni ni ti adaba ndam mèsər zlam ni tèhi « Mìpi bonjur enjenjeni ti àgray vi cù nihi. » ¹⁷ Nahkay pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àgravu. Pakama gani nahkay hi :

¹⁸ « Tici zlahay a Rama : tuway ahənday dal-dal, tagray delulù.

Nani Resel, etewi bəza gayan, àwayay ti mis tədabakay nañ do, adaba bəza gayan təbi va bi. ‡ »

Ata bəñ ga Yezu tasləkabiya ka had Ezip a

¹⁹ Kələñ gani bay *Erot nakəñ àməta. Àra àməta ti məslər ga Bay Melefit àngazlivu ana Zəzef ka had Ezip e kisim mizidəni bu keti, ²⁰ àhi ahkado : « Cikaba, za wur na nday ata məñjana, kəñgoru àna tay ka had Izireyel. Adaba ndam ya ti təawayay makad̄ wur ni ti təməta. » ²¹ Zəzef nakəñ àra ècia ma na ti ècik, àzay wur ni nday ata məñ ga wur ni, təsləka təngoru ka had Izireyel. ²² Ay Erseleyas wur ga Erot àhuriya a bay ga bəñjana va ka had *Zəde a. Zəzef nakəñ àra ècia ma gana ti aŋwaz awər nañ, àwayay məhuriyani ka had Zəde do. Eslini *məslər ge Melefit àhi ma e kisim mizidəni bu, nahkay Zəzef nakəñ òru ka had *Gelili. ²³ Òru ènjua eslina ti ànjəhad a kəsa nañañ bu ; təzalay kəsa

‡ ^{2:18} Zeremi 31.15.

gani Nazaret. Nahkay ere ye ti ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ya tədəmbiyu ni àgrava. Ma gani nahkay hi : « *Bay gədakani ya amara ni ti atəzalay naŋ zal Nazaret. »

3

*Pakama ge Zeŋ bay məbaray mis ni
(Mark 1.1-8 ; Lük 3.1-9 ; Zeŋ 1.19-28)*

¹ A vad naŋ àbu nahəma, Zeŋ bay məbaray mis ni àhərkiaya ke mis a huſ gili ba ka had *Zəde ga məhi ma ana mis. ² Àhi ana mis ahkado : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a, adaba *Məgur ge Melefit ènbia wuſak. ^{*} » ³ Zeŋ ti Izayi bay mahəñgaray *pakama ge Melefit àdəmkibiya ma, àdəm :

« Maslaŋa azlah a huſ gili bu, dəŋgu gayaŋ ahəndabiyu. Àdəm :

“Slamatumikabu divi ana Bay gədakani, ahàr àdəm divi gayaŋ mâla ndəlabा.” [†] »

⁴ Zeŋ ti naŋ àbu àna azana mələmani àna eŋgəc ge ezligwemi, awəlvù àna maslpara ga ambəl a zuh bu. Zlam məzum gayaŋ ti eyew akaba amu.

⁵ Eslini ti ndam Zərzalem, ndam ga had Zəde dek akaba ndam ya ti tanjəhad kà gəvay ga zalaka *Zərdeŋ ni dek tərəkia ke Zeŋ nakəŋ a, ⁶ tədəfaya zlam gatay ya təgudar na, mək Zeŋ nakəŋ àbaray tay a zalaka Zərdeŋ ni bu həya.

⁷ Ndam *Feriziyeŋ akaba ndam *Sedəseyeŋ kay tərəkia ke Zeŋ a tî məbaray tay. Zeŋ nakəŋ àra èpia

* ^{3:2} A wakita ge Meciyə bu, tədəm « Məgur ga huſ melefit, » awayay adəmvaba « Məgur ge Melefit. » † ^{3:3} Izayi 40.3.

tay a ti àhi ana tay ahkado : « Lekulam ti medékw ! Way àhi ana kuli dəguma afa goro a ti kâtamumfənja kà məzum bəruv ge Melefit ya ara azumki ke mis wudak na way ? ⁸ Tamal ti kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a edediñ edediñena ti, grum təwi ya ti adafaki lekulam kàmbatumva ni. ⁹ Ngay bəñ ga bəñ gekuli Abraham, nahkay akatumtum ti kəhumi ana ahàr ba, adaba nəhi ana kuli nahəma, Melefit eslikî məhiani ana akur nday ndani tīgi bəza huđ ga Abraham day, agravu. ¹⁰ Si kəgrum təwi sulumanı kwa. Do ni ti Melefit nañ anjəkia ka matrađ kuli a àndava, agri ana kuli akada ge mis ya məñ ga zlam gayan tìwi bəza sulumanı do ni ti azay zlaba gayan ekeleba tay a, abiyu tay aaku vu ni. ¹¹ Nu ti nabaray kuli àna yam ti mis tēsər lekulam kàmbatumkaba majalay ahàr gekuli a, ay maslañja nahañ nañ àbu ara e divi ba kələñ goro a : nañ ti aməbaray kuli àna *Məsuf Njəlatani akaba àna aku. Nañ gani nani ti njəda gayan àtama goro a ; nu ti way ga məziaba kimaka gayan a di way ? ¹² Emedekaba mis a akada ge mis ya àza hijid gayan a ahar va, ahar hay àna nañ ni. Àharaba ti abiyu yam ga hay ni a guvur vu. Ay kisfit gani ni ti ajiaba aku a. Aku gani nani ti àmət dəy-dəy do. »

Tabaray Yezu (Mark 1.9-11 ; Luk 3.21-22)

¹³ Eslini Yezu àsləka ka had *Gelili a, àrəkioru ke Zenj kà gəvay ga zalaka *Zərdeñ ti Zenj *məbaray nañ. ¹⁴ Ay ti Zenj àwayay məbaray nañ do, àhi ahkado : « Amal nu nərəkukoru ti kâbaray nu. Nihi ti nak kərəkua ti nâbaray kur sawan aw ? » ¹⁵ Ay Yezu àhəñgrifəñ, àhi : « Nihi ti gəskabá, gray nahkay

hayaŋ. Tamal màgra nahkay ti màgra ere ye ti Melefit awayay na ñek. Àgëski ti magray nahkay. » Zeŋ àra ècia ma ga Yezu na ti àgëskabu, àbaray naŋ. ¹⁶ Zeŋ àra àbara Yezu a ti Yezu ácəlaya a yam ni ba. Eslini huð melefit àzlëkvaba, mæk Yezu nakəŋ èpi *Mësuf ge Melefit àhërkiaya akada ga kurkoduk ya ahër na. ¹⁷ Eslini dëŋgu àhëndabiyu a huð melefit bu akada dëŋgu ge mis, àdëm : « Maslaŋa hini ti wurgoro, nawayay naŋ dal-dal ; amëru mëbëruv dal-dal. »

4

Seteni ahəlfəŋa eya kà Yezu a (Mark 1.12-13 ; Luk 4.1-13)

¹ Kéləŋ gani *Mësuf ge Melefit àzoru Yezu a huð gili vu ti *Seteni mähəlfəŋa eya a. ² Eslini Yezu nakəŋ àgës ndëra, àzum zlam ndo vað kru kru fað mälafat akaba mälavad gani do ñek. Kéləŋ gani lëwir àwërkaba naŋ a. ³ Nahkay bay mähəlfəŋa eya kè mis a ni àrëkioru, àhi ; « Tamal ti nak Wur ge Melefit ededin ti hi ana akur nday hini tâmbukvu *dipeŋ zla aw. » ⁴ Ay Yezu àhëŋgrifëŋ, àhi : « Abu mëbëkiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àdëm : “Mis anjëhad ti àna zlam mëzumani ciliŋ do ; anjëhad ti àna pakama ya Melefit àdëm ni ñek.” * »

⁵ Eslini Seteni àzoru naŋ a kësa *njëlatani ni vu, àfëkað naŋ jik ka ahàr ga *ahay gëdakani ge Melefit ni, [†] ⁶ mæk àhi : « Tamal nak Wur ge Melefit ededin ti diyu a had, adaba àbu mëbëkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Melefit amëhi ma ana

* 4:4 Mimbiki 8.3. † 4:5 Kësa njëlatani ni ti Zeruzalem.

məslər gayan, atakəcaw kur, ti asak gayak ènjifinj kà akur ba.” ‡ » ⁷ Ay Yezu àhi : « Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu keti : “Kèhəlfənja eyə kà Bay Melefit gayak a ba.” § » ⁸ Eslini Seteni nakən àzoru Yezu ka ahàr ga həma zəbalani, àdəfiki had ga duniya gərgərani dek, àdəfiki njəða akaba elimeni gatay, ⁹ mək àhi : « Kəbu kipioru zlam ni dek do waw ? Tamal ti kàbəhađua mirdim a meleher ndi6 ana had ti anəbuk tay dek. » ¹⁰ Eslini Yezu àhi : « Həđakfua, Seteni. Àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu nahkay hi : “Akabəhadı mirdim ti ana Bay Melefit gayak ; akazləbay naŋ naŋ bəlanj ciliŋ.” * » ¹¹ Yezu àra àdəma ma na nahkay ti Seteni nakən àsləkafənja. Àra àsləkafənja ti *məslər ge Melefit tərəkia ka Yezu a, təfi ahàr.

*Yezu anjəki ke təwi gayan ka had Gelili
(Mark 1.14-15 ; Luk 4.14-15)*

¹² Kələŋ gani mis təhi ana Yezu təfiya Zeŋ a dançay va. Yezu àra ècia ma gana ti àsləka òru ka had *Gelili. ¹³ Òru ènjəa eslina ti ànjəhad a Nazaret ndo, òru ànjəhad a Kafarnahum. Kafarnahum ti kà gəvay ga *dəluv gəđakani ga had Gelili, ka had ga Zabulonj akaba ga Naftali. ¹⁴ Àgray nahkay ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni ti mâgravu. Àdəm nahkay hi :

¹⁵ « Lekulüm ndam ga had ga Zabulonj akaba ga Naftali,
gwar ka dəluv, ke ledi ga zalaka *Zərdeŋ ni !

‡ 4:6 Limis 91.11-12. § 4:7 Mimbiki 6.16. * 4:10 Mimbiki 6.13.

Ka had Gelili gekəli ti ndam ya nday ndam *Zəde
do ni təbu kay,

¹⁶ ay mis ya ti tanjəhad a məlanj zirj-zinjeni bu ni tipia
məlanj maslađana dal-dal ;
mis ya ti tanjəhad akada nday mis məmətani ni,
məlanj àsladıa ana tay a.[†] »

¹⁷ Ka sarta gani nani Yezu ànjəki ka məhi ma ana
mis, àdəm : « Mbatumkaba majalay ahàr gekəli a,
adaba *Məgur ge Melefit ènbia. »

*Yezu azalay ndam məgəs kiliffad
(Mark 1.16-20 ; Luk 5.1-11)*

¹⁸ A vad nahaj Yezu nañ àbu asawaday kà
gəvay ga dəluv Gelili ti èpi mis ndahanj cù nday
kà mən̄ gatay. Bəlanj gani slimı gayan Simu nañ
ya təzalay Piyer ni, nahaj ni ti ni slimı gayan Andre. Nday təbu tətəliyu zəva gatay a dəluv
vu, adaba nday ndam məgəs kilif. ¹⁹ Eslini Yezu
àhi ana tay : « Dəbumbiyu nu ; anagray ti kığum
ndam məhəlibiyu mis ana Melefit akada ya ti
kəgəsum kilif ni. » ²⁰ Tàra tıcia pakama ga Yezu
na ti təmbərbu zəva gatay ni ndəbək, tədəbay nañ
huya. ²¹ Nday təbu takoru ti Yezu èpi mis ndahanj
cù, nday kà mən̄ gatay keti ; nday bəza ge Zebede,
bəlanj gani slimı gayan Zek, nahaj ni ti ni slimı
gayan Zenj. Nday a *slalah ga yam bu akaba bən̄
gatay Zebede, təbu təslamalay zəva gatay. Yezu
àra èpia tay a ti àzalay tay. ²² Nday nakən̄ tàra tıcia
zalay ga Yezu na ti təmbərbu slalah ga yam gatay
ni akaba bən̄ gatay ni, tədəbay nañ.

*Yezu acahi zlam ana mis akaba ahəŋgaraba mis a
(Luk 6.17-19)*

[†] 4:16 Izayi 8.23-9.1.

23 Kéləŋ gani Yezu àsawaday ka kësa ka kësa ga had *Gelili ni dék, àcahi zlam ana mis a ahay ga *mahëŋgalavù Melefit ye eslini ni bu. Àhi *Ma Mæwени Sulumani àki ka *Mægur ge Melefit ana tay, àhëŋgaraba ndam gatay dërani akaba ndam gatay ya armëwər gërgërani awər tay na dék.
24 Nahkay ndam ga had Siri dék tìcia zlam ga Yezu ya àgray na. Eslini tèhëlibiyu ndam gatay ya tèbesey do ni dék : ndam ga armëwər, ndam ya ti tækakay daliya ni, ndam ya ti seteni tèniviyu ana tay ni, ndam ya ti araña agës tay bëruk bëruk ni, akaba ndam dëra. Tèhëlibiya tay ana Yezu a ti Yezu àhëŋgaraba tay a. **25** Mis dal-dal tàslëkabiya e Gelili a, ka had ga *Kësa Kru a, a Zeruzalem a, ka had *Züde akaba ke ledi ga zalaka *Zürdeŋ a, tàdëbay Yezu.

5

Yezu acahi zlam ana mis a hëma bu

1 Yezu àra èpia mis dal-dalani na ti àcëloru a hëma vu, ànjëhad digës. Nahkay ndam madëbay naŋ ni tèrëkioru, **2** mëk Yezu ànjëki ka macahi zlam ana tay.

Mëmërani ga ndam ga Yezu (Luk 6.20-23)

Àhi ana tay ahkado :

- 3** « Ndam ya ti tèséra nday ndam talaga kè eri ge Melefit ni ti témërvu, adaba *Mægur ge Mel-efit ti gatay.
- 4** Ndam ya ti titëwi ni ti témërvu, adaba Melefit amëhëŋgrivu bëruv ana tay. *

* **5:4** A wakita ndahanj bu tàmbatkaba lemera 4 ata 5 a.

- ⁵ Ndam ya ti nday kuđufani ni ti tâmərvu, adaba Melefit aməvi hađ ya ti àđəm aməvi ana ndam gayaň ni ana tay.
- ⁶ Ndam ya ti tawayay jiri ge Melefit akada ya tawayay zlam məzumani akaba zlam miseni ni ti tâmərvu, adaba etipi jiri gani nani, atərəh àna naŋ akada ya tərəh àna zlam məzumani ni.
- ⁷ Ndam ya ti mis təsi cicihi ana tay ni ti tâmərvu, adaba nday day atəsi cicihi ana Melefit.
- ⁸ Ndam ya ti məbəruv gatay *njəlatani ni ti tâmərvu, adaba etipi Melefit.
- ⁹ Ndam ya ti taŋgalabakabu mis ni ti tâmərvu, adaba Melefit amazalay tay bəza gayaň.
- ¹⁰ Ndam ya ti mis təgri daliya ana tay adaba nday ndam jireni ni ti tâmərvu, adaba Məgur ge Melefit ti gatay.
- ¹¹ « Lekələm ti ka ya ti mis tindivi kəli, təgri daliya ana kəli ahkay do ni təđəmki ma magədavani gərgəri àki ke kəli adaba lekələm ndam goro ni ti, mərumvu. ¹² Yəm, mərumvu dal-dal, adaba Melefit aməvi zlam sulumani ana kəli kay a kəla gani vu a huđ melefit bu. Daliya ya təgri ana kəli nihi ni ti, ku ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ahaslani day təgri ana tay nahkay. »

*Ma àki ka estena akaba ka məlaŋ masladani
(Mark 9.50 ; Lük 14.34-35)*

- ¹³ « Lekələm e kidiň ga ndam ga *duniya ni bu ni ti akada estena ya tabafəň kà zlam məzumani ni. Ay tamal estena ni àcər va do ni ti, təgri ahəmamam ti mācər keti ni mam ? Àbi ! Ègia zlam masakana, tizligoru mis təcəlki cilinj.

14 « Asladay məlañ a duniya bu ni ti lekələm gani. Kəsa gədəkani ka ahàr ga həma ti aŋgahvu waw ? Aha ! **15** Maslaña ya ti ebeftey ceŋgel mək ahəmbaki dagəla ni ti àbi ; afəkað ka məlañ zaŋani sawan, nahkay ti asladı məlañ ana mis ya ti a huđ ahay bu ni dek. **16** Nahkay zla nahəma grum ti mis dek tîpi maslađani geküli àna təwi geküli sulumanı ya kəgrum ni. Etipia ti atazləbay Bəñ geküli ya a huđ melefit bu ni. »

Pakama àki ke Divi ge Melefit

17 « Ngay nu nàra ga məmbatkaba *Divi ge Meləfit ya Məwiz àbəki na akaba pakama ga ndam ndahanj ya tàhəŋgaray *pakama ge Melefit na ti kədəmum ba. Nàra ga məmbatkaba tay a do, nàra ti ge mendeverin təwi gani sawan. **18** Nəhi ana kəli nahəma, ku asak ma gəzit ge Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki ni emiji do. Tamal huđ melefit akaba had ni dek tijiji ndo ni ti asak ma ga wakita ni day emiji do. Si ere ye ti Melefit awayay magray ni dek amagrava day kwa. **19** Nahkay zla nahəma, tamal mis àgəskabu ku Divi bəlañ e kidiñ ge Divi ge Melefit bu ndo, akaba acahi ana mis ndahanj ti tâgray akada gayan ni ti, àbəlay do. Ku tamal àgəskabá Divi ndahanj a dek, Divi ya àgəskabu ndo ni ti gəziteni àtam nday ndahanj dek nəŋgu ni, Melefit amədəm maslaña nani gəziteni àtam mis ndahanj dek a Məgur gayan ni bu. Ay maslaña ya ti àgəskabá Divi ge Melefit a dek, acahi ana mis ndahanj ni ti, Melefit amədəm naŋ gədəkani a Məgur gayan ni bu. **20** Nəhi ana kəli nahəma, ahàr àdəm kâtamum ndam *Feriziyen akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit àna jiri. Tamal kâtamum

tay ndo ni ti akəhurumiyu a *Məgur ge Melefit ni vu koksah. »

Məzum bəruv akaba ləgayvu

²¹ « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Kəkad mis ba. Maslaŋa ya ti àkada mis a ni ti tagrafəŋa seriya.” † ²² Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do tamal àzumkia bəruv ka wur ga məŋjana ti tagrafəŋa seriya ; ku way way do tamal èndivia wur ga məŋjana cəd ti ndam ge seriya təwəl naŋ ; tamal àhi ana wur ga məŋjani “Nak muru” ti tizligiyu naŋ a *dəluv ga aku vu. ²³ Nahkay tamal klinjua àna sədaga gayak ka məlanj ya tabəhad na, mək kəsərkia kàgudaria zlam ana wur ga muk a ti, ²⁴ mbərbu sədaga gayak ni eslini, ru kāŋgalumbabiya. Akəŋgalumbabiya ti ŋga ti káfəkadı sədaga gayak ni ana Melefit dəma mba.

²⁵ « Tamal maslaŋa akoru abəhadkuk mirdim nahəma, ŋgalumbu ka ahàr divi ; do ni ti bi maslaŋa nani aməzikaboru kur ana bay magray seriya, mək bay ni aməvi kur ana zal slewja ga məfiyu kur a daŋgay vu. ²⁶ Nəhuk nahəma, məŋjəd məpəlaba ere ye ti təfəkuk na ədek ti akahəraya a daŋgay ni ba do. Ku tamal ti agəjənifuk sisi bəlaŋ nəŋgu ni, si kəpəlaba kwa. »

Magray hala

²⁷ « Kəsəruma təhi ana ata bəŋ gekəli ahkado : “Kàgray hala ba.” ‡ ²⁸ Ay nu ti nəhi ana kəli : ku way way do tamal àməŋjaləŋa ana wal a àna eri cilin, awayay ti tāndəhadkabu ti, àgra hala àndava.

† 5:21 Mahərana 20.13 ; Mimbiki 5.17. ‡ 5:27 Mahərana 20.14 ; Mimbiki 5.18.

29 « Nahkay tamal eri ga ahar ga daf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahëma, zaba zligoru ; àgëski hojo zlam ga vu gayak bëlanj ejiji ere gani tizligiyu vu gayak dék a dëlув ga aku vu ni.
30 Tamal ahar ga daf gayak ezligiyu kur a magudar zlam vu nahëma, kelkaba zligoru ; àgëski hojo zlam ga vu gayak bëlanj ejiji ere gani vu gayak dék ahuriyu a dëlув ga aku vu ni. »

Magaray wal

(*Meciyu 19.9 ; Mark 10.11-12 ; Luk 16.18*)

31 « Tèhi ana ata bëñ geküli : “Tamal maslaña agaray wal gayan ti ahàr àdëm abëki wakita gani, avi.”§ **32** Ay nu ti nëhi ana küli : ku way way do àgara wal gayan a, wal ni day àgray mesëwehvù ndo ni ti, wal ni àda zal nahanj a ti maslaña ya àgara wal na ti àfiyu wal ni a magray hala vu. Nahkay maslaña ya ti àza wal ya ti zal gani àgara na day àgra hala. »

Mbaday

33 « Kësëruma tèhi ana ata bëñ geküli ahkado : “Tamal kàmbada, këdëm akëgri zlam ana Melefit ti ahàr àdëm kàmbrëñ ba, gray ere gani nani.” *

34 Ay nu ti nëhi ana küli : kàmbadum day-day ba. Ku àna huñ melefit kàmbadum ba, adaba huñ melefit ti kursi ga Bay Melefit. **35** Ku àna had day kàmbadum ba, adaba had ti mëlanj mëbëki asak ge Melefit. Ku àna Zeruzalem day kàmbadum ba, adaba nani kësa ga Bay gëdakani. **36** Ku àna ahàr gayak day kàmbada ba, adaba ku mëhër ga ahàr gayak bëlanj day kàmbatkaba ti mìgi bëd-bëdani ahkay do ni

§ **5:31** Mimbiki 24.1. * **5:33** Mënjay Levi 19.12 ; Macalani 30.3 ; Mimbiki 23.22-24.

didiliñeni koksah. ³⁷ Ere ye ti kədəmum ni ti “Iy !” ahkay do ni “Aha !” Tamal kədəmumkiva ma na-hanj a ti nani təwi ge *Seteni. »

*Mahəŋgarvu zlam magədavani
(Luk 6.29-30)*

³⁸ « Kəsəruma, təhi ana ata bəñ gekəli : “Tamal maslañşa àzukaba eri a ti ziaba eri a bilegeni. Tamal maslañşa àdəvukaba aslər a ti dəviaba aslər a bi-legeni.” † ³⁹ Ay nu ti nəhi ana kəli : tamal mis cudayani àgruka aranja ti kàhəŋgarfəñ ba. Tamal maslañşa àduka barva ka tuwər ga ahar ga əaf a nahəma, mbatikabiyu ga ahar ga gəjar ni ti mədukkivu keti. ⁴⁰ Tamal mis àbəhačkuka mirdim a, awayay azafuka endəwi gayak a nahəma, mbrəñ nañ mâzafuka, mâzafuka mugudi gayak a daya. ⁴¹ Tamal mis àfəkuka əgasa ga məzioru zlam ezewed kru nahəma, zioru ezewed kru kru cə. ⁴² Tamal mis èhindiləka zlam a ti vi. Tamal mis əra ga makəlay duwa ti kəkeli ba. »

*Mawayay ndam ezir gelı
(Luk 6.27-28, 32-36)*

⁴³ « Kəsəruma təhi ana ata bəñ gekəli : “Ahər àdəm wayay ndam ya ti nak kəbu akaba tay ni, zirey ndam ezir gayak.” ‡ ⁴⁴ Ay nu ti nəhi ana kəli : wayum ndam ezir gekəli ; həŋgalumi Melefit ana ndam ya təgri daliya ana kəli ni. ⁴⁵ Tamal kəgrum nahkay ti ekigəm bəza ga Bəñ gekəli ya e melefit bu ni edədiñ edədiñeni, adaba nañ ti agray ti fat mâsladı məlañ ana ndam cuday akaba ana ndam sulumani, agray ti avər mətədiaya ana ndam

† 5:38 Mahəranə 21.24 ; Levi 24.20 ; Mimbiki 19.21. ‡ 5:43 Levi 19.18.

jireni akaba ana ndam jireni do na daya. ⁴⁶ Tamal lekəlüm kawayum ndam ya ti tawayay kəli ni cilin ti, kəhumi ana ahàr Melefit aməvi zlam ana kəli ka duwa gani aw ? Aha ! Adaba ku ndam *məhəl hadam day təbu tagray nahkay. ⁴⁷ Tamal kəgrumi sa ana bəza ga mərj gekəli cilin ti, kəhumi ana ahàr kəgrum zlam sulumani aw ? Aha ! Ku nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do ni day təbu tagray nahkay. ⁴⁸ Ahàr àdəm kàgudarum zlam do simiteni, akada ga Bərj gekəli ya e melefit bu àgudar zlam do simiteni ni. »

6

Məvi zlam ana ndam talaga

¹ Yezu àhi ana tay keti : « Ka ya ti kəgrum zlam sulumani ni ti, kəgrum kè meleher ge mis ndahanj ti tîpi ere ye ti kəgrum ni ba. Tamal kəgrum kè meleher ge mis ti, Bərj gekəli ya e melefit bu ni aməvi zlam ana kəli azuhva təwi gekəli ni do. ² Nahkay zla nahəma, ka ya ti kəvumi zlam ana ndam talaga ni ti, kəzlahum àna narj ti mis tîci ba. Ndam ya ti tawayay ti mis tədəm nday ndam jireni ni təbu tagray nahkay a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu akaba a kəsa bu. Tagray nahkay ti adaba tawayay ti mis tâzləbay tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana àndava, atəŋgət nahaj va do. ³ Ay nak ti ka ya ti kəvi zlam ana zal talaga nahəma, gray ti ku ahar ga gəjar gayak day àsər ere ye ti ahar ga daf gayak agray ni ba. ⁴ Ahàr àdəm kəvi zlam ana mis ti maslaŋa nahaj èci ma gani ba. Buk ti epi zlam ya mis tîpi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kàgray ni. »

*Mahəŋgalay Melefit
(Luk 11.2-4)*

⁵ « Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, kəgrum akada ga ndam ya tawayay ti mis ndahaŋ tâdəm nday ndam jireni ni ba. Nday ti tahəŋgalay Melefit tawayay micikeni jik a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu ahkay do ni kà gəvay ge divi, ti mis tîpi tay. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təŋgəta zlam ka duwa gana àndava, atəŋgət nahən va do. ⁶ Ay nak ti ka ya ti kahəŋgalay Melefit nahəma, huriyu a ahay gayak vu, zləkkabu mahay ti mis tipi kur ka ya ti kahəŋgalay Melefit ni ba. Buk ti epi zlam ya mis tîpi do ni, nahkay aməvuk zlam sulumani azuhva təwi gayak ya kàgray ni. ⁷ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit ni ti kəhəŋgrumi zuh ana zlam bəlaŋjani sak kay akada nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do tagray ni ba. Nday ti təhi ana ahàr tamal tahəŋgalay daldal ti Melefit aməgri ere ye ti tawayay ni ana tay. ⁸ Ay lekələm ti kəgrum akada gatay ni ba. Adaba wudsaka kahəŋgalum ti Bəŋ gekəli àsəra ere ye ti àhəcikivu ana kəli na àndava. ⁹ Ka ya ti kahəŋgalum Melefit nahəma, dəmum nahkay hi :

“Bəŋ gelı nak a huđ melefit bu, mis dek təgəskabu
nak njəlata ti ;

¹⁰ kâra kəzum bay gayak e kiđiŋ gelı bu ti ;
ere ye ti kawayay ni māgravu ka hađ akada ya
agravu a huđ melefit bu ni ti.

¹¹ Zlam məzumani ga məgəsi sifa ana leli ni ti vi
ana leli kani daya ti.

¹² Mbərfəŋja zlam ya māgudaruk ni kè leli a, akada
geli ya məmbərfəŋja zlam ge mis ya təgudari
ana leli na kà tay a ni ti.

13 Kèvi divi ana *Seteni ge mesipet leli ba,
hèŋgafəŋa leli kà naŋ a sawaŋ ti.

[Adaba Bay ya ti agur zlam dek akaba eslik i ka
magray zlam dek ni ti nak. Bay ya ti mis dek
atazləbay ni ti nak, ga kaŋgay-kaŋgayani. Aya
nahkay.]”

14 « Nèdəm nahəma, tamal kəmbrəŋumfəŋa zlam
ge mis ya tagudari ana kəli na kà tay a ti, Bəŋ
gekəli ya e melefit bu ni aməmbərfəŋa zlam gekəli
ya kagudarum ni kè kəli a bilegeni. **15** Ay tamal
lekələm kəmbrəŋumfəŋa zlam ya mis tagudari ana
kəli ni kà tay a do ni ti, Bəŋ gekəli day aməmbərfəŋa
zlam gekəli ya kagudarum ni kè kəli a do bile-
geni. »

Məgəs ndəra

16 « Ka ya ti kəgəsum ndəra nahəma, kəgrum
akada ge mis ya tawayay ti mis ndahaŋ tədəm nday
ndam jireni ni ba. Nday ti ka ya ti təgəs ndəra
ni ti tamənjavu akada təbu təcakay daliya, akada
təmətaňkaba ; tawayay ti mis təsər nday təbu təgəs
ndəra. Nəhi ana kəli nahəma, nday ti təŋgəta zlam
ka duwa gana àndava, atəŋgət nahaŋ va do. **17** Ay
nak ti ka ya ti kəgəs ndəra nahəma, baray eri
gayak, bakabu tersel ka ahàr. **18** Nahkay ti ŋgay
kəgəsa ndəra ti mis təsər do, si Buk ya ti naŋ àbu
akaba kur ni. Nahkay Buk aməvuk zlam sulumani
azuhva təwi gayak ya kàgray ni ; naŋ ti epi zlam ya
mis tìpi do ni. »

Elimeni ya a huđ melefit bu ni (Luk 12.33-34)

19 « Kèŋgumkabu elimeni a duniya bu ba. A
duniya bu ni ti gaŋgu akaba vi təzumaba,

ndam akal day tindef ahay tèhèlaba elimeni na.
20 Ngumkabu elimeni gekèli ti a huñ melefit bu sawanç, adaba eslini ti gañgu akaba vi tèzum do, ndam akal day tindef ahay koksah, tèhèl elimeni ni koksah. **21** Adaba mèlanç ya ti elimeni gayak àvu ni ti, kajalaki ahàr ti ka mèlanç gani nani. »

*Mèlanç maslañani akaba mèlanç ziñ-zinjeni
(Luk 11.34-36)*

22 « Eri ge mis ti asladay vu gayan akada ge ceñgel ya asladay mèlanç ni. Tamal eri gayak lala nahëma, vu gayak dek àbu a maslañani bu. **23** Ay tamal eri gayak lala do ni ti, vu gayak dek emigi e ziñ-zinjeni bu. Nahkay tamal ti maslañani gayak ni àsladay va do ègia ziñ-zinjeni ti, nak e ziñ-zinjeni bu dal-dal timey ! »

*Elimeni akaba tuwi ge Melefit ti màwayay tay
cueni koksah
(Luk 16.13)*

24 « Maslañña àbi esliki mègri tuwi ana bay ahay cu bi. Emizirey bølañ gani, amawayay nañ nahañ ni ; ahkay do ni amègësiki ma ana nahañ ni do, ana nañ nahañ ni ti ni amègësiki ma. Lekùlum day tamal këdëbum siñgu hi hi ti kìslùmki mègri tuwi ana Melefit koksah. »

*Kàjalumki ahàr ka zlam ga duniya ba
(Luk 12.22-31)*

25 « Nahkay zla nahëma, nèhi ana kùli a manjëhad gekèli bu ni ti ñgay akëzumum mam, [ekisùm mam] akaba akëbumkabu mam ti kàjalum ba, àhèli ahàr ana kùli ba daya. Sifa ti àtam zlam mèzumani do waw ? Vu ti àtam zlam mëbakabani do waw ? **26** Kipùm edidinj do waw ; tìzligi zlam do, tabaz zlam

do, tàngakabu zlam a guvur bu do. Ay ti Bəñ gekəli ya e melefit bu ni nañ àbi avi zlam məzumani ana tay bi aw ? Lekələm ti kàtamum tay ferek-ferek do waw ? ²⁷ Way e kidiñ gekəli bu eslik i mədəkiviyu vad àkivu ke vi gayañ ku gəzit àna majalay ahàr gayañ way ? Àbi !

²⁸ « Kajalumki ahàr ka zlam məbakabani ti kamam ? Nga pəm vay-vay ga zlam ya təfət a vədañ bu ni ; təgray təwi do, tələmkabu azana do daya. ²⁹ Ay nəhi ana kəli nahəma, ku Salomoñ àna elimeni gayañ ni dek tekedi àbakabu azana ya ti àbəlay akada vay-vay bəlañ ni ndo. ³⁰ Zlam ya təfət a vədañ bu kani, hajəñ təbiyu tay aaku vu ni tekedi Melefit abəki vay-vay ka tay. Tamal nañ àbu agray nahkay ti aməbəki zlam ke kəli amatam gatay ni do waw ? Lekələm ti kəfumki ahàr ke Melefit lala do ni ti kamam ? ³¹ Nahkay ti əngay aməzumum mam, emisəm mam akaba aməbumkabu mam ti kajalum ba. ³² Ndam ya taðəbay zlam nday nani dek kəlavad ni ti nday ya ti təfəki ahàr ke Melefit do ni. Ay lekələm ti Bəñ gekəli ya e melefit bu ni àsəra ere ya àhəcikivu ana kəli na. ³³ Enjenjeni ti dəbum *Məgur ge Melefit akaba jiri gayañ ; nahkay zlam ndahañ ni dek day Melefit aməvikivu ana kəli. ³⁴ Kajalumki ahàr ka vad ya hajəñ ba, adaba vad ya hajəñ day nañ àbu àna majalay ahàr gayañ zlam gayañ. Ku vad weley weley do dek zlam zləzlađani gayañ àbu. »

7

*Ngay mis ndahañ təgudara zlam a ti kədəmum ba
(Luk 6.37-38, 41-42)*

¹ « Ngay mis ndahañ tàgudara zlam a ti kàdəmum ba ; tamal kəgrum nahkay ti lekələm day ngay kàgudaruma zlam a ti Melefit amədəm do. ² Adaba mam, gekəli ya kədəmum tâwəl mis ndahañ àna seriya, tâtrañ tay ni ti Melefit day aməwəl kəli àna seriya, amatrañ kəli. Darama ya lekələm kəgurumi zlam ana mis ndahañ àna nañ ni ti Melefit day aməguri zlam ana kəli àna nañ. ³ Kamənjaləñ ka cakwasl ya àniki ke eri ga wur ga muk ni, kəsərki ka damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti kamam ? ⁴ Tamal kəhi ana wur ga muk ni : “Wur ga mmawa, mbrəñ nəzukkia cakwasl ya ànukki ke eri na” ti, nak nakani kìpi damkoluk ya ànukki ke eri ni do ni ti, kəzikia ahəmamam ? ⁵ Nak bay ya aŋah zlam magudarani gayañ ni ! Zəkia damkoluk ke eri gayak gayakana day. Akəzəkia ti ekipi divi lala mək akəzikia cakwasl ya àniki ke eri ana wur ga muk na. ⁶ Kəvumi zlam *njəlatani ge Melefit ana kərá ba, do ni ti tambatkibiyu ma ke kəli tahəpədkaba kəli a. Kəfəkadumivu ebirsli gekəli e divi bu ana mədrás ba, do ni ti təcəlki, tagudar masakani. »

*Mihindiliñ zlam kè Melefit
(Luk 11.9-13)*

⁷ « Hindəm zlam. Kìhindəma ti Melefit aməvi ana kəli. Dəbum zlam. Kədəbuma ti akəŋgətum. Zalum Melefit. Kàzaluma nañ a ti aməwəli ana kəli, aməzləkiaba mahay ana kəli a. ⁸ Adaba mam, ku way way do ehindi zlam, Melefit avi. Ku way way do adəbay zlam, aŋət. Ku way way do azalay, Melefit awəli, azləkiaba mahay a. ⁹ Bi wur ara afa gayak, nak bəñana, èhindiluka *dipenj a ti, kəvi

akur aw ? Aha ! ¹⁰ Ahkay do ni bi ehindiləka kilif a ti kəvi gavanj aw ? Aha ! ¹¹ Lekələm ti ndam magudar zlam. Ku tamal lekələm ndam magudar zlam nəŋgu ni, kəsəruma məvi zlam sulumani ana bəza gekəli a. Ay ti Bəŋ gekəli Melefit naŋ e melefit bu, naŋ sulumani ti magray gayanj ahəmamam ? Naŋ ti tamal maslaŋa ēhindiliŋa zlam a nahəma, aməvi zlam sulumani edədiŋ. ¹² Nahkay ere ye ti kawayum mis tâgri ana kəli ni ti grumi ere gani nani ana tay bilegeni. Melefit àna Divi gayanj ya Məwiz àbəki ni àdəm nahkay ; ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni day tədəm nahkay. »

*Mahay misliceni
(Luk 13.24)*

¹³ « Zum njədfa, kadumvu ga məhuriyani gwar a mahay misliceni ni. Adaba mahay botutani ti divi gani azoru mis e mijeni vu àwərvu do. Nahkay mis kay təbu təhuriyu gwar a mahay botutani ni. ¹⁴ Ay azoru mis ka məlanj ga sifa ti mahay misliceni akaba divi kəsedeni. Ndam ya takoru àna divi nani ni ti kay do. »

*Akəsərum mis àna təwi gayanj ya agray ni
(Luk 6.43-44)*

¹⁵ « Bumvu slimi àna ndam ya tədəm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni. Tara afa gekəli a ti tafəkad ahər gatay akada nday təmbəmbak, ambatakanı do a məbəruv gatay bu ni ti nday akada təmbəmbak edədiŋ do, nday akada kərá gili cudadayani sawanj. ¹⁶ Akəsərum tay ti àna təwi gatay ya tagray ni. Way àdifəŋ ahər ana bəza ga enderendera kə məŋəhaf ya akaba adak ni way ? Nahkay day tədifəŋ ahər ana bəza ga *wəruv kè

mezlirgendə do. ¹⁷ Mənjəhaf sulumani lu ti ewi bəza sulumani, mənjəhaf magədavani ti ni ewi bəza magədavani. ¹⁸ Mənjəhaf sulumani, ewi bəza magədavani ti àbi. Mənjəhaf magədavani ewi bəza sulumani ti àbi daya. ¹⁹ Mənjəhaf ya èwi bəza sulumani do ni lu tekeleba, tizligiyu aaku vu. ²⁰ Nahkay akəsərum ndam ya ti tədəm nday ndam mahəngaray pakama ge Melefit ni ti àna təwi gatay ya tagray ni. »

*Yezu amədəm nəsər kəli do
(Lük 13.25-27)*

²¹ « Səruma lala : Ndam ya təzalay nu : “Bay gel, Bay gel” ni, atəhuriyu a Məgur ge Melefit vu ti nday dek do. Atəhuriyu ti si ndam ya ti tagray ere ye ti Bəñ goro nanj a huđ melefit bu àawayay ni kwa. ²² Ka fat gani nani ti mis kay atəhu : “Bay gel, bay gel ! Məhəngria pakama ge Melefit ana mis àna slimy gayak a, màgariaba seteni ana mis àna slimy gayak a akaba màgra zlam ya ti agri ejep ana mis na gərgəri kay àna slimy gayak a.” ²³ Anəhi ana tay vay-vay : “Day-day nəsər kəli ndo. Sləkumfua, lekələm dek ndam ya ti kəgrum zlam ge jiri do ni !” »

*Ahay mələmani təbu gərgəri cə
(Lük 6.47-49)*

²⁴ « Tamal mis àra afa goro a ècia ma goro a mək agray ere ye ti nəhi ni ti, àzavu ata mis mənjəhani ya àləm ahay gayan ni. Wudaka àləm ti àsaba asak gana, èli zileň mək àfəkadkibiyu asak ga ahay ni ka akur. ²⁵ A vad nahən avər àtəda dal-dal, aməd àkəzlay ga njəda dal-dal, yam àtamkia ka zalaka ; tawayay tembed ahay ni. Ay ti təgri aranja ana ahay

ni ndo, adaba asak ga ahay ni mafəkadkkibiyani ka akur palam. ²⁶ Ay tamal mis ècia ma goro a mək àgray ere ye ti nèhi ni do nahəma, àzavu ata mis murani ya àləm ahay gayaŋ ka wiyan ni. ²⁷ Ka ya ti avər àtədə dal-dal, aməd' àkəzlay ga njədə dal-dal, yam àtamkia ka zalaka, tawayay tembed ahay ni ti ahay ni àmbədə huya. Àmbədkaba besek-besek. »

²⁸ Yezu èndevertiŋa macahi zlam ana mis macakalavani na. Zlam gayaŋ ya àcahi ana tay ni, àgria ejep ana tay a ñek, ²⁹ adaba àhi ma ana tay akada ga bay ni, do ni ti akada ga ndam *məsər Wakita ge Melefit ni do.

8

*Yezu ahəŋgaraba zal ambələk a
(Mark 1.40-45 ; Luk 5.12-16)*

¹ Yezu àra àndaya ahàr a həma ni ba nahəma, mis dal-dal tàdəbay naŋ. ² Eslini zal ambələk nahanj àrəkia ka Yezu nakəŋ a, àbəhadı mirdim, àhi ahkado : « Kam-kam, bay goro ; tamal kawayay ti kisliki mahəŋgaraba nu a ti nîgia mis njəlatana. » ³ Yezu nakəŋ àzoru ahar, ènjifiŋ, àhi ahkado : « Nawayay, già mis njəlatana. » Nahkay zal ambələk nakəŋ àŋgaba, ègia mis njəlatana huya. ⁴ Mək Yezu àhi : « Nihi kàŋgaba nahəma, kàhi ma gani ana maslaŋa ba. Ru kâŋgazli vu gayak ni ana bay *manŋalabakabu mis akaba Melefit sawaŋ ; kâvi zlam ana Melefit akada ge Muwiz ya àdəm a wakita gayaŋ bu ni, adaba kìgia mis njəlatana. Nahkay mis etipi. Etipia ti atəsər nak kàŋgaba, kìgia mis njəlatana. »

*Bay ga ndam slewja ga ndam Rom afəki ahàr ka
Yezu
(Luk 7.1-10 ; mənjaki ke Zenj 4.48-54 daya)*

⁵ Ka ya ti Yezu naŋ àbu ahuriyu a Kafarnahum nahəma, zal naħan àrəkia, naŋ bay ga ndam slewja ga ndam *Rom, àħəngalay naŋ ga məjənaki naŋ, ⁶ àhi : « Bay goro, bay məgru təwi àbiyu a magam mandəhadani èbəsey do, ègia dərana, naŋ àbu acakay daliya dal-dal. » ⁷ Eslini Yezu àhi : « Nakoru nahəñgaraba naŋ a. » ⁸ Bay ga ndam slewja nakəŋ àħəñgrifəŋ, àhi : « Bay goro, nu mis ga marona afa goro a di do. Ay ti dəm ma bəlaŋ ciliŋ ; nahkay ti bay məgru təwi ni aŋgaba. ⁹ Nu gani day təbu təgur nu, nu day nəbu nəgur ndam slewja goro. Tamal nəhi ana bəlaŋ gatayani “Ru !” ti, akoru. Tamal nəhi ana naħan “Ra !” ti ni, ara. Tamal nəhi ana bay məgru təwi “Gray ere hini” ti, agray ere gani. » ¹⁰ Yezu àra ècia ma gayaŋ na ti, àgria ejep a dal-dal, mək àhi ana ndam ya taðəbay naŋ ni ahkado : « Nəhi ana kəli nahəma, ku e kidiŋ ga ndam *Izireyel bu day, day-day nədi ahàr ana mis ya ti afəku ahàr akada naŋ hini ni ndo. ¹¹ Nəhi ana kəli nahəma, mis dal-dal atasləkabiya kwa kè sliri ga məlaŋ a dek, atəzumkabu zlam ka ahar bəlaŋ akaba Abraham, Izak, Zekəp a *Məgur ge Melefit bu. ¹² Ay ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gatay ni ti atəhuriyu a Məgur ge Melefit ni vu do, atabəhaðtay e mite bu a məlaŋ ziñ-zinjeni bu. Eslini ti etitəwi, atəcakay daliya dal-dal. » ¹³ Yezu àhi ana bay ga ndam slewja ni ahkado : « Ru a magam, Melefit aməgruk ere ye ti kihindi ni adaba kəfukua ahàr a. » Ka sarta gani nani bay məgri təwi ana bay ga ndam slewja ni àŋgaba huxa.

*Yezu ahəŋgaraba ndam ga arməwər ndahanj a kay
(Mark 1.29-34 ; Luk 4.38-41)*

¹⁴ Yezu òru a magam afa ge Piyer. Òru ènjua ti àdi ahàr ana mireñ ge Piyer ni mandəhadani,aku àbækia. ¹⁵ Eslini Yezu nakəñ ènjifiñ kà ahar gani ; àra ènjifiñja ti aku ni àhəlkia huya. Nahkay wal ni ècikaba, àfi ahàr.

¹⁶ Məlakarawa àra ègia ti tèhəlibiyu mis dal-dal ya ti seteni agray tay ni. Yezu nakəñ àhi ma ana seteni ni cilinj, mək seteni ni təsləkiaba ana mis na. Àhəŋgaraba ndam ga arməwər na dek daya. ¹⁷ Agray nahkay ti, ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni māgravu. Pakama gani nani ti nahkay hi : « Nañ ti àhəlkabá gedebi geli na akaba arməwər geli na dek. * »

*Ndam ya ti tawayay madəbay Yezu ni
(Luk 9.57-62)*

¹⁸ Yezu àra èpia mis a dal-dal tèvelinjia ahàr a ti àhi ana ndam madəbay nañ ni : « Mədəgum gwar ke ledi ga dəluv ni. » ¹⁹ Eslini zal nañ bay *məsər Wakita ge Melefit àhi ana Yezu ahkado : « Məsi, ka məlañ ya akoru ni dek ti anaadəboru kur. » ²⁰ Yezu àhəŋgrifəñ, àhi ahkado : « Mbiki[†] təbu àna evid gatay, edidinj day təbu àna lala gatay, ay ti nu *Wur ge Mis ti nəbi àna məlañ mandəhadani bi. » ²¹ Maslaña nañ e kidinj ga ndam madəbay nañ ni bu àhi : « Bay goro, vu divi nakoru nìlibiya baba goro a day. » ²² Eslini Yezu àhi : « Dəbabiyu

* **8:17** Izayi 53.4. † **8:20** Mbiki : mis ndahanj təfəm « mbiti. »

nu. Ndam ya t^àwayay mad^èbay nu do ni ti nday akada kisim. Nahkay mbr^èn tay ti t^îli vu gatay. »

*Yezu azlacaki ka am^èd
(Mark 4.35-41 ; Luk 8.22-25)*

²³ Yezu àhuriyu a *slalah ga Yam vu akaba ndam mad^èbay na^j ni. ²⁴ Nday t^èbu takoru ti am^èd g^èfakani àk^èzlabiyu ka ahàr ga Yam ni, m^èk Yam ni awayay ar^èhvù slalah ga Yam ni wudak. Ay ka sarta gani nani ti Yezu na^j àvu e d^èwir bu. ²⁵ Eslini ndam mad^èbay na^j ni t^àh^èdfakf^ènyi, t^èpidek na^j t^èhi : « Bay geli, h^èngay leli, m^èbu miji timey ! » ²⁶ Yezu nak^èn àhi ana tay : « Arjwaz aw^èr k^èli ti kamam ? Lek^èlum ti k^èfumku ahàr lala faj ndo ! » Eslini ècikaba, àzlaçaki ka am^èd nday ata Yam ni. Ara àzlaç nahkay ti Yam ni ègia degika. ²⁷ Ere ye ti Yezu àgray ni àgria ejep ana tay a dal-dal, nahkay t^èzlapay e kidin^è gatay bu, t^èd^èm ahkado : « Na^j hini ti way ? Am^èd akaba Yam day ticiiki slimini ! »

*Yezu agariaba seteni ana mis a c^u
(Mark 5.1-20 ; Luk 8.26-39)*

²⁸ Nday nak^èn t^{ìn}j^à ke ledi ga d^èluv na. Ledi nani ti ka had^è ga ndam Gadara. Eslini mis c^u seteni agray tay, t^àh^èraya e kidin^è ge mindivin^è ba, t^èngwivabiyu a ma vu h^èya. Nday gani tagray cuday dal-dal, mis tekedi^è t^ìslik^è moroni gwar eslini do. ²⁹ T^èd^ègiki ana zlahay, t^èhi ahkado : « Nak Wur ge Melefit ti ka^d^èbaf^ènya mam k^è leli a mam ? Sarta ga m^ègri daliya ana leli mba ti k^àra kway-kway ti kamam ? »

³⁰ Eslini ti m^èdr^ès ndahan^è kay t^èbu cak t^èzum zlam ka ahar b^èlan^è. ³¹ Nahkay seteni ni t^èhi ana

Yezu : « Kam-kam, tamal kawayay magaray leli ti garoru leli ti makoru məhuriviyu ana mədrás tegəni ti. » ³² Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Dəgum ! » Eslini seteni nakəŋ təsləkiaba ana mis cœni na, tòru təhuriviyu ana mədrás ni. Nahkay mədrás ni dek təndaya ahàr a kirim-kirim, tàra tədəguyu a dəluv ni vu cizliv cizliv, mək yam ni àbazla tay a. ³³ Ndam majəgay mədrás ni tàra tipia ere ye ti àgravu na ti tədəgiki ana hwa tidizl, tacuhworu a kəsa vu. Tàra tijua eslina ti tàngəhadioru ere ti àgravu ni akaba ere ye ti àgrakivu ke mis cœni ya seteni təniviyu ana tay ni ana ndam ga kəsa ni. ³⁴ Nahkay ndam ga kəsa ni dek təngwivoru ana Yezu a ma vu. Tàra tipia naŋ a ti təhəŋgalay naŋ, təhi māsləka ka had' gatay a.

9

Yezu ahəŋgaraba zal dəra (Mark 2.1-12 ; Luk 5.17-26)

¹ Yezu àcəliyu a *slalah ga yam vu òru ke ledi ga dəluv ni, mək àŋgoru a kəsa gayan vu. * ² Naŋ àbu eslini ti mis ndahanj təzibiyu zal dəra nahaj àki ka slalah, tawayay ti Yezu māhəŋgaraba naŋ a. Yezu nakəŋ àra àsəra məfəki ahàr gatay na ti àhi ana zal dəra ni ahkado : « Wur goro ni, zay njəda, zlam magudarani gayak ni məmbərfukana. » ³ Ndam ndahanj ya *təsər Wakita ge Melefit ni təbu eslini ; tàra tlicia ma ga Yezu na ti təjalay a ahàr gatay bu tədəm : « Maslaŋa hini ti azay ahàr gayan akada naŋ Melefit timey ! » ⁴ Nday təbu təjalay ahàr nahkay ti Yezu àsəra ere ye ti təjalaki ahàr

* **9:1** Kəsa ga Yezu ti Kafarnahum.

na àndava, mæk àhi ana tay : « Majalay ahàr gekàli ti àbèlay do ! Kajalum ahàr nahkay ti kamam ? ⁵ Zlèzlada gani ti nèhi : “Zlam magudarani gayak ni mèmbèrfukana” tèk day ti nèhi : “Cicikaba, sawaday” ni aw ? ⁶ Ay nawayay ti kèsèrum, nu *Wur ge Mis ti nislikì mèmbèrfènja zlam magudarani kè mis ka hað a. »

Mæk àhi ana zal dèra nakèn : « Nèhuk : Cicikaba, za slalah gayak na, ru a magam. » ⁷ Eslini nañ nakèn ècikaba cèkwad, òru a magam gayan. ⁸ Nahkay mis macakalavani ni tàra tìpia ere ye ti àgravu na ti tàgra aنجwaz a. Eslini tazlèbay Melefit adaba àvia njèða gayan ana mis ga mahèñgaraba mis a.

Yezu azalay Meciyu (Mark 2.13-17 ; Luk 5.27-32)

⁹ Yezu àra àslèka eslina, nañ àbu akoru zlam gayan ti èpi zal nahañ, tèzalay nañ Meciyu, nañ àbu manjèhaðani digusa ka mèlañ mèhèl hadam. Eslini Yezu nakèn àhi ahkado : « Dèbabiyu nu. » Nahkay nañ nakèn ècikaba àdèboru nañ. ¹⁰ Kèlèn gani Yezu akaba ndam madèbay nañ ni tòru afa ge Meciyu nakèn. Tòru tìnjuà eslina ti tèzum zlam. Ndam *mèhèl hadam akaba ndam magudar zlam kay tèzum zlam akaba tay daya. ¹¹ Eslini ndam *Feriziyen tàra tìpia tay a nahkay ti tèhi ana ndam *madèbay Yezu ni ahkado : « Musi gekàli ni azum zlam ka ahar bèlañ akaba ndam mèhèl hadam akaba ndam magudar zlam ni ti kamam ? » ¹² Yezu nakèn àra ècia pakama gatay na ti àdèm : « Ndam ya ti nday tèbu njalañ-njalañ ni ti tòru afa ga zal doktar do, si ndam ga armèwèr day kwa ti takoru

afa gani. ¹³ Melefit àdəm a Wakita gayaŋ bu : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, tâgri sulum ana ndam ya tækakay daliya ni ; do ni ti nàwayay zlam ya ti tìslinju ni do.” [†] Dègum sèrumaba ma gani nana lala. Adaba nu nàra ti ga mazalay ndam jireni do, nàra ti ga mazalay ndam magudar zlam sawaŋ. »

*Pakama ga ndəra: ma gozogul àki ka zlam
mùweni akaba midigwени*

(Mark 2.18-22 ; Luk 5.33-39)

¹⁴ A vad naŋaŋ ndam madəbay Zeŋ bay məbaray mis ni tèrəkia ka Yezu a, tâhi : « Leli məbu məgəs *ndəra, ndam *Feriziyen ni day tèbu təgəs, ay ti ndam madəbay kur ni təgəs do ni ti kamam ? »

¹⁵ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Ka ya ti bay ya ti aday wal ni nday tèbu akaba zləbəba gayaŋ ni ti, aranja ahəli ahàr ana zləbəba ni tata waw ? Aha ! Ay sarta naŋaŋ amara, atəgəskia bay ga wal ni kà tay a. Ka sarta gani nani day kwa ti atəgəs ndəra.

¹⁶ « Yaw mis àbi azay azana mùweni asiviyu ana azana gayaŋ midigweni bi. Tamal àgra nahkay ti, azana mùweni ni ara asəkivu azana midigweni ni, mək məlaŋ meguzlehvani ni ara asagakivu.

¹⁷ Nahkay day mis abəviyu zum new-neweni e kene-kene midigweni vu ti àbi. Tamal àgra nahkay ti, zum new-neweni ni àra àwəsa ti ara etezkaba kene-kene na. Nahkay ti zum ni amadəgaba, maslaŋa nani emizikiba ke kene-kene na daya. Təbəviyu zum new-neweni ti e kene-kene mùweni vu. Nahkay nday c̄ueni tágədavu do. »

[†] 9:13 Oze 6.6.

Wal naħaġ akaba wur ge mis għadakani naħaġ dħalayani

(Mark 5.21-43 ; Lk 8.40-56)

¹⁸ Ka ya ti Yezu naq àbu azlapay nahkay ni ti għadakani ga ndam *Zude naħaġ ārċkia, àbħəhad i mirdim, àhi : « Wur goro dħalayani àmata, àmət nihi huxxa, ay ti ra, kāra kħebek *ahar ti aنجaba. » ¹⁹ Nahkay Yezu nakən ċeċikaba, tad-dəboru naq akaba ndam madxbay naq ni.

²⁰ Esliji wal naħaġ àbu, mimiz asləkafənja agray vi kru mahar c. Naq nakən àħedfakfənbiyu kà Yezu għwar kələn mək ħnejfiż kà ma ga azana ga Yezu ni. ²¹ Adħaba àhi ana ahàr : « Ku tamal ti ninnjifiżja kà azana gaya na nəngu ni, naنجaba. » ²² Yezu àmbatvu, àra ġepia naq a ti àhi : « Wur goro ni, zay njeda ; Melefit àħejga kur a adħaba kħefkua ahàr a palam. » Àra àħia ma na ti mimiz ya asləkafənja ni àmbrən naq, àنجaba huxxa.

²³ Yezu òru ħnejha afa ga għadakani nakən a ti àdi ahàr ana mis dal-dal tħebu tabah, tħebu tivi cicek. Esliji àhi ana tay : ²⁴ « Sləkumaba ahalay a, adħaba wur ni àmət ndo ; naq àbu enji d-dejx timey. » Àra àħia pakama ana tay a nahkay ti tħejefiż. ²⁵ Yezu nakən àra àgaraba mis na ti àħuriyu a ahay vu, àzay aħar ga wur ni, mək wur ni ċeċikaba. ²⁶ Nahkay tħad-dəmoru ma gani a kësa vu, ka had nani dek.

Yezu aħnejgaraba ndam wuluf a c.

²⁷ Yezu ara asləka eslija ti ndam wuluf c. taħdəboru naq, tħażla, tħad-dəm : « *Wur ge Devit, māsuk cicħihi ti ! » ²⁸ Ka ya ti Yezu òru ħnejha a magam a ti ndam wuluf cieni ni tħad-dək fən-niex mək Yezu nakən àhi ana tay ahkado : « Keffumkua

ahàr a, nìsliki magray ere ye ti kihindàmfua ni aw ? » Nday nakèn tèhàñgrifèn, tèhi : « Iy Bay gel, kisliki. » ²⁹ Nahkay Yezu nakèn ènjifinj kë eri gatay ni, àdèm : « Kèfumku ahàr : nahkay Melefit mágri ere gani ana kùli akada ya kawayum ni. » ³⁰ Eslini nday nakèn tìpi divi huya. Yezu àlègi ana tay, àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimì, maslanya èci ma gani ba. » ³¹ Ay nday nakèn tàra tèhàraya a dala va ti tènjèki mèdèmoru ma gani ka had' nani dék.

Yezu ahàñgaraba zal nañahan a seteni àniviyu àzlapay koksa

³² Ka ya ti ndam wuluf ni taslèka ni ti mis ndahan tèzibiyu zal nañahan ana Yezu. Zal nani ti seteni àniviyu, acafènja nañ ga mazlapana. ³³ Eslini Yezu àgariaba seteni na ana zal nakèn a, mèk nañ nakèn àzlapay huya. Mis dal-dalani ye eslini ni dék tègra ejep gana dal-dal, tèdèm : « Day-day mis tìpi zlam akada hini àgravu e Izireyel ndo. » ³⁴ Ay ti ndam *Feriziyen tèdèm : « Agariaba seteni ana mis a ni ti àna njèda ga bay ge seteni. »

Mis ti nday akada tèmbèmbak ya bay majègway tay àbi ni

³⁵ Yezu àsawaday a kësa gèdákani bu akaba a kësa ciò-ciòni bu. A kësa ya ti ènjua ni va lu ti àcahi zlam ana mis a ahay ga *mahàñgalavù Melefit gatay ni bu. Àhi *Ma Mèweni Sulumani àki ka *Mègur ge Melefit ana tay, ahàñgaraba ndam ya tèbesey do na dék akaba ndam dàra gèrgèrana dék. ³⁶ Nañ nakèn àra èpia mis dal-dalani na ti tèisia cicìhi a. Adaba nday akada ga tèmbèmbak ya ti bay majègway tay àbi ; tèmètañkaba, njèda àfèn ka tay va bi ni. ³⁷ Nahkay àhi ana ndam madèbay nañ

ni ahkado : « Mis ya ti tici pakama goro fanj ndo ni ti nday kay, nday akada ga zlam ya ti tabaz a vədañ bu ni, ay ti ndam mabaz zlam ni təbi kay bi. ³⁸ Nahkay si kahəñgalum Melefit Bay ga vədañ ni ti məslərbiyu ndam mabaz zlam a vədañ gayan bu. »

10

*Ndam madəbay Yezu kru mahar cəeni ni
(Mark 3.13-19 ; Luk 6.12-16)*

¹ Yezu àzalakabu ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni. Àra àzalakabá tay a ti àvi njəða ana tay ga magariaba seteni ana mis a, ga mahəñgaraba mis a arməwər gərgərani ba dek akaba ga mahəñgaraba ndam dəra gərgərana dek. ² Slimi ga ndam *asak gayan kru mahar cəeni ni nday hi : Simu àdi slimi Piyer, wur ga məñjani Andre, bəza ge Zebede ata Zek nday ata wur ga məñjani Zenj, ³ Filip, Bartelemi, Tumas, Meciyə bay ya àhəl hadam ni, Zek wur ga Alfe, Tade, ⁴ Simu nañ bəlañ ga ndam ya takadəvakivu ka had gatay ni, nahañ ni ti ni Zədas Iskariyot nañ ya ègi bay məsəkumoru Yezu ni.

*Yezu aslər ndam madəbay nañ kru mahar cəeni ni
(Mark 6.7-13 ; Luk 9.1-6)*

⁵ Nday kru mahar cəeni hini ti Yezu àsləroru tay, àhi ana tay ahkado : « Kədəgum afa ga ndam jiba ndahanj ba, kədəgum a kəsa ga had *Samari vu ba daya. ⁶ Ay dəgum ti afa ga ndam *Izireyel nday ya ti akada təmbəmbak mijeni ni. ⁷ Ka ahər divi nahəma, humi ana mis ahkado : “*Məgur ge Mel-efit ènjas wudak.” ⁸ Həñgarumaba ndam ya təbəsesey do na, həñgarumaba mis e kisim ba, həñgarumaba

ndam ambələk a, garumiaba seteni ana mis a daya. Melefit àvi zlam ana kəli ga sulum, lekələm day vumi ana mis ga sulum bilegeni. » ⁹ Àhi ana tay ahkado : « Kədəgum nihi nahəma, kəzum zlam a ahar vu ba ; ku gru, ku evirzegena, ku siŋgu day kəhəlum e zlembi vu ba. ¹⁰ Ku mbolu, ku endəwi cə cə, ku kimaka, ku aday day kəhəlum ba. Adaba bay magray təwi ti agəski təvi zlam məzumani.

¹¹ « Ka ya ti ekinjəmiya a kəsa gədəkani va ahkay do ni a kəsa gəziteni va nahəma, dəbum maslaŋa ya ti agəskabu kəli di ni. Tamal kədumia ahər a ti njəhaduma eslina ; kəmbatum ahay naħaŋ ba duk abivoru ana vad gekəli ya akəsləkuma ni. ¹² Ka sarta ya akəħurumiyu a ahay vu afa ge mis nahəma, grumi sa, humi : “*Sulum ge Melefit māləbu akaba kəli.” ¹³ Tamal ti ndam ga huđ ahay nani təgəskabá kəli a, tħisli mənġət sulum a ti sulum gekəli ni amələbu akaba tay. Ay tamal ndam ga huđ ahay nani tħisli mənġət sulum do ni ti sulum gekəli ni amənġəkia ke kəli zlam gekəli a. ¹⁴ Tamal ndam ga huđ ahay ni ahkay do ni ga kəsa ni təgəskabu kəli do, tħawayay miciki pakama gekəli ni ana kəli do nahəma, sləkuma eslina. Ka ya ti kəsləkuma ni ti təkumkaba had ga kəsa gatay na kà asak gekəli a. * ¹⁵ Nəhi ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit agray seriya ni ti ku ndam *Sodom akaba ndam *Gomor nənġu ni seriya ge Melefit ya amagrafənja kà tay a ni ti ɻgulum emisli ga ndam ga kəsa gani nani ya təgəskabu kəli do ni do. »

* **10:14** Mətukkaba had ga kəsa kà asak a ti adafaki təmbərbu ndam ga kəsa ni, tħawayay tay va do.

*Daliya ya ti amara kama ni
(Mark 13.9-13 ; Luk 21.12-17)*

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Dëgum. Nihi ti nàsléroru kùli e kidiñ ge mis vu akada ga bëza tëmbak e kidiñ ga kérá gili bu ni. Nahkay njéhuma akada ga gavanj na, njéhaduma kudufa akada ga kurkoduk na. ¹⁷ Bumvu slim, adaba mis atégès kùli, atoru àna kùli ka mèlanj ge seriya. Atéz�éb kùli àna kurupu a ahay gatay ya *tahéngalavù Melefit ni bu. ¹⁸ Atagrafèja seriya kè kùli kè meleher ga gédákani ga ngumna akaba bëbay a, adaba lekùlum ndam goro. Nahkay ti nday gani etici ma gekùli ya akazlapumku ni, mis ndahañ ya ti nday ndam *Zude do ni etici daya. ¹⁹ Ka ya ti atégès kùli, atoru àna kùli ka mèlanj ge seriya nahéma, ere ye ti akédémum ni akaba slala ga ma ya akédémum ni àhèli ahàr ana kùli ba. Ka sarta nani Melefit amahi ere ye ti akédémum ni ana kùli. ²⁰ Akédémum ma nani ti lekùlum lekùlumeni do ; amazlapay ti Mèsuf ga Bëñ gekùli ya e kùli bu ni. ²¹ Ka sarta gani nani ti mis atésékumoru bëza ga mèñ gatay ti tâbazl tay, ata bëñ ga bëza day atésékumoru bëza gatay. Bëza ti ni etizirey ata bëñ gatayani akaba ata mèñ gatayani, atésékumoru tay ti tâbazl tay. ²² Mis dék etizirey kùli adaba lekùlum ndam goro. Ay ti maslaña ya ti amembren nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayan ni ti Melefit amahéngay nañ. ²³ Ka ya ti atégri daliya ana kùli a kësa bu nahéma, cuhwumoru a kësa nahañ vu. Néhi ana kùli nahéma, wufaka kendeveriñum masawadabana kësa ga had Izireyel a ti nu *Wur ge Mis nìnjia àndava.

²⁴ « Maslaña ya acayah zlam ni ti àtam bay ya ti

acahi zlam ni do. Evidi day àtam bay ya ti agur nañ ni do. ²⁵ Maslaña ya ti acahay zlam ni, tamal àséra zlam akada ga maslaña ya ti acahi na ti tìgia kala-kala. Evidi day tamal ègia kala-kala ata bay ya ti agur nañ na ti èslia gayan a. Tamal Bay ahay ni tekedi tèhi “Nak *Belzebul” ti, ndam gayan ni ti atahi mam ana tay do mam ? »

*Tâgrafənja aنجwaz a ti kà way ?
(Luk 12.2-7)*

²⁶ Yezu àdèm keti : « Kègrumfənja aنجwaz kè mis nday nana ba. Adaba zlam mañgahani ni dek emipivu ; ma mañgahani ni dek emicivu. ²⁷ Nahkay ma ya ti nəhi ana kəli a məlañ ziñ-zinjeni bu ni dek, dəmumaya vay-vay a məlañ maslañani ba. Ma ya ti təhiviyu ana kəli e slimy vu ni ti zlahum àna nañ kay-kay ka ahàr ga həma. ²⁸ Kègrumfənja aنجwaz kà ndam ya takad mis na ba, adaba sifa ge mis ya àndav day-day do ni ti tìjinj koksah. Grumfənja aنجwaz a ti kà Bay ya ti eslikî mizligiyu mis a *dəluv ga aku vu ni. Aku gani nani ti azum mis, ejinj sifa gayan ga kañgay-kañgayani daya. ²⁹ Tèbu təsəkum edidinj ciñ-cibeni cù àna siñgu bəlañ bi aw ? Ay səruma, edidinj nday nani ti, tamal Bəñ gekəli àvay divi gani ndo ni ti ku bəlañ day àmət do. ³⁰ Lekulüm day ku məhər ga ahàr gekəli nəñgu ni Melefit àcalaba dek. ³¹ Nahkay kègrum aنجwaz ba, ku edidinj kay day kàtamuma tay kè eri ge Melefit a.

³² « Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal adèm vay-vay nañ mis goro kè meleher ge mis ti, nu *Wur ge Mis day anadèm vay-vay nañ mis goro kè meleher ga Baba, nañ ya a huñ melefit bu ni. ³³ Ay maslaña ya ti adèm nañ mis goro do nahəma,

nu day anədəm naŋ mis goro do kè meleher ga
Baba naŋ ya e melefit bu ni. »

*Yezu àra ga medekaba mis a
(Luk 12.51-53 ; 14.26-27)*

³⁴ Yezu àdəm keti : « Lekələm kədəmum nu nàra
a duniya va ti, ti mis tânjəhad e kidinj gatay bu àna
sulumanı aw ? Aha ! Nu nàra ti, ti mis tîzirevu
sawaŋ. ³⁵ Nu nàra ti ga medekaba wur ata bəñana,
wur dahalay ata məñana, wal ga wur day nday ata
məŋ ga zal gana. ³⁶ Ku way way do ndam ga huđ
ahay gayaŋ etigi ndam ezir gayaŋ. † ³⁷ Maslaŋa
ya ti awayay bəñani ahkay do ni məñani àtam nu
nahəma, èsliki migi mis goro do. Maslaŋa ya ti
awayay wur gayaŋ zalani ahkay do ni wur gayaŋ
walani àtam nu nahəma, èsliki migi mis goro do.
³⁸ Maslaŋa ya ti àgəskabu daliya do ni ti èsliki migi
mis goro do. Ku tamal tawayay *madarfəŋ naŋ
kà təndal nəŋgu ni, ahàr àdəm mādəbay nu. Tamal
àgray nahkay do ni ti èsliki migi mis goro koksah.
³⁹ Maslaŋa ya ti àdəm ajəgur sifa gayaŋ ti àmət ba
ni ti emijinj. Ay maslaŋa ya ti emijinj sifa gayaŋ
azuhva nu ti aməjəgur sawaŋ, àmət day-day do. »

*Zlam ya ti Melefit aməvi ana mis ga sulum ni
(Mark 9.41)*

⁴⁰ « Maslaŋa ya ti àgəskabá kəli a ni ti àgəskabá
nu a daya ; maslaŋa ya ti àgəskabá nu a ni ti
àgəskabu nu ciliŋ do, àgəskabá Bay ya ti àslərbiyu
nu na daya. ⁴¹ Maslaŋa ya ti àgəskabá bay
mahəŋgaray *pakama ge Melefit a adaba àsəra
maslaŋa nani bay mahəŋgaray pakama ge Mele-
fit ti, naŋ day Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana

† **10:36** Mənjay Mise 7.6.

ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ni. Maslaña ya ti àgəskabá mis ge Melefit jirena adaba àsəra maslaña nani mis jireni ti, Melefit aməvi zlam ya ti təvi ana ndam jireni ge Melefit ni. ⁴² Nəhi ana kəli nahəma, ku way way do tamal àcəhiaya yam liñ-liñjena e hijiyem va ana bay madəbay nu gəzitena ku bəlañ na adaba àsəra maslaña nani bay madəbay nu ti, Melefit aməvi zlam azuhva zlam gayan ya àgray ni, amagəjazlki ahər do. »

11

¹ Yezu àra èndeरerinja məhi ma ana ndam madəbay nañ kru mahar cəeni na ti àsləka òru ga macahi zlam ana mis ka had nani akaba ga məhi ma ge Melefit ana tay.

*Zeñ bay məbaray mis ni aslərkioru mis ka Yezu
(Luk 7.18-35)*

² Zeñ bay məbaray mis ni nañ àvu a dañgay bu. Àra ècia təwi ge *Krist ya agray na ti àsləroru ndam madəbay nañ ndahanj, ³ awayay ti təhi : « Nak ti *Bay gədakani ya amara ni tək, day ti məhətay maslaña nañ aw ? » ⁴ Nday nakəñ tòru tinxua afa ga Yezu a ti təhi ma gani, mək Yezu àhəñgrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Dəgum kâñgahadsumi ana Zeñ zlam ya ti kicəm akaba ya kipəm ni. ⁵ Humi : “Ndam wuluf təbu tipi divi, ndam dəra təsawaday lala, ndam ambələk tìgia mis njəlatana, ndam makwaya tici slimı, mis ya təmət ni təngaba, ndam talaga day ticia Ma Məwəni Sulumana.” ⁶ Humi keti : “Maslaña ya ti èjikia ke divi azuhva nu a do nahəma, məmərvu.” »

⁷ Ndam ya ti Zenj àslérkibiyu tay ka Yezu ni tàra tàslèka ti Yezu àzlapaki ke Zenj, àhi ana mis dal-dalani ni ahkado : « Kèdègum a hud gili vu ti ga mipibiyu mam ? Kìpùmbiyu ti mavram ya amèd adaday ni tèk ? ⁸ Do ni ti kèdègum kìpùmbiyu ti mam ? Mis mèbakabu azana sulumaní akada ga bay ni tèk ? Aha, ndam ya tabakabu azana ga singu kayani ni ti nday a ahay ga bëbay bu timey. ⁹ Ay ti kèdègum kìpùmbiyu ti mam ? Kìpùmbiyu bay mahèñgaray *pakama ge Melefit aw ? Iy, nañ gani. Nèhi ana kùli nahèma, nañ ti àtama bay mahèñgaray pakama ge Melefit a. ¹⁰ Kèsaruma, àbu mèbékiani a Wakita ge Melefit bu, Melefit àhi ana Bay gëfakani ya amara ni nahkay hi :

“Nihi ti nu nèbu nèslororu bay mèslèr goro nahañ kama gayak

ti mâslamatukkabu divi.” *

« Maslañya ya ti Melefit àslérbiyu ni ti Zenj. ¹¹ Nèhi ana kùli nahèma, Zenj bay mèbaray mis ni ti àtama mis ya tiwi tay na dék àna gëfakana. Ku tamal nahkay nèngu ni, bay ya ti nañ gùziteni ge mis dék a *Mègur ge Melefit bu ni ti àtama nañ a. ¹² Kwa ka sarta ya ti Zenj bay mèbaray mis ni àdèmki ma ka Mègur ge Melefit àbivaya ana kana, Mègur ge Melefit gani akoru kama kama àna njèda ; ndam njèda-njèdani tèhuriyu. ¹³ E *Divi ge Melefit ya Mèwiz àbèki ni bu akaba a wakita ga ndam ndahan ya tchèñgaray *pakama ge Melefit ni bu dék ti tèbu tèdèmki ma ka Mègur gani nani, duk àbivu ana sarta ge Zenj bay mèbaray mis ni. ¹⁴ Ahàr àdèm gësumkabu ma goro ni : Zenj ti nani Eli ya ti Wakita

* **11:10** Malasi 3.1.

ge Melefit àdəm amanja ni. ¹⁵ Maslaŋa ya ti slim i àfəŋ nahəma, mîci lala ! »

¹⁶ Yezu àhi ana tay keti : « Mis ye e hini vu ni ti nəgurfəŋ tay kà way ? Nday akada way ? Nəhi ana kəli nahəma, nday akada ga bəza manjəhađani e mite bu ni. Nday ndahanj təhi ana ndahanj ni ahkado : ¹⁷ “Mìvia slelim ana kəli a, day kəhəbūmfəŋ ndo ; mìdia limis ge kisim ana kəli a, day kītəwum ndo.” ¹⁸ Nədəm nahkay ti adaba Zeŋ àra ti àzum *dipen do, èsi zum do. Nahkay tədəm seteni àniviyu. ¹⁹ Nu *Wur ge Mis ti ni nàra. Nàra ti nu nəbu nəzum dipen, nəbu nisi zum. Nahkay mis tədəm nu zal huđ, nəvi vu goro ana zum. Tədəm nu zləba ga ndam *məħəł hadam akaba ga ndam magudar zlam ndahanj. Ay ti Melefit adafaki məsər zlam gayan ni jireni ti àna təwi gayan ya agray ni. »

*Ndam ga kəsa gərgərani ndahanj atasay cicihi
(Luk 10.13-15)*

²⁰ Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam ga kəsa gərgərani ya ti àgray zlam magray ejep ahar gədakani eslini ni ; àləgi ana tay ti adaba tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ndo. ²¹ Àdəm : « Akəsum cicihi, ndam Koraziŋ ! Akəsum cicihi, ndam Beceyda ! Adaba mam, nàgra zlam a kay ya mis tipi day-day ndo na a kəsa gekəli ba. Tamal nàgray zlam nday nani e Tir ahkay do ni a Sidonj nahəma, amal ndam ga kəsa nday nani təmbrəŋa zlam magudarani gatay na kwa ahaslana àndava. Amal tàmbatkaba majalay ahàr gatay a, tàbakabá mbolu ka vu a akada ga azana na, tàbakabiyu

viti ka ahàr a. † 22 Ay nèhi ana kèli nahèma, ka fat ya ti Melefit amagray seriya ni ti seriya ya ti amagrafènja kà ndam Tir akaba ndam Sidonj a ni ti ñgulum, emisli gekèli ni do. ‡ 23 Lekèlèm ndam Kafarnahum, kèhumi ana ahàr akèdègum e melefit vu aw ? Aha ! Akèdègum ti ka mèlanj ge *kisim sawanj. Adaba mam, nàgra zlam kay ya mis tìpi day-day ndo na a kësa gekèli ba. Tamal nàgray zlam nday nani a *Sodom nahèma, ku kani day amal kësa nani nañ àbu kekilenj zlam gayanj. 24 Nèhi ana kùli ka fat ya ti Melefit agray seriya zla nahèma, seriya ya ti amagrafènja kà ndam Sodom a ni ti ñgulum, emisli gekèli ni do. »

Maslañja ya ara afa ga Yezu a ti aŋgət məpəsabana
(Luk 10.21-22)

25 Ka sarta gani nani Yezu àzlapay, àdèm : « Nazlèbay kur, Bèba goro ni, nak Bay mègur mèlanj ya e melefit bu akaba mèlanj ya a ga had ni dek. Nazlèbay kur ti adaba kàñgahkia zlam nday nana ka ndam mèsèr zlam a akaba ka ndam ya tijenja tèsèra zlam a ni, kèdèfikia ana ndam ya tèsèr zlam do akada ga bèza ci6-ci6eni na sawanj. 26 Iy Bèba goro ni, kàgray ka mawayay gayak nahkay ti kèmèra àna nañ a palam. »

27 Àdèm keti : « Baba àvua zlam na dek a ahar va. Nahkay maslañja ya àsèr Wur ge Melefit nañ way ni ti maslañja gani àbi ; si Bèñjani ciliñ. Yaw maslañja ya àsèr Bèñ goro nañ way ni ti maslañja gani àbi, si

† 11:21 Mèbakabu buhu akaba mèbakabiyu viti ka ahàr ti adafaki mis titèwi, tahèngalay Melefit, tègri kam-kam. ‡ 11:22 Ndam Tir ti ndam ge elimeni, tèsèr Melefit do. Ndam Sidonj day nahkay.

nu Wur gayaŋ akaba ndam ya ti nu Wur gayaŋ ni nawayay nədəfiki naŋ ana tay ni ciliŋ.

28 « Lekələm ya ti kàmətabuma ga mazay zlam mədəsanı ni ti dəguma dek afa goro a. Nahkay ti nu anəvi məpəsabana ana kəli a. **29** Gəsumkabá ma goro ya nəhi ana kəli grum na akada slasla ya təgəskabu təbəki zuk ka tay ni ; cahum zlam afa goro. Adaba nu kuđufa, nəgri daliya ana kəli do ; akəpəsumaba afa goro zlam gekəli a. **30** Adaba zlam ya ti nəfəki ke kəli ni ti kəzum tata. Zlam ya nəzəkiyu ke kəli ni day àdəski ke kəli do. »

12

*Yezu agur vad məpəsabana
(Mark 2.23-28 ; Luk 6.1-5)*

1 A vad *məpəsabana naħaŋ ba ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni təbu tasləkaba a vədaŋ ga *alkama ba. Ay ti ləwir àbu awər ndam madəbay naŋ ni. Eslini tənⱩəki ka meheñoru alkama ni, tahəpədoru bəza gani. **2** Ndam *Feriziyen ni tara tìpia tay a nahkay ti təhi ana Yezu ahkado : « Bay Melefit àdəm e *Divi gayaŋ ni bu : “Kəgrum təwi a vad məpəsabana ba ba” ti, nihi ti ndam madəbay kur ni tagray timey ! » **3** Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Kəjəngüm ere ye ti Devit àgray ni ndo aw ? Ahaslani Devit akaba ndam gayaŋ ləwir àwəra tay a, **4** nahkay àhuriyu a ahay ge Melefit vu, àzay *dipenj ya təfəkadı ana Melefit ni. Devit nakəŋ àzum, mək àvi ana ndam gayaŋ ni təzum bilegeni. Ay ti Melefit àdəm e Divi gayaŋ ni bu, mis ndahan təzum dipenj nani do ; si ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni day kwa ti təzum. **5** Magray təwi

a vad məpəsabana ba ti Melefit àcafənja mis e Divi gayan ya Muwiz àbəki ni ba. Ay ti àbu məbəkiani a wakita nani bu ku a vad məpəsabana ba ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni tâgray tewi a *ahay gədəkani ge Melefit ni bu, tacalki tay ka zlam magudarani do ni ti, kèjenjum ma gani ndo waw ? ⁶ Nəhi ana kəli nahəma, maslaña ya ti àtam ahay ge Melefit ni, nañ àbu ahalay. ⁷ Pakama àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu nahkay hi : “Ere ye ti nu nawayay ni ti, təgri sulum ana ndam ya tacakay daliya ni ; do ni ti nàwayay zlam ya ti tìslinjé ni do.” * Tamal kèsərumaba huđ ga ma hina ti, ñgay ndam ya təgudar aranja ndo ni təgudara zlam a ti akal kədəmum do. ⁸ Adaba Bay ya ti adəm tâgray zlam hini a vad məpəsabana ba ni ti nu *Wur ge Mis. »

Yezu ahəñgaraba zal nahən ahar bəlan mikülfijana

(Mark 3.1-6 ; Luk 6.6-11)

⁹ Yezu àsləka eslina ti àra àhuriyu a ahay gatay ya *tahəñgalavù Melefit ni vu. ¹⁰ Eslini zal nahən nañ àvu ahar mikülfijana. Mis ya təbu eslini ni tawayay tacalki Yezu ka zlam magudarani, nahkay tèhi : « E *Divi ge Melefit ya Muwiz àbəki ni bu ni ti Melefit àva divi a ti tâhəñgaraba mis a vad *məpəsabana ba waw ? » ¹¹ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Way e kidinj gekəli bu nañ àbu àna təmbak gayan bəlanj mək təmbak ni àdiya e evid'va a vad məpəsabana ba ti àzaya do ni way ? ¹² Ay ti mis hihirikeni ti àtam təmbak do waw ? Nahkay ti e Divi ge Melefit ya Muwiz àbəki ni bu ni ti Melefit àvia divi ana mis

* **12:7** Oze 6.6.

ga magray sulum a vad məpəsabana ba. » ¹³ Mək Yezu nakəŋ àhi ana zal ya ti ahar mikəlfinjana ni ahkado : « Təlbiyu ahar gayak ni. » Ara àtəlikabiya ti ahar gayan̄ ni àslamalava ègia səndub-səndubana akadə nahan̄ na. ¹⁴ Nahkay ndam *Feriziyen̄ ni təhəraya a ahay ni ba ni ti tən̄gasvu, təgray sawari ahəmamam ti tijin̄ Yezu ni.

Yezu ti naŋ bay məgri təwi ana Melefit

¹⁵ Yezu àra ècia sawari gatay na ti àsləka eslina, òru ka məlaŋ nahan̄. Nahkay mis dal-dal tədəboru naŋ mək naŋ nakəŋ àhəŋgaraba ndam ga arməwər na dek. ¹⁶ Ay ti àləgi ana tay àdəm : « Kədəfum nu ba. » ¹⁷ Zlam gani nani àgravu dek ti, ti pakama ga Bay Melefit ya àhi ana bay mahəŋgaray *pakama gayan̄ Izayi ni māgravu. Pakama gani nani ti nihi : ¹⁸ « Bay məgru təwi ya nədəkiba ni ti naŋ hi, nawayay naŋ dal-dal ; məbəruv goro amərvu àna naŋ dal-dal. Anəvi Məsuf goro mək aməhi ma ge jiri goro ana mis ga had ni dek ; ¹⁹ amaləgavu akaba mis do, aməvalahay do, maslaŋa emici ma gayan̄ kwaŋa kwaŋa a dala bu do. ²⁰ Emeheňkaba mavram ya awayay ahuň wudak na do. Emimetin̄ aku ge cəŋgel ya awayay amət wudak ni do. Amagray nahkay, duk abivoru ana vad ya ti mis ga duniya dek təgəskabá jiri ge Melefit a ni. ²¹ Mək mis ga had ni dek atəfəki ahàr ka naŋ, atədəm amahəŋgay tay. † »

† **12:21** Izayi 42.1-4.

*Yezu ti agray tħwi àna njəda ge Melefit tək, àna njəda ge Seteni aw ?
(Mark 3.20-30 ; Luk 11.14-23)*

²² Eslini təzibiyu zal seteni naħanj ana Yezu. Maslaňa gani nani ti seteni ni àwulufa nañ a, acafənja nañ ga mazlapana daya. Yezu nakən àħənġaraba maslaňa nana ; maslaňa nani àzlapay, èpi divi. ²³ Mis dal-dalani ye eslini ni dek tħara tipia ti àgria ejep ana tay a dal-dal, tħedem : « Maslaňa hini ya àħənġaraba mis a ni ti wur ge Devit do waw ? » ²⁴ Ndam *Feriziyej ni tħara tħicia ma na ti tħedem : « Maslaňa hini agariaba seteni ana mis a ti si àna njəda ge *Belzebul bay ge seteni ni kwa. » ²⁵ Yezu àra àsəra ere ye ti tħejjalaki ahàr na ti àhi ana tay ahkado : « Tamal ndam ga had'naħanj nday ndayani takadvu e kidiñ gatay bu ni ti mis akaba zlam ga had' gani etigi ahàr. Nahkay day tamal ndam ga kësa ahkay do ni ga huð ahay takadvu e kidiñ gatay bu ni ti kësa gani ahkay do ni huð ahay gani ànġoru kama do. ²⁶ Nahkay day tamal *Seteni agariaba seteni ana mis a ti njəda gayanj èdeva ; ègia nahkay ti anġoru kama ti ahem mamam ? ²⁷ Ay tamal nu nagariaba seteni ana mis àna njəda ge Belzebul a ti ndam gekuли ni tagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga way ? Nahkay zlam ga ndam gekuли gekuлиni ya tagray ni ti adafak iere ye ti kàdhemum ni ti ma ga malfada. ²⁸ Nagariaba seteni ana mis a ti àna njəda ga *Məsuf ge Melefit a sawanj. Goro ya nagray nahkay ni ti adafak i *Məgur ge Melefit ènjikia ke kuli a àndava. »

²⁹ Yezu àdəm keti : « Mis ahuriyu a ahay ge mis njəda-njədani vu ti mək ahelfənja zlam gayanj

a mənjəd mêmwəl naŋ ti àgravu koksah. Si tamal àwela naŋ a day kwa ti ahelfəŋa zlam gayaŋ a. ³⁰ Maslaŋa ya ti naŋ àbi akaba nu bi nahəma, naŋ zal ezir goro. Nahkay maslaŋa ya ti àjənaki nu ga mazalubiyu mis do nahəma, agarafua tay a sawaŋ.

³¹ « Nəhi ana kəli nahəma, zlam magudarani ge mis ya ti tagudar ni dek akaba ndivey ya ti tindivi Melefit ni dek ti Melefit ambərfəŋa kà tay a. Ay maslaŋa ya ti endivi Məsuf gayaŋ ni ti magudar zlam gayaŋ nani ti Melefit aməmbərfəŋa do simiteni. ³² Maslaŋa ya ti adəmku ma magədavani ka nu, nu *Wur ge Mis ni ti Melefit aməmbərfəŋa zlam magudarani gayaŋ nana. Ay maslaŋa ya ti adəmki ma magədavani ka *Məsuf Njəlatani ni ti ku ka sarta hini Melefit àmbərfəŋa do, ku ka məlaŋ məweni ya Melefit amagraya ni day aməmbərfəŋa do. »

*Məŋgəhafti təsərkaba àna bəza gana
(Luk 6.43-45)*

³³ Yezu àdəm keti : « Nədəm nahəma, tamal məŋgəhaf sulumani ti bəza gani day sulumani. Ay tamal məŋgəhaf magədavani ti bəza gani day magədavani. Nahkay məŋgəhaf ti təsərkaba tay àna bəza gatayana. ³⁴ Lekələm ti medékw ! Lekələm ndam magədavani, kədəmum ma sulumani tata waw ? Adaba pakama ya ti ahəraya a ma ge mis ba ni ti àsabikia ka məbəruv a palam. ³⁵ Nahkay mis sulumani azaya zlam sulumana a zlam maŋgahani sulumani ya àniviyu a məbəruv bu ni, mis magədavani ti ni azaya zlam magədavana a zlam maŋgahani magədavani gayaŋ ba. ³⁶ Nəhi

ana kəli nahəma, ka fat ya ti Melefit amagrafənja seriya kè mis a ni ti ku way way do amahəñgarfənji kà pakama gayan magədavani ya àdəm ni dek. ³⁷ Adaba ka fat ge seriya nani emizli kur ti pakama gayak ya kədəm ni ; aməwəl kur ti pakama gayak ya kədəm ni daya. »

*Ere ye ti Melefit àðafaki àna Zonas ni
(Mark 8.11-12 ; Luk 11.29-32)*

³⁸ Eslini ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyeñ ndahan təhi ana Yezu ahkado : « Məsi, mawayay ti griaya ere ye ti mìpi day-day ndo na ana leli a. » ³⁹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, təfəki ahàr ke Melefit do, tawayay təgriaya ere ye ti mis tìpi day-day ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Melefit amədəfiki ere ye ti àðafaki àna Zonas bay mahəñgaray *pakama gayan ni ana tay ciliñ. ⁴⁰ Akada ga Zonas ya ànjəhadviyu a hud ge kilif vu vad mahkər ni ti, nu *Wur ge Mis day anagraviyu vad mahkər a had vu. ^{‡ 41} Ka fat ya ti Melefit amagrafənja seriya kè mis a dek nahəma, ndam Niniv eticikaba akaba mis ye e hini vu na, atəhi ana mis ye e hini vu ni “Lekələm ndam magudar zlam.” Adaba mam, ndam Niniv təra ticia pakama ga Zonas ya àhi ana tay na ti təmbatkaba majalay ahàr gatay na. Ay ahalay ti mis àbu àtama Zonas àna gədakana ti kəsərum do aw ? § ⁴² Ka fat ge seriya nani ti bay walani ya àgur had Seba ni emicikaba akaba ndam ye e hini vu na, aməhi

‡ **12:40** Mənjay Zonas 2.1. § **12:41** Niniv ti kəsa gədakani ya Melefit àsləroru Zonas eslini ni (Zonas 1.2).

ana tay : “Lekəlum ndam magudar zlam.” Adaba mam, bay gani nani ècikbiyu kwa kè sliri ga mèlanj ga mara mèbi slimì ana pakama ga Salomon bay mèsér zlam ni. Ay ahalay ti mis àbu àtama Salomon àna gèdakana ti kèsérum do aw ? »

*Seteni àsləkiaba ana mis a ti aŋgwiviyu tata
(Luk 11.24-26)*

⁴³ Yezu àdäm keti : « Tamal ti seteni àsləkiaba ana mis a ti, akoru a huđ gili vu ka mèlanj ya ti yam àbi ni, adəbay mèlanj manjəhadani. Ay àŋgət mèlanj manjəhadani do ; ⁴⁴ nahkay ti adäm : “Ngulum nəŋguvoru a arən goro ni vu zlam goro.” Ara ènjiya ti àhuriyu àdi ahàr ana arən ni məslədabana, masla-malabana lala. ⁴⁵ Eslini naŋ nakəŋasləka akoru azalakivabiyu seteni ndahanj adəskəla, nday nani dek tətam naŋ àna cudsay. Mék nday nakəŋ dek tara təhuriyu, tanjəhad a arən ni bu. Nahkay maslaŋa nani ti manjəhad gayaŋ ni egi ŋgulum gayaŋ ya ahaslani ni keti. Mis magədavani ye e hini vu ni day atəgri ana tay ti nahkay. »

Ndamam ndam ga huđ ahay ga Yezu edeñin ededîŋeni ni mam ?

(Mark 3.31-35 ; Luk 8.19-21)

⁴⁶ Ka ya ti Yezu naŋ àbu azlapi ana mis dal-dalani ni ti məŋ ga Yezu akaba bəza ga məŋ ga Yezu tåra, nday təbu e mite bu tawayay təhi ma. [⁴⁷ Nahkay maslaŋa naħaŋ àhi : « Ata muk akaba bəza ga muk təbu e mite bu, tihindi kur. »] ⁴⁸ Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Məŋ goro ti way ? Bəza ga mmawa ti ndamam ? » ⁴⁹ Mék Yezu nakəŋ èdəki ahar ka ndam madəbay naŋ ni, àdäm : « Məŋ goro akaba bəza ga mmawa naħema, nday hini. ⁵⁰ Adaba

maslaŋa ya ti agray ere ye ti Bəŋ gorø naŋ a huđ
melefit bu awayay ni ti, naŋ nani ti wur ga mmawa
zalani, bi walani, mmawa daya. »

13

Bay mabəhad hilfi ga zlam (Mark 4.1-9 ; Luk 8.4-8)

¹ Ka fat nani Yezu àhəraya a ahay ba, òru ànjəhad
kà gəvay ga dəluv ni. ² Eslini mis kay tòru kà gəvay
gayaŋ. Nahkay naŋ nakəŋ káy àcəliyu a *slalah
ga yam vu ànjəhađviyu digəs. Mis dal-dalani ni
ti ni nday ka dəŋ-dəŋ. ³ Yezu nakəŋ àhi ma ana
tay gərgəri kay àna ma *gozogul, àdəm : « Maslaŋa
nahəŋ àhəraya òru e gili ga mabəhad hilfi ga zlam.
⁴ Naŋ àbu abəhađoru hilfi ga zlam ni ti bal gani
àdəgoru e divi bu. Nahkay edidinj tåra təndaba.
⁵ Bal gani keti àdəgoru ka pəlad ya hađ àhəcaki ni.
Àfətaya huya, adaba hađ àki ka pəlad ni kay bi.
⁶ Àra àfətaya, fat àra àvədfia ti èhirinjaba adaba àbiyu
sliri a hađ vu kay ndo. ⁷ Bal gani keti àdəgiyu a
adak vu. Ka ya ti àfətaya təbu tədəkkabu nahəma,
adak ni təŋgecekabá. ⁸ Bal gani keti àdəgoru ka
hađ sulumani. Àra àfətaya ti àbi bəza. Bəlaŋ gani
àbi bəza diŋ, bəlaŋ gani keti bəza kru kru muku,
nahəŋ ni ti ni kru kru mahkər. » ⁹ Yezu àdəm keti :
« Maslaŋa ya ti slimi àfəŋ ni ti mîci lala. »

Yezu adəm ma àna ma gozogul kwa ti kamam (Mark 4.10-12 ; Luk 8.9-10)

¹⁰ Ndam mađəbay Yezu ni tåhəđakfəŋbiyu kà
Yezu, tèhi ahkado : « Kəhi ma ana tay àna ma
*gozogul kwa ti kamam ? » ¹¹ Àhəŋgrifəŋ ana tay,

àhi ana tay ahkado : « Lekuləm ti Melefit àdəfikiaba zlam mañgahani àki ka Məgur gayan na ana kəli a, ti kəsərum. Ay nday ti àdəfikiaba ana tay a vayvay ndo. ¹² Adaba maslaña ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, amələbu àna zlam dal-dal ásabay. Ay maslaña ya ti zlam gayan àbi nahəma, ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa. ¹³ Nəhi ma ana tay àna ma gozogul nahkay ti adaba ku tamal tamənjaləŋ ka zlam lala nəŋgu ni tìpi do ; ku tamal təbi slimı ana pakama lala nəŋgu ni tici do.

¹⁴ « Gatay ya təbu tagray nahkay ni ti pakama ge Izayi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ya àdəmbiyu ni àgravu. Àdəm :

“Ku tamal kəbumi slimı ana zlam lala nəŋgu ni ekicəm do.

Ku tamal kəmənjumləŋ ana zlam lala nəŋgu ni ekipəm do.

¹⁵ Adaba mis nday ndani ti ma ya nəhi ana tay ni ètiri ana tay do simiteni,

adaba tırıka slimı gatay a, tàbakabá eri gatay a.

Tàgray nahkay ti, ti tici zlam ba, tìpi divi ba, təsər zlam ba ;

tawayay ti tàmbatkaba majalay ahàr gatay a ba daya.

Tamal tàmbatkaba ti akal nàhəŋga tay a.” *

¹⁶ « Ay lekuləm ti mərumvu adaba eri àfəŋ kè kəli, kipəm divi ; slimı day təfəŋ kè kəli, kicəm zlam. ¹⁷ Nəhi ana kəli nahəma, ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit kay akaba ndam jireni kay ya ahaslani ni tàwaya mipia ere ye ti kipəm na, ay ti

* **13:15** Izayi 6.9-10.

típi ndo. Tàwaya micia ere ye ti kicém na, ay ti tici ndo. »

Yezu adafaba ma gozogul ga bay mabəhad hilfi ga zlam na

¹⁸ « Ay lekálum ti bumi slimí ana ma ya ti ma *gozogul àki ka bay mabəhad hilfi ga zlam ni awayay adəmki ni. ¹⁹ Tamal mis təbi slimí ana pakama ya tədəmki ka *Məgur ge Melefit ni, tici do ni ti, nday akada divi ya hilfi ga zlam àdəgaki ni. *Seteni ara ahəliaba pakama ya ti təgəskabu na ana tay a. ²⁰ Mis ndahañ day təbu, nday akada pəlad ya hilfi ga zlam àdəgaki ni : ticia pakama ge Melefit na ti təgəskabu àna məmərani huya. ²¹ Ay pakama nani àhuriviyu ana tay a məbəruv vu do, akada ge sliri ya ti tòru a hað vu do ni ; təgəskabu ti ga hayañani. Tamal zlam zləzladani àdia ahàr ana tay a, ahkay do ni mis təgri daliya ana tay azuhva pakama ge Melefit ni ti təembrən huya, təgəskabu va do. ²² Mis ndahañ təbu, nday akada hilfi ga zlam ya ti àdiyu a huð ga adak vu ni : ticia pakama ge Melefit a ti təgəskabu. Ay majalay ahàr ga duniya ariva ana tay a, elimeni agosay tay ; zlam nday nani tengecekabu zlam akada ga adak ni. Nahkay ti pakama ya ndam nday nani tici ni àzaya araña do. ²³ Mis ndahañ ti ni tici pakama ge Melefit. Tici ti təgəskabu. Nday akada hað sulumani ya hilfi ga zlam àdəgaki ni, nahkay təbi bəza. Bəlañ gani abi bəza diñ, bəlañ gani keti bəza kru kru muku, nahañ ni ti ni bəza kru kru mahkər ni. »

Ma gozogul àki ka ayum

²⁴ Yezu nakəñ àngəhadí ma *gozogul nahañ ana tay keti, àdəm : « *Məgur ge Melefit ti təzavu ata

mis ya ti èzligi hay gayang sulumani a v da n gayang bu ni. ²⁵ Ay m lavad  ra  gia, mis t njikaba d wir a ti zal ezir gayang  ru  zligikiviu ayum m k  sl ka zlam gayang a. ²⁶ Ka ya ti t ra t f taya, t bu tabay ah r nah ma, ayum ni day  s rvu. ²⁷ Ndam m gri t wi ana bay ga v da n ni t ra t pia ti t r kia ka bay ga v da n na. T hi : “Bay geli, k zligi a v da n bu ni ti hay sulumani timey ! Ay ti ayum ni  h raya ti eley ?” ²⁸  hi ana tay : “A gray ere nani ti zal ezir goro.” Eslini ndam m gri t wi ni t hi : “Kawayay ti m rou m jeba waw ?” ²⁹ Na nak n  hi ana tay : “Aha ! K j maba ba, adaba tamal k j maba ti bi ekij maba akaba hay na. ³⁰ Br njum tay nahkay haya . Eminj a ka sarta ga mabazana day kwa ti an hi ana ndam mabazani ni ahkado : Bazumaba ayum na, w lumaba ti k jumiaba aku a, hay ni ti ni k h lumubiya k bumiyu a guvur goro vu.” »

Ma gozogul  ki ke hilfi ga zlam g ziteni akaba ke miwisin 

(Mark 4.30-32 ; Luk 13.18-21)

³¹ Yezu  hi ma *gozogul na an ana tay keti,  d m : « *M gur ge Melefit ti  zavu akaba wur ge hilfi ga zlam g ziteni. Mis  zay,  zligi a v da n gayang bu. ³² Hilfi gani ti g ziteni e kidin  ga b za ge hilfi ndahang ya a duniya bu ni d k. Ay ka ya ti  f taya ni ti  d ka  tam zlam ndahang ya e dini bu ni d k,  gi m ng haf. Abal ahar, edidin  tara tagraviyu lala gatay a hu  gani vu. »

³³ Yezu nak n  hi ma gozogul na an ana tay keti,  d m : « *M gur ge Melefit ti  zavu akaba *miwisin . Wal azay, ab kivu ka humbu kay, akudatay

àna nañ. Nahkay miwisinj ni ewisinjaba humbu na dek. »

*Yezu azlapay àna ma gozogul kwa ti kamam
(Mark 4.33-34)*

³⁴ Yezu àhi ma ana mis dal-dalani ni ti dek ana ma *gozogul. Ma gayanj ya àhi ana tay àna ma *gozogul do ni ti àbi. ³⁵ Àhi ana tay nahkay ti, ti ma ga bay mahëngaray pakama ge Melefit ni mâgravu. Ma gani nahi :

« Anëhi ma ana tay ti àna ma *gozogul ;
ma goro ya anëhi ana tay ni ti ma manjahaní kwa ka manjëki ga mëlanj.[†] »

Yezu adafaba ma gozogul ya àdëmki ka ayum na

³⁶ Eslini Yezu àmbërbu mis dal-dalani ni, òru a magam. Eslini ti ndam madëbay nañ ni tàhëdakfëñiyu tèhi : « Dëfiaba ma *gozogul ya këdëmki ka ayum ya àfët a vëdañ bu na ana leli a zla aw. » ³⁷ Àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti ezligi hilfi sulumani ni ti nu *Wur ge Mis. ³⁸ Vëdañ ni ti duniya ; hilfi sulumani ni ti ni ndam ya nday a *Mëgur ge Melefit bu ni. Ayum ni ti ndam ya tađëbay *Seteni ni, ³⁹ zal ezir ya ezligi ayum ni ti Seteni. Sarta ga mabaz zlam ni ti mandav ga duniya. Ndam ya tabaz zlam ni ti ni *mëslér ge Melefit. ⁴⁰ Yaw akada ya tijeba ayum a, tèjiaba aku a ni ti, ka mandav ga duniya day atagray ti nahkay : ⁴¹ nu Wur ge Mis anëslérbiyu mëslér goro, atëhëlaba ndam magudar zlam na dek akaba ndam ya ti tijinjkia mis ke divi a na dek a Mëgur goro ba. ⁴² Mëk atëbiyu tay a *dëluv ga aku vu. Eslini ti etitëwi, atahëpëdkabu aslér adaba daliya

[†] 13:35 Limis 78.2.

ya atəcakay ni. ⁴³ Ay ti ndam jireni ni atəsladay akada ga fat ni a Mègur ga Bəŋ gatay bu. Maslaŋa ya ti slim i àfəŋ nahəma, mîci lala. »

Ma gozogul àki ke elimeni maŋgahani a vədaŋ bu akaba àki ke ebirsli

⁴⁴ « *Mègur ge Melefit ti àzavu akaba elimeni maŋgahani a vədaŋ bu ni. Maslaŋa nahəŋ àbu, òru àdi ahàr, àzaba àmbati məlaŋ àŋgahkivu, àmərva dal-dal. Nahkay àsləka àsəkumoru zlam gayaŋ dék mək àsəkum vədaŋ nani.

⁴⁵ « Nahkay day Mègur ge Melefit ni àzavu ata bay ga cakala ya ti adəbay ebirsli sulumanı ni. ⁴⁶ Òru àdia ahàr ana sulumanı bəlaŋ àtam ndahaŋ ni ti òru àsəkumoru zlam gayaŋ dék mək àsəkum ebirsli nani. »

Ma gozogul àki ka zəva

⁴⁷ « Nahkay keti, *Mègur ge Melefit ti àzavu ata zəva ya ti tətəliya a dəluv va, təgəsaya kilif gərgərana kay àna naŋ a ni. ⁴⁸ Tamal kilif ni təhurviya a zəva ni va, zəva ni àrəha ti tagəjahaya ka dəŋ-dəŋ a, tanjəhad, tapalakaba kilif na. Kilif sulumanı ni təbiyu a hətək vu, ya ti àbəlay do ni ti ni, taboru tay. ⁴⁹ Ka mandav ga duniya day amagravu nahkay. Məslər ge Melefit atara təhəlkiba ndam cùday àkiba ka ndam jirena ⁵⁰ ga məbiyu tay a *dəluv ga aku vu. Eslini etitəwi, atahəpədkabu aslər adəba daliya ya atəcakay ni. » ⁵¹ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Kic̄ma ma goro ya nəhi ana kəli na dék aw ? » Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : « Iy, mìcia. » ⁵² Mək naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Nahkay ti bay *məsər Wakita ge Melefit lu, tamal àsəra zlam a àki ka Mègur ge Melefit a lala

ti tèzavu ata bay ahay ya ti aŋgazlaya zlam məwena akaba midigwena e elimeni gayan ya àŋgah ni ba ni. »

*Ndam Nazaret təfəki ahàr ka Yezu do
(Mark 6.1-6 ; Luk 4.16-30)*

⁵³ Yezu àra èndeverti ja ma *gozogul nday nana ti àsləka eslina, ⁵⁴ òru a kësa gayan vu ka məlaŋ ya àdək ni. Òru ènjua ti àcahi ma ge Melefit ana mis a ahay ga *məhəŋgalavù Melefit ye eslini ni bu. Tàra ticia ma gayan ya àcahi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Tèdəm ahkado : « Məsər zlam hini ti àcahay eley ? Àŋgət njəda ga magray ere ye ti day-day mis tìpi ndo ni ti eley ? ⁵⁵ Naŋ wur ga bay madar zlam ni do waw ? Məŋjani ti Mari do waw ? Bəza ga məŋjani ata Zek, Zəzef, Zəd, Simu do waw ? ⁵⁶ Bəza ga məŋjani walani nday tèbu akaba leli ahalay ni do waw ? Àŋgət njəda ga magray zlam nani dek ti eley ? » ⁵⁷ Azuhva nani ti mis nday nani tàwayay məfəki ahàr ka Yezu ndo. Ay Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Bay məhəŋgri *pakama ge Melefit ana mis ni ti, tàwayay naŋ a kësa gayan bu do. Ata bəŋjani akaba ndam ga huđ ahay gayan day tàwayay naŋ do, si a kësa ndahaŋ bu kwa ti mis tàwayay naŋ. » ⁵⁸ Eslini Yezu àgray zlam ndahaŋ ya ti mis tìpi day-day ndo ni kay ndo huya adaba tàwayay məfəki ahàr do.

14

*Takad Zeŋ bay məbaray mis ni
(Mark 6.14-29 ; Luk 9.7-9)*

¹ Ka sarta gani nani ti mis tèbu təzlapaki ka Yezu. Tèbu təzlapaki nahəma, *Erot bay Gelili ni

ècia pakama gatay ya ti tèdèm na. ² Nañ nakèn àhi ana ndam ya tègri tewi ni ahkado : « Nañ nani ti Zeñ bay mèbaray mis ni, àmèta mèk àngaba e kisim ba. Agray zlam magray ejep tata ti adaba àngaba e kisim ba palam. » ³⁻⁴ Bay Erot àdèm nahkay ti azuhva zlam ya àgravu ni. Zlam gani nihi : Erot àzafènja Erodiyat wal ge Filip a ; Filip ti wur ga mèn ga Erot. Àra àza wal na ti Zeñ bay mèbaray mis ni àhi ahkado : « Kàzay Erodiyat ti àwèsl. » Zeñ àra àhia ma nahkay ti bay Erot nakèn àhi ana ndam gayan tègès nañ, tèwèl, tèfiyu a dànçay vu, mèk tègray nahkay. ⁵ Erot àwaya makada Zeñ a, ay ti angwaz àwèrfènja nañ kà ndam *Zude a, adaba nday dék tèdèm Zeñ ti nañ bay mahènjaray *pakama ge Melefit.

⁶ Ay a vad nañ, Erot àgra wuméri ge miwivu gayan a, àzalakabá mis a. Eslini wur ga Erodiyat da-halayani àhurkiviyu ka tay, mèk àhèbay kè meleher gatay. Àra àhèba nahkay ti hèbay gayan ni ègia eri ana bay Erot a dal-dal. ⁷ Nahkay Erot nakèn àmbadì ana wur ni dèk, àhi ahkado : « Ere ye ti kihindifua ni dék nèvuk. » ⁸ Wur ni mènjanì àra àbikia ma ti àhi ana Erot ahkado : « Nawayay ti kâvu ahàr ge Zeñ bay mèbaray mis ni ahalay, tèfukibiya ka paranti a ! » ⁹ Bay ni àra ècia pakama ga wur na ti àhèlia ahàr a. Adaba àmbadìa ana wur na kè meleher ge mis na ti èkeli ere ye èhindi ni koksah. Nahkay àhi ana ndam gayan tègri ana wur ni akada ya àwayay ni, ¹⁰ àslèroru mis a ahay ga dànçay ni vu ge mekelkibiya ahàr ke Zeñ a. ¹¹ Tàra tèzibiya ahàr ge Zeñ nakèn a ana wur dahalay na ka paranti a ti nañ nakèn àzikaboru ana mènjanì. ¹² Ndam

madəbay Zeŋ ni tàra tìcia ti tòru tàzay kisim gani, tìli. Tàra tìlia ti tòru tèhi ma gani ana Yezu.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu zlam
(Mark 6.30-44 ; Luk 9.10-17 ; Zeŋ 6.1-14)*

¹³ Yezu àra ècia tàkada Zeŋ a ti àcəliyu a *slalah ga yam vu, àsləka eslina, òru gwar ka məlaŋ nahaj. Məlaŋ gani nani ti drin a huđ gili bu. Ay mis dal-dalani ni tàra ticifiňa daday a ti tàdəboru naŋ àna asak. ¹⁴ Yezu àra àhəraya a slalah ga yam ni ba, èpia mis dal-dalani na ti tèsia cicihi a dal-dal. Nahkay àhəŋgaraba ndam ya tèbesey do na e kidin̄ gatay ba.

¹⁵ Məlakarawa àra ègia ti ndam *madəbay Yezu ni tèrəkia, tèhi ahkado : « Leli nihi ti a huđ gili bu, sarta day àbi va bi. Hi ana mis ni tâsləka, tôru a kəsa gərgərani ni vu tâdəboru zlam məzumani. »

¹⁶ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Tâsləka day ti kamam ? Lekulüm lekələmeni vumi zlam məzumani ana tay. » ¹⁷ Nday nakəŋ tèhəŋgrifəŋ, tèhi : « Araňa àfəŋ kè leli ahalay bi ; si *dipeň zlam, tàkivu kilif cü ciliŋ. » ¹⁸ Naŋ nakəŋ àhi ana tay : « Həlumubiya ahalay a. » ¹⁹ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tânjəhadə a ga had ke kəzir a, mək naŋ nakəŋ àhəl dipeň zlamani ni tàkivu kilif cüni ni, àmənjoru e melefit vu, àgri səsi ana Melefit. Àra àgria səsi a ti èsekaba dipeň na, mək àbi ana ndam madəbay naŋ ni ge midieni ana mis dal-dalani ni.

²⁰ Mis nakəŋ dek tèzum tèzum, tèrəhkaba. Kələŋ gani tècakalakabu məgəjəni gani, tèrəhvù hətək kru mahar cü àna naŋ. ²¹ Mis zawalani ya ti tèzum zlam eslini ni ti agray dəbu zlam ; wál akaba bəza ti tècalkivu tay ndo.

*Yezu asawaðaki ka ahàr ga yam
(Mark 6.45-52 ; Zeñ 6.15-21)*

22 Ka gani nani ti Yezu nakəñ àhi ana ndam maðəbay nañ ni tâcəliyu a *slalah ga yam vu, tôru kama gayañ hayan ke ledi ga dəluv ni, day kwa ti nañ nañjani aməhi ana mis ni ti têdevu, tâsləka.

23 Tàra têdeva akaba mis na ti Yezu nakəñ àcəloru a hëma vu driñ driñ akaba mis ga mahəñgalay Melefit. Məlakarawa àra ègikia, nañ ka ahàr gayañ eslini. **24** Ndam maðəbay nañ ni ti ni tâsləka àna slalah ga yam gatay na, tigia driñ driñ akaba dəñ-dəñ a. Aməd nañ àbu adaday slalah ga yam gatay ni agrioru daliya ana tay, ahəñgarbiyu tay kələñ.

25 Dù gwendeli-gwendeli ti Yezu nakəñ àrəkioru ka tay, asawadakioru ka ahàr ga yam ni njuwaj-njuwanj. **26** Ndam maðəbay nañ ni tàra tipia nañ a, nañ àbu asawadaki ka ahàr ga yam nahkay ti bəruv àtikaba ana tay a, tèdəm : « Maslaña àmbavakiva ke leli a ! » Nahkay nday nakəñ tâgra añgwaz a, tèzlah.

27 Ay Yezu nakəñ àhi ma ana tay hëya, àdəm : « Zum njəda, nu timey. Añgwaz àwər kuli ba. »

28 Eslini Piyer àhi : « Bay goro, tamal nak ededîñ ti vu divi nêsaðakioru ka ahàr ga yam ni billegeni ti nôru afa gayak. » **29** Yezu àhi : « Ra. » Nahkay nañ nakəñ àhəraya a slalah ga yam ni ba, àsawadakioru ka ahàr ga yam ni àrəkioru ka Yezu nakəñ. **30** Ay àra épia aməd na àbu akəzlay dal-dal ti àgra añgwaz a ; nahkay yam ni awayay anday nañ. Nañ nakəñ àzlah, àdəm : « Bay goro, həñgay nu ti ! » **31** Eslini Yezu àtəloru ahar hëya, àgəs nañ, mək àhi : « Məfəku ahàr gayak àhəca ; kajalay ahàr cü cü ti kamam ? » **32** Nday nakəñ tàra tâcəliya a slalah ga

yam ni va ti aməd ni day àmbrəŋ makəzlani huya.
33 Eslini nday ya tèvu a slalah ga yam bu ni dek
 tâbəhadî mirdim ana Yezu nakəŋ, tèhi : « Nak ti
 Wur ge Melefit eſedîŋ. »

*Yezu ahəŋgaraba mis ka had Zenizaret a
 (Mark 6.53-56)*

34 Ka ya ti tâslaka, tèhéra dəluv na àndava ni ti
 nday ka dəŋ-dəŋ ka had Zenizaret. **35** Yezu akaba
 ndam madəbay naŋ ni târa tâhəraya a *slalah ga
 yam ni ba ni ti mis ga had nani tèsəra Yezu a
 huya. Târa tèsəra naŋ a ti tòru tèhi ma gani ana
 mis ga kəsa ga had nani, nahkay tâhəlibiyu ndam
 ya tèbesey do ni dek. **36** Tègri kam-kam ti mis nday
 nani ya tèbesey do ni tînjifinj kà ma ga azana gayaŋ
 ni ciliŋ. Nday ya ti tînjifinj a ni dek tâŋgaba.

15

*Gejewi àki ka zlam ga ndam ya ahaslani ya
 tacahi ana mis ni
 (Mark 7.1-13)*

1 Ka sarta gani nani ndam *Feriziyen ndahaŋ
 akaba ndam ndahaŋ ya *tèsəra Wakita ge Melefit
 a ni tâsləkabiya a Zeruzalem a, târəkia ka Yezu a,
 tèhi ahkado : **2** « Ndam madəbay kur ni tègəskabu
 magray zlam akada ga ata bəŋ gelî ya ahaslani
 tâdəfiki ana leli ni do ni ti kamam ? Tèzum zlam
 day tâbarakaba ahar àna divi gana do ni. » **3** Yezu
 àhəŋgrifəŋ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Lekəlum
 day kagudarum *Divi ge Melefit àna manjəhad ga
 ndam gekəli ya ahaslani ni ti kamam ? **4** Melefit
 àdəm ahkado : “Ngwioru a had ana ata buk ata

muk.” * Àdəm keti : “Bay ya ti endivi bəñjani ahkay do ni məñjani nahəma, tâkada nañ a.” † 5 Ay lekələm zla ti kədəmum ahkado : “Maslaña nahən eslikı məhiani ana bəñjani ahkay do ni ana məñjani : Ere ye ti akal nu nəjənaki kur àna nañ ni, sədaga ge Melefit.” 6 Maslaña nani àçəma ma nahkay nahəma, kədəmum tamal àjənaki ata bəñjani ata məñjani va do ni ti àgray aranja do. Lekələm kəgrum nahkay ti, kəmbrəñuma pakama ge Melefit nana pəsak. Kəmbrəñuma ti kəfumviyu pakama geküli ya kacahum ni a məlañ gani vu huk. 7 Lekələm kawayum ti mis tâdəm lekələm ndam jireni, ay ti lekələm ndam jireni do ! Melefit àdəma ma sulumana a wakita ga bay mahəñgaray *pakama gayañ Izayi ni ba. Pakama gayañ ya ti àdəm ni, àdəmki ti ke kəli. 8 Àdəm ahkado : “Mis hini tazləbay nu àna ma ciliñ, təjalaku ahàr do simiteni.

9 Tazləbay nu ti masakani, adaba zlam gatay ya təcahay ni ti ka mawayay ge mis ciliñ, do ni ti ka mawayay goro do.” ‡ »

*Zlam ya ti tagray mis « njəlatani do » ni
(Mark 7.14-23)*

10 Yezu àzalakabu mis kayani ni, àhi ana tay : « Lekələm dek bumi slimı ana pakama goro ya nədəm ni, ti kîcüm lala. 11 Ere ye ti a dala bu, mis azum àna ma gayañ, agray nañ “*njəlatani do” ni ti àbi. Si ere ye ti maslaña gani adəm àna ma gayañ ni day kwa ti agray nañ “njəlatani

* 15:4 Mahərana 20.12 ; Mimbiki 5.16. † 15:4 Mahərana 21.17.

‡ 15:9 Izayi 29.13.

do.” » ¹² Eslini ndam maðebay nañ ni tèrèkia, tèhi ahkado : « Ma gayak ya kèdèm ni àzumia bérub ana ndam *Feriziyen na ti kèsèrkia waw ? » ¹³ Yezu nakəñ àhèngrifèñ ana tay, àdèm ahkado : « Mèngèhaf ya ti Baba nañ ya e melefit bu àjav ndo ni lu ataradaba. ¹⁴ Nèdèm nahëma, brèjum tay ; nday ti ndam wuluf ya tèdafèña ahar kà ndam wuluf ndahañ a ni. Tamal zal wuluf adafèña ahar kà zal wuluf nahañ a ti nday cecüeni atadègiyu e evid vu. »

¹⁵ Eslini Piyer àhèngrarfèñ, àhi : « Dëfiaba ma *gozogoul ya kèdèm ni ana leli a zla aw. » ¹⁶ Yezu àhi ana tay ahkado : « Lekùlùm day kekilenja kèsèrum zlam do waw ? ¹⁷ Adaba ere ye ti mis afiyu a ma vu ni dék ti ahuriyu a huñ vu cilinj, mèk atèhiyu azay gani e dægzey vu ti kèsèrum do waw ? ¹⁸ Ay ere ye ti mis azlapay ni ahèraya ti a mèbérub gayan ba, ma gani nani day kwa ti agudar nañ, agray nañ “njèlatani do.” ¹⁹ Adaba zlam magudarani dék ahèraya ti a mèbérub ge mis ba. Nahkay ti ajalaki ahàr ka zlam magudarani gèrgèri dék : ka makad ahàr, ka magray hala, ka magray mesuehvù, ke migi akal, ka masèkad malfada akaba ka mèsivani ana mis. ²⁰ Ere ye ti agray ti mis egi “njèlatani do” ni ti zlam nday nani. Ay ti mèzum zlam mènjèd mèbaray ahar akada ge divi ga ata bëñ gekùli ni ti agray ti mis egi “njèlatani do” do. »

*Wal nahañ nañ wur Zùde do afèki ahàr ka Yezu
(Mark 7.24-30)*

²¹ Yezu àslèkaba eslina, òru ka had' ga kësa Tir akaba ga kësa Sidon. ²² Wal Kanañ nahañ nañ àbu eslini. Wal ni àra èpia Yezu a ti àrèkia

àna zlahay a, àdəm : « Bay goro, *Wur ge Devit, nêruk cicihi ti ! Wur goro dahalayani àbiyu èbeseey do, seteni àbu agri daliya dal-dal. » ²³ Ay ti Yezu àhèlkaba ma ndo. Eslini ndam madəbay naŋ ni tèhi ana Yezu ahkado : « Garay wal hini, adaba naŋ àbu azlahlèrbiyu kè leli, àmbrèŋ do ni. » ²⁴ Yezu nakəŋ àhi ana tay : « Tèslérbiyu nu ahalay ndo. Tèslérbiyu nu ti ana ndam *Izireyel cilinj, adaba nday akada təmbəmbak ya ti tìjia ni. »

²⁵ Ay ti wal ni àra àbəhadí mirdim grik ana Yezu meleher ndiň ana hađ, àhi : « Bay goro, jənaki nu ti ! » ²⁶ Eslini Yezu àhəŋgrifəŋ ana wal nakəŋ, àhi ahkado : « Təzafəŋa zlam məzumani ga bəza, tizligioru ana kérá ti àbəlay do. » ²⁷ Mək wal nakəŋ àdəm : « Nahkay, bay goro. Ay ti pis-pis ga zlam məzumani ge mis ya tadəgoru a huđ ga məlanj məzumki zlam vu ni, ku kérá gatay day tapalaba təzum timey. » ²⁸ Eslini Yezu àhi ana wal nakəŋ : « Wal ni, kəbu kəfəku ahàr lala ; ere ye ti kihindi ni mâgravu akada gayak ya kawayay ni. » Ka sarta gani nani wur gayanj ni àŋgaba huya.

Yezu àhəŋgaraba ndam ga arməwər gərgərana

²⁹ Yezu àsləka eslina, òru kà gəvay ga dəluv Gelili. Òru ènjua ti àcəloru a həma vu. Àra àcəloya ti ànjəhađ digus. ³⁰ Eslini mis dal-dal tərəkia, təhəlibiyu ndam jügwer, ndam wuluf, ndam dəra, makwayá akaba ndam ga arməwər ndahanj gərgərani, təbəhađtay kà gəvay gayanj mək naŋ nakəŋ àhəŋgaraba tay a. ³¹ Mis dal-dalani ni təra tìpia ndam makwaya ya təzlapay koksah ni təbu təzlapay, ndam dəra tàngaba tìgia səndub-səndubana, ndam jügwer təsawaday lala akaba

ndam wuluf tèbu tipi divi nahëma, tèmèrvá dal-dal, nahkay tazlèbay Melefit ga ndam *Izireyel ni.

*Yezu avi zlam məzumani ana mis dəbu fad
(Mark 8.1-10)*

³² Yezu àzalay ndam maðəbay nañ ni, àhi ana tay ahkado : « Mis nday hini təsu cicihi dal-dal, adaba vad' mahkər hi leli mèbu akaba tay, zlam məzumani day àfən kà tay va bi. Ay ti nàwayay məmbrən tay ti taslèka àna ləwir a do. Tamal nəhi ana tay "Slékuma" mənjəd məvi zlam məzumani ana tay nahëma, njəda amələfən kà tay ka ahàr divi ga maslèkana bi. » ³³ Ndam maðəbay nañ ni tèhəngrifən, tèhi ahkado : « Leli dek ahalay a huñ gili hini bu ni ti məhəlibiyu *dipeñ ana tay tərəh àna nañ dek ti eley ? » ³⁴ Yezu nakən àhi ana tay ahkado : « Dipeñ àfən kè kəli ehimey ? » Tèhəngrifən, tèhi : « Dipeñ àfən kè leli adəskəla akaba kilif ciñ-cibenı 6al. »

³⁵ Eslini àhi ana mis dal-dalani ni tānjəhadə a ga had a. ³⁶ Tàra tānjəhadə ti àhəl dipen adəskəlanı ni akaba kilif ni, àgri səsi ana Melefit. Àra àgria səsi a ti èsekaba, àvi ana ndam maðəbay nañ ni, ndam maðəbay nañ ni ti ni tidi ana mis dal-dalani ni dek. ³⁷ Mis nakən dek təzum, tərəha àna nañ a. Tècakalaviyu məgəjəni ga zlam məzumani ni a hətək vu, tərəhvù hətək adəskəla àna nañ. ³⁸ Mis ya təzum zlam eslini ni agray mis dəbu fad, təcalkivu wál akaba bəza ndo. ³⁹ Kələn gani Yezu nakən àhi ana mis ni « Slékuma, » mək tàslèka. Eslini Yezu nakən àcəliyu a *slalah ga yam vu àslèka, òru ka had Magadañ.

16

*Zlam ya mis tìpi dày-dày ndo ni
(Mark 8.11-13 ; Luk 12.54-56)*

¹ Ndam *Feriziyeñ ndahañ akaba ndam *Seduseyeñ ndahañ tärækia ka Yezu a, tawayay tatəkar nañ ti mágudar zlam; nahkay ti tèhi : « Griaya ere ye ti mìpi dày-dày ndo na ana leli a, ti mèsar ere ye ti kagray ni ti kagray àna njøda ge Melefit. » ² Yezu àhəŋgrifəñ ana tay, àhi ana tay ahkado : « Mälakarawa, fat àbu adiyu, tamal kipuma huñ melefit a ndize ti kædəmum : “Hajəñ ti məlanj amanja njølata.” ³ Ge miledü tamal kipuma huñ melefit a diliñ-diliñ ti kædəmum : “Kani ti avər ara atəd.” Nahkay kèsəruma ere ye ti agravu na àna zlam ya kipam a huñ melefit bu na ti, kèsərum zlam ya ti agravu ka sarta hini do ni ti ahəmamam ! ⁴ Ndam ye e hini vu ni ti ndam magudar zlam, tèfəki ahàr ke Melefit do, tawayay tâgriaya ere ye ti mis tìpi dày-dày ndo na ana tay a. Ay ere ye ti tihindi ni ti Melefit aməgri ana tay do simiteni. Ere ye ti Melefit amədəfiki ana tay ni ti ere ye ti àçafaki àna Zonas ni ciliñ. » Eslini nañ nakəñ àsləka, àmbərbu tay.

Kègrum zlam akada ga ndam Feriziyeñ ya tagray ni ba

⁵ Yezu akaba ndam maðəbay nañ ni tèbu takoru tatuwad dəluv ni; nday tèbu takoru ti ndam maðəbay nañ ni tèhəl *dipeñ ndo, àgəjazlkia ahàr ka tay a. ⁶ Eslini ti Yezu àhi ana tay : « Bumvu slimi ana *miwisiñ ga ndam *Feriziyeñ ni akaba ga ndam *Seduseyeñ ni. » ⁷ Nahkay ndam maðəbay nañ ni tèzlapay e kiðinj gatay bu, tèdəm : « Àdəm

nahkay ti adaba mèhèlbiyu dipen ndo palam. »
8 Yezu nakèn àra ècia pakama gatay na ti àhi ana tay : « Mèfèku ahàr gekèli ti àhèca ; kazlapum kèdèmum kèhèlumbiyu dipen ndo ni ti kamam ?
9 Kicèm ma goro do, kèsèrum do kekileña waw ? Goro ya ti nidi dipen zlamani ana mis dèbu zlamani ni, akaba mègèjèni gani ya kèhèlumaba hètèk mèrèhvani ehimeya ni ti kèsèrumki va do waw ?
10 Goro ya ti nidi dipen adèskèlani ana mis dèbu fadani ni, akaba mègèjèni gani ya kèhèlumaba hètèk mèrèhvani ehimeya ni ti kèsèrumki va do waw ? **11** Ngay nu nàcalfèn ti ke dipen dipenjan do ni ti kèsèrum do ni ti kamam ? Nu ti nèhi ana kuli ti bumvu slimì àna miwisiñ ga ndam Feriziyen ni akaba ga ndam Sedèseyen ni. » **12** Nahkay zla ti ndam madèbay nañ ni tara tèsara Yezu àhi ana tay « Bumvu slimì àna miwisiñ » ti, àzlapiki ana tay ti ke miwisiñ ya ti tiwisiñ dipen àna nañ ni do ; àzlapiki ana tay ti ka zlam ga ndam Feriziyen akaba ga ndam Sedèseyen ya tècahi ana mis ni.

Piyer adèm Yezu nañ àbu Krist Bay gòdakani ya amara ni

(Mark 8.27-30 ; Luk 9.18-21)

13 A vad nañ, Yezu akaba ndam madèbay nañ ni tòru ka had Sezare ge Filip. * Eslini Yezu èhindifiña ma kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Mis ti tèdèm nu *Wur ge Mis ti nu way ? » **14** Tèhèngrifèn, tèhi ahkado : « Tèdèm nak Zeñ bay mèbaray mis ni, mis ndahanj tèdèm nak Eli, mis ndahanj ti ni tèdèm nak Zeremi ahkay do ni nak biliñ ga ndam ya tèhènggaray pakama ge Melefit ahaslani

* **16:13** Sezare ge Filip ti slimì ga kesa gòdakani.

ni. » ¹⁵ Eslini naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Lekulum ti kədəmum nu ti nu way ? » ¹⁶ Simu Piyer àhəŋgrifəŋ, àhi ahkado : « Nak *Krist *Bay gədakani ya Melefit àslərbiyu ni, nak Wur ge Mel-efit Bay ga sifa ni. » ¹⁷ Yezu àhi : « Simu wur ge Zeŋ, mərvu adaba ma ge jiri hini ya kədəm ni ti mis hihirikeni àhuk do. Àhukaya ma na ti Baba, naŋ ti naŋ a huđ melefit bu. ¹⁸ Nəhuk nahəma nak Piyer ; anazay kur ga məvi njəda ana ndam məfəku ahàr ni akada ya tazay akur, tafəkad asak ga ahay àna naŋ ni. [†] Nahkay ti kisim tekedi aməgri aranja ana tay do. ¹⁹ Anəvuk lekili ga mahay ga *Məgur ge Melefit : ere ye ti kəgəskabu ka hađ ndo ni ti e mel-efit bu day atəgəskabu do ; ay ere ye ti kəgəskabá ka hađa ni ti e melefit bu day atəgəskabu. » ²⁰ Eslini Yezu nakəŋ àləgi ana ndam madəbay naŋ ni, àhi ana tay ahkado : « Ngay nu Krist *Bay gədakani ya Melefit àslərbiyu ni ti kəhumi ana maslaŋa ba simiteni. »

*Yezu adəm aməmat mək anaŋgaba e kisim ba
(Mark 8.31-9.1 ; Luk 9.22-27)*

²¹ Kwa ka sarta gani nani Yezu àzlapi ana ndam madəbay naŋ ni vay-vay, àhi ana tay ahkado : « Ahàr àdəm nakoru a Zerəzalem kwa. Ahàr àdəm nəcakay daliya dal-dal. Nday gədákani ni, gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni atawayay nu do, atakad nu. Mək a huđ ga vad mahkərani bu anaŋgaba e kisim ba. » ²² Piyer àra ècia ma gayaŋ na ti àzaba naŋ e kidiŋ gatay ba cak. Àləgi, àhi : « Bay gorø, Melefit mājəgay kur ti ere nani àgrakukvu

[†] **16:18** Piyer ti adəmvaba « akur. »

ba ti ! » ²³ Ay Yezu àmbatkibiyu ma ke Piyer, àlègi bilegeni, àdèm : « *Seteni, slèkafua, ru drinj ! Nak ti kacafènja nu ga magray tèwi goro a, adaba majalay ahàr gayak ti akada ge Melefit ni do, kajalay ahàr ti akada ge mis hihirikeni ni. »

²⁴ Eslini Yezu àhi ana ndam madèbay nañ ni ahkado : « Tamal mis awayay adèbay nu nahëma, ahàr àdèm mâmbrèn ere ye ti awayay ni ; ku tamal tègri daliya, *tadarfèn nañ kà tèndal nèngu ni mîsesey. Tamal mis awayay madèbay nu ti mâgray nahkay. ²⁵ Maslaña ya ti àdèm ajègur sifa gayan, awayay àmèt ba ni ti emijiñ. Maslaña ya ti emijiñ sifa gayan azuhva nu ti amèjègur sawan, amèmèt day-day do. ²⁶ Tamal mis ànjèta elimeni ga duniya na dek mèk èjiña sifa gayan a ti elimeni gani aziaya mam ? Emijiñ sifa gayan na ti amèngat mam ga mèmbani àna nañ mam ? ²⁷ Adaba nu *Wur ge Mis anara àna njèda ga Baba akaba mèslèr goro a kay, anèvi zlam ana ku way way do akada ge tèwi gayan ya ti àgray ni. ²⁸ Nèhi ana kèli nahëma, e kidiñ ge mis ya tèbu ahalay ni bu ni ti, wudaka ndahanj atèmèt ti etipi nu Wur ge Mis anañga, anèhuriyu a bay goro vu. »

17

Vu ga Yezu ambatvu kè meleher ga ndam madèbay nañ ni

(Mark 9.2-13 ; Luk 9.28-36)

¹ Vad muku ka ahàr gani zla ti Yezu àzay Piyer, Zek akaba Zeñ wur ga mèn ge Zek ni, àhèloru tay ka ahàr ga hèma zèbalani. Nday ka ahàr gatay akaba Yezu ciliñ. ² Tòru tìnjhà ti vu ga Yezu ni àmbativa

e eri va ana tay naħaŋ a. Eri gayaŋ ni àmbatvu, asladay akaða fat, azana ka vu gayaŋ day tìgia bəd-bəd talla təsladay məlaŋ. ³ Eslini tipioru Eli nday ata Məwiz huya, nday təbu təzlapay akaba Yezu. ⁴ Piyer àra èpia tay a ti àhi ana Yezu ahkado : « Bay goro, leli məbu ahalay ti àbəlay. Tamal kawayay ti nara nivicey ahay mahkər, bəlaŋ gayak, bəlaŋ ge Məwiz, bəlaŋ ti ni ge Eli. » ⁵ Piyer naŋ àbu azlapay nahkay ti məgudunguduŋ masladani àhərkiaya ka tay a, àngah tay. Dəŋgu ga maslaŋa àhənday a məgudunguduŋ ni bu, àdəm : « Naŋ hini ti wur goro, nawayay naŋ dal-dal, nəmərvu àna naŋ dal-dal. Gəsumiki pakama gayaŋ ! » ⁶ Ndam *maðəbay Yezu ni təra tìcia nahkay ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal, tabəhad mirdim meleher ndiħa ndiħa ana had. ⁷ Ay Yezu nakəŋ àħəsakfənju ka tay, ènjifinj ka tay mək àhi ana tay : « Cikħembaba, kəgrum aŋgwaz ba. » ⁸ Nday nakəŋ təħelin eri, tìpi maslaŋa naħaŋ ndo, si Yezu naŋ bəlaŋ ciliŋ. ⁹ Nday təbu təndaya ahàr a həma ni ba ni ti Yezu àhi ana tay : « Kəħumi ere ye ti kipħam ni ana maslaŋa ba, si nu *Wur ge Mis anaŋgaya e kidiŋ ga ndam evið ba kwa. »

¹⁰ Ndam maðəbay naŋ ni təhi ahkado : « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tədəm wuðaka *Krist *Bay gədakani ya amara ni eminjia ti, ahàr àdəm Eli amara day ti kamam ? » ¹¹ Yezu nakəŋ àħənġrifən ana tay àdəm ahkado : « Ededij Eli ara, aslamalakabu zlam dek day. ¹² Ay nəhi ana kəli nahəma, Eli ti àra àndava, ay ti mis təsər naŋ ndo. Tègria ere ye ti nday təwayay na dek. Nu Wur ge Mis day anəcakay daliya, atəgru nahkay. » ¹³ Eslini ndam maðəbay naŋ ni təsəra àzlapaki ti ke Zeñ bay

mabaray mis ni.

*Yezu agariaba seteni ana wur nahaj a
(Mark 9.14-29 ; Luk 9.37-43)*

¹⁴ Ka ya ti tìnjkia ke mis dal-dalani na ti maslaña nahaj àhədakfəñbiyu ka Yezu, àbəhađ mirdim ¹⁵ àhi : « Bay goro, wur goro àbu seteni àniviyu agray daliya dal-dal ; a vad ndahanj adiyu aaku vu ahkay do ni a yam vu. Mêsuč cicihi ti kam-kam ! ¹⁶ Nèzibiya nañ ana ndam madəbay kur na ti tâgariaba, ay ti tìsliki ndo. » ¹⁷ Eslini Yezu àdəm : « Lekùlum ye e hini vu ni ti këfumki ahàr ke Melefit do, lekùlum ndam magudar zlam ! Nu ananjəhađ'kañgaya akaba kuli aw ? Nu eneñesi ana kuli kañgaya waw ? » Mèk àhi ana tay : « Zumubiya wur na ahalay a nimi. » ¹⁸ Tàra tèzibiya wur na ti Yezu àzlacaki ke seteni ni, mèk seteni ni àsləkiaba ana wur na. Nahkay wur ni ègia nañ lala huya.

¹⁹ Eslini ndam *madəbay Yezu ni tàzalay Yezu ka ahàr gatay, tihindi nañ, tèhi : « Leli mìsliki magaray seteni nani ndo ni ti kamam ? » ²⁰ Yezu nakəñ àhəñgrifəñ ana tay, àdəm : « Kìslùmki ndo ni ti adaba mèfèki ahàr geküli ke Melefit àhəca. Nəhi ana kuli nahəma, tamal ti mèfèki ahàr geküli ke Melefit kay do, àbu gəzit akada hilfi ga zlam gəziteni cilin nəñgu ni, kìslùmki məhiani ana həma hini : “Sləkaba, ru tegi” nəñgu ni, agravu. Nahkay ti akal ere ye ti kìslùmki magrani do ni ti àbi. [²¹ Ay ti seteni akada nday nani nahəma, tamal ti kàhəñgalay Melefit ndo akaba këgəs ndəra ndo ni ti tèsləkiaba ana mis a koksah.] »

*Yezu adəm keti anəmət mèk anañgaba e kisim ba
(Mark 9.30-32 ; Luk 9.43-45)*

²² A vad naħan, ka ya ti Yezu akaba ndam maðebay nañ ni dek tħebu ka aħar bəlañ e Gelili ni ti, Yezu nakę́ñ àhi ana tay : « Atadefiki nu *Wur ge Mis ana mis ti tara tħegħiex nu, ²³ tara takad nu. Atakada nu a ti a vad ya mahkər ti anangaba. » Nday nakę́ñ tħara tħicx ma ġayan na ti àħelha ahàr ana tay a dal-dal.

Məhəl hadam ga ahay gədakani ge Melefit

24 Ka ya ti Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tìnju a Kafarnahum a ni ti ndam ya təhəl hadam ga *ahay gədakani ge Melefit ni təhədakfənjiyu ke Piyer, təhi : « Məsi gekəli ni ti àpəl hadam ga ahay gədakani ge Melefit ni do waw ? » **25** Piyer àhəngrifən ana tay : « Àbəhad do kamam ? »

Ka ya ti Piyer nakəŋ àhuriya a ahay va nahəma, Yezu àhi ma enji, àhi : « Simu, kèdəm ahəmamam ? Ndamam tabəhadī hadam akaba jaŋgal ana bəbay ka had ni mam ? Tabəhadī ana tay ti bəza ga had gatay gatayani tək, ndam mirkwi aw ? » ²⁶ Piyer àhi : « Tabəhadī ndam mirkwi. » Eslini Yezu nakəŋ àhi « Bəza ga had gatay gatayani ti giri-giri ti təpəl do do waw ? » ²⁷ Ay ku tamal nahkay nəŋgu ni, mèzumi bəruv ana tay ba. Nak ru ka dəluv ti kêtəliyu gəya kâgəsaya kilif a. Kilif ya akəgəsaya enjenjeni na ti kəzləkikaba pakama, akədiviyu ahàr ana singu akur-akurani, singu nani emisli məpəl hadam goro akaba gayak. Zəbiya, kəvi ana tay. »

18

*Gədakani ya àtam mis ndahanj ni ti way ?
(Mark 9.33-37 ; Luk 9.46-48)*

¹ Ka sarta gani nani ti ndam *madəbay Yezu ni tàhədəkfəñiyu kà Yezu, tèhi : « A *Məgur ge Melefit bu ni ti way nañ gədakani àtam mis ndahanj way ? » ² Nahkay Yezu nakəñ àzalabiyu wur gəziteni e kidiñ gatay vu ³ mək àdəm : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kàmbatumkaba majalay ahàr gekəli a ndo, kığum akada ga bəza ciñ-cibeni ni ndo ni ti akəhurumiyu a Məgur ge Melefit vu do. ⁴ Adaba maslaña ya ti ahəngaroru ahàr gayan a had, anjəhad kudsufa akada ga wur hini ni ti nañ nani gədakani àtam mis ndahanj a Məgur ge Melefit bu. ⁵ Tamal ti maslaña àgəskabá wur gəzitena akada hini na azuhva nu a nahəma, àgəskabá nu a. »

*Bumvu slimi ti kàgudarum zlam ba
(Mark 9.42-48 ; Luk 17.1-2)*

⁶ Yezu àdəm keti « Ndám ya təfəku ahàr ni ti mis tədəm tìslı aranya do akada ga bəza ciñ-cibeni ni. Ay tamal maslaña agray ti ku way way do e kidiñ gatay bu mîjikia ke divi a nahəma, hojo təwəliviyu avar gədakani ana maslaña ya èjinjka nañ a ni a dəñgu vu dondul mək tizligiyu nañ a *dəluv gədakani vu dəzləz. ⁷ Aw ! Cicihi àki ka ndam ga duniya ! Cicihi àki ka tay ti adaba zlam ya tagray ti mis tûjikia ke divi a ni ti təbu kay. Zlam nday nani ti si tâgravu kwa. Ay tamal maslaña agray ti mis ejikia ke divi a nahəma, maslaña nani cicihi amaləki.

⁸ « Tamal ahar gayak ahkay do ni asak gayak ejinjka kur ke divi a nahəma, kelkaba tay a, boru tay. Àgəski hojo kəhuriyu ka məlañ ga sifa àna ahar bəlañ ahkay do ni àna asak bəlañ ere gani ya tizligiyu kur a *dəluv ga aku vu àna ahar gayak

cæni ni ahkay do ni àna asak gayak cæni ni. Aku nani ti àmæt dæy-dæy do. ⁹ Tamal eri gayak ejinkia kur ke divi a nahëma, zaba, zligoru. Ägëski hojo këhuriyu ka melañ ga sifa àna eri bëlañ ere gani ya tizligiyu kur a dæluv ga aku vu àna eri gayak cæni ni. »

*Ma gozogul àki ka tæmbak mijijeni
(Luk 15.3-7)*

¹⁰ Yezu àdæm keti : « Bumvu slim i lala ! E kidinj ga bëza nday nani bu ni ti ñgay bëlañ gatayani èslí aranja do ni ti këdæmum ba. Adaba mæslér gatay tæbu micikeni a sarta bu dek kè meleher ga Baba nañ ya e melefit bu ni. [¹¹ Nu *Wur ge Mis nàra ti ga mahëngay ndam ya ti tìiji ni.]

¹² « Bi maslaña nahañ tæmbæmbak gayan tæbu diñ mæk bëlañ gani èjia. Àra èpia ti bëlañ gani nañ àkibu ka ndahañ ni bi nahëma, ambærbu kru kru ambælmbu mahar ambælmbani ni a hëma bu, akoru adæboru bëlañani ni, do waw ? Lekulum ti këdæmum mam ? ¹³ Nëhi ana këli nahëma, ka ya ti àdia ahàr a ni ti amërvu àna nañ dal-dal àtama ya amërvu àna kru kru ambælmbu mahar ambælmbani ya ti tìji ndo na do waw ? ¹⁴ Nahkay day Bëñ gekëli nañ ya e melefit bu ni awayay ti ku bëlañ e kidinj ga bëza nday nani bu day èji ba. »

Magudar zlam akaba mæmbarføjana

¹⁵ Yezu àdæm keti : « Tamal wur ga muk àgudaruka zlam a ti rækioru hiki lala lekulum cecu cua. Tamal ècukkia ma gayak na ti kàslamala wur ga muk na. ¹⁶ Ay tamal ècukki ma do ni ti zalakivu mis bëlañ ahkay do ni cu ti këdægumkioru. Adaba pakama gekëli ya ekicikamki ni ahàr àdæm mis cu ahkay

do ni mis mahk r t gray sedi gani. * ¹⁷ Ay tamal ti  ciiki ma ana tay do ni ti hi ma gani ana ndam ya *t cakalavu, t f ku ah r ni. Tamal  ciiki ma ana tay do daya ti m njal n ak da na l zal ya  f ki ah r ke Melefit do ni, ahkay do ni ak da na l bay *m h l hadam.

¹⁸ « N hi ana k li nah ma, ere ye ti k g sumkabu ka ha ndo ni ti e melefit bu day at g skabu do. Ay ere ya k g sumkab  ka ha  a ni ti e melefit bu day at g skabu.

¹⁹ « N hi ana k li keti : tamal ti mis c  e kid n gek li bu ka ha ma gatay  rakabaya ku  ki ka mam n n ni, t h ngalal n  z lam gani k  B n goro ya e melefit bu na ti am vi ana tay. ²⁰ Ad ba ka m lan  ya mis c  mahk r t ngasva  na slimy goro a ni ti nu n bu eslini e kid n gatay bu. »

²¹ Eslini Piyer  h dakf nju ka Yezu,  hi ahkado : « Bay goro, tamal wur ga mma na l  bu agudaru z lam ti n mb rf n  sak ehimey ? Sak ad sk la waw ? » ²² Yezu nak n  hi : « Mb rf n  sak ad sk la ti n huk do. Mb rf n  ti sak kru kru ad sk la sak ad sk la. ²³*M gur ge Melefit day nahkay : t zavu ata bay na n awayay as r duwa gaya l ya  f n  k  ku way way do e kid n ga ndam m gri t wi gaya l bu ni, ti t p li. ²⁴ Ka ya ti na l  bu acalf n k  ma gani nahkay ti t zibiyu bay m gri t wi na n duwa gaya l  f n   gra miliyem ehimeya. ²⁵ Ay ti  sliki m p lani koksah, nahkay bay ga duwa ni  d m t s kumoru na l na nani, wal gaya l, b za gaya l ak ba z lam gaya l ni dek ga m p li duwa ni  na l. ²⁶ Eslini bay m gri t wi nak n  b had 

* **18:16** M njay Mimbiki 19.15.

mirdim meleher ndié ana had ana bay ga duwa ni, àhi : “Kam-kam bésua hayaŋ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek.” ²⁷ Eslini naŋ nakəŋ àśia cicihi ana bay ga duwa na. Nahkay bay ga duwa ni àmbərfəŋ duwa ni dek mək àhi “Sləka zlam gayak a.”

²⁸ « Ka ya ti bay magray təwi nakəŋ naŋ àbu asləka ni ti təbakabu ahàr ata maslaŋa nahaj. Maslaŋa gani nani ti təbu tagrakabu təwi, ay ti duwa gayaŋ àfəŋ àgray jik diŋ. Naŋ nakəŋ àdəki cip ka dəŋgu, àhi : “Si kəpəlu duwa goro ni kwa.” ²⁹ Eslini naŋ ya tagrakabu təwi nakəŋ àbəhadí mirdim, àhi : “Kam-kam bésua hayaŋ, nara nəpəluk duwa gayak ni dek.” ³⁰ Ay naŋ nakəŋ òru àfiyu naŋ a daŋgay vu, awayay məpəliaba duwa gayaŋ na dek day ti atafaya naŋ a. ³¹ Ndam ya tagrakabu təwi akaba tay ka ahar bəlaŋani ni təra tìpia ere ye ti àgri ana naŋ nahaj na ni ti àwəria bəruv ana tay a dal-dal. Nahkay nday nakəŋ tòru tàngəhadí ma gani ana bay ya ti təgri təwi ni. ³² Naŋ nakəŋ àra ècia ma na ti àdəm təzalibya naŋ a. Àra ènjiā ti àhi : “Nak bay məgru təwi hini ti nak cùdayani. Nəmbərfuka duwa goro na dek adaba kəgrua kam-kam a, kədəm nəmbərfuk ti ³³ ay nak ti maslaŋa ya ti kəgrumkabu təwi ni àsuk cicihi akada gayak ya kəsu cicihi ni ndo ni ti kamam ?” ³⁴ Nahkay bay ga duwa ni àzuma bəruv a dal-dal, àdəm təzoru naŋ a daŋgay vu ti təgri daliya, si tamal aməpəlabा duwa gayaŋ na dek day kwa ti atafaya naŋ a. »

³⁵ Yezu àdəm keti : « Tamal lekəlum kəmbrəŋumfəŋa zlam ya ti mis təgudari ana kuli na kà tay àna huš bəlaŋ a do ni ti, Baba naŋ ya e

melefit bu ni amägri ana kuli day akada ga bay ga duwa ya àgri ana bay mägri tuewi ni. »

19

Yezu adämki ma ka maday wal akaba magaray wal
(Mark 10.1-12)

¹ Yezu àra ènneverija pakama gayaŋ na ti àslëka e Gelili a, òru ka had *Zude, ke ledi nahaj ga zalaka *Zärdeŋ. ² Mis dal-dal tàdëboru naŋ, mæk naŋ nakəŋ àhəŋgaraba ndam ya tèbesey do na.

³ Eslini ndam *Feriziyeŋ ndahanj tèrækia. Tihindifiŋa ma, tèhi ahkado : « Àgëski ti mis agaray wal gayaŋ ka mawayay gayaŋ aw ? » Tèhi nahkay ti adaba tawayay tatëkar Yezu ti mädäm ma magudarani. ⁴ Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdäm : « Kwa ka mënjkì ga melaŋ, ka ya ti Melefit àgraya mis a ni ti àgraya ata zal ata wal a. Kèjeŋgum ma gani a Wakita ge Melefit ni bu ndo waw ? * ⁵ Melefit àdäm : “Nahkay ti mis zalani amahəraya a ahay ga bəŋjani ata məŋjani ba, mæk atanjəhadkabu ata wal gayaŋ. Nday cœni ti vu gatay emigi bəlaŋ.” † ⁶ Nahkay ti nday cœni medeveni va do. Tlgia vu gatay bəlaŋ. Ere ye ti Melefit èbedekabá ni ti mis hihirikeni èdekaba ba. » ⁷ Mæk nday nakəŋ tèhəŋgrifəŋ, tèhi : « Mæwiz àdäm tamal mis tedevu ata wal gayaŋ ti ahàr àdäm abeki wakita gani, avi day kwa ti agaray ti kamam ?‡ » ⁸ Yezu nakəŋ àdäm : « Mæwiz àvi divi ana kuli ga magaray wál gekuli ti adaba lekəlum kàwayum

* **19:4** Mënjay Mënjkiani 1.27 ; 5.2. † **19:5** Mënjkiani 2.24.

‡ **19:7** Mimbiķi 24.1.

mègèsumkabu ma ge Melefit do palam. Ay ka mènjèki ga mèlanj ti àgravu nahkay ndo. ⁹ Nèhi ana kuli nahèma, maslaña ya ti àgara wal gayan a, day wal ni àgray mesuéwehvu ndo, mèk àda wal nahaj a nahèma, maslaña nani àgra hala. »

¹⁰ Esli ni ndam madèbay nañ ni tèhi : « Tamal ègia nahkay e kidin ga zal ata wal ba ti ñgulum mis tàday wal va ba simiteni. » ¹¹ Yezu àhi ana tay ahkado : « Tègèskabu ma gani hini ti mis dèk do ; tègèskabu ti si ndam ya ti Melefit àvia njèda gana ana tay a ni kwa. ¹² Zlam ndahañ tèbu gèrgéri tècafèja mis ka maday wal a : mis ndahañ kwa tiweya tay a vu gatay àwayay wal do. Mis ndahañ ti ni mis tacañtay. Mis ndahañ keti ti ni tawayay maday wal do azuhva *Mègur ge Melefit. Maslaña ya esliki mègèskabu pakama hini nahèma, mègèskabá. »

*Yezu agri sulum ge Melefit ana bëza cië-cibeni
(Mark 10.13-16 ; Luk 18.15-17)*

¹³ Kèlèñ gani mis ndahañ tèhèlibiyu bëza ciëcibeni ana Yezu ti mâhèngali Melefit ana tay àna mèbèki *ahar gayan ka tay. Nday tèbu tèhèlibiyu bëza ni nahkay ti ndam madèbay nañ ni tèlègi ana tay. ¹⁴ Ay Yezu àhi ana tay ahkado : « Mbrañum bëza târa afà goro a, kàcumfèja tay a ba. Adaba mam, *Mègur ge Melefit ti ga ndam ya tèbu akadà ga bëza ni. » ¹⁵ Àra àdëma ma nahkay ti àbèki ahar ka bëza ni. Kèlèñ gani àslèka eslina.

*Bay ge elimeni
(Mark 10.17-31 ; Luk 18.18-30)*

¹⁶ Wur dagwa nahaj àbu ti àrèkia ka Yezu a, àhi : « Mësi, ti nângat *sifa ya àndav day-day do ni ti nâgray zlam sulumaní weley ? » ¹⁷ Yezu àhi

ahkado : « Kihindi nu àki ka zlam sulumani ti kamam ? Mis sulumani ti nañ bølanj. Tamal kawayay mængët sifa ya àndav day-day do ni ti gøskabá *Divi ge Melefit a. » ¹⁸ Nañ nakøñ àhi : « Divi weley ? » Yezu nakøñ àhøñgriføñ, àhi : « Kèkad mis ba ; kàgray hala ba ; kìgi akal ba ; kagray sedi ti kàsøkad malfada ba ; ¹⁹ høñgrioru ahàr a had ana ata buk ata muk ; wayay ndam ya ti nak kèbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakaní ni. § » ²⁰ Eslini wur dagwa ni àhøñgriføñ, àhi ahkado : « Divi nani ti nègøskabá dek, ay ti mam àhøcukivu keti mam ? » ²¹ Yezu àra ècia pakama gayan na ti àhi ahkado : « Tamal kawayay migi mis sulumani lala nahøma, ru kàsøkumoru zlam gayak dek ti kidi singu gani ana ndam talaga. Nahkay ti akøngët elimeni e melefit bu. Akagra zlam nana dek nahøma, kàra, kâdøbay nu. » ²² Wur dagwa nakøñ àra ècia ma ga Yezu ya àhi na ti àhølia ahàr a. Nahkay àsløka sasuhwa, adåba zlam gayan àbu dal-dal.

²³ Eslini Yezu àhi ana ndam madøbay nañ ni ahkado : « Nèhi ana kùli nahøma, bay ge elimeni mæhuriyu a *Mægur ge Melefit vu ti zløzlada dal-dal. ²⁴ Nèhi ana kùli keti : ezligwemi ahuriyu e evid ge lipri vu kwalac ti agravu aw ? Ay ti bay ge elimeni mæhuriyu a Mægur ge Melefit vu ni ti zløzlada dal-dal, àtama ge ezligwemi ya ahuriyu e evid ge lipri vu na. » ²⁵ Ma ga Yezu ya àdøm ni àgria ejep ana ndam madøbay nañ na dal-dal. Nday nakøñ tèzlapay e kidin gatay bu, tèdøm ahkado : « Ay tamal nahkay ti way ti Melefit amahøñgay nañ way ? » ²⁶ Eslini Yezu àmænjaløñ kà tay, àhi ana tay

ahkado : « Mis ti tàgray koksah ; ay Melefit ti eslik
magray zlam dek tata. »

²⁷ Eslini Piyer àhi ana Yezu nakəŋ ahkado : « Iy
zla, leli mèmbrəŋa zlam a dek, madəbay kur ti
mam amagrakivu ke leli mam ? » ²⁸ Yezu àhi ana
tay : « Nəhi ana kəli nahəma, a duniya ya atagraya
məwəni ni ba ni ti nu *Wur ge Mis anəhuriyu a
məlaŋ maslađani goro vu, ananjəhadviyu e kərsi
ga bay goro vu. Ka sarta gani nani ti lekələm ya
kədəbum nu ni day akanjəhadumviyu e kərsi kru
mahar cə vu ga magrafəŋa seriya kə dini kru ma-
har cəeni ge Izireyel na. ²⁹ Ku way way do àmbərba
zlam gayaŋ azuhva nu a, bi àmbərbu ahay gayaŋ,
bəza ga məŋani, ata bəŋani, bəza gayaŋ ahkay do ni
vədaŋ gayaŋ nahəma, aməŋgətvù zlam nday nani
kay àtam ndahaŋ ni sak diŋ. Aməŋgət sifa ya àndav
day-day do ni daya. ³⁰ Ay ti nday gədákani ya kama
ge mis ni ti, mis kay e kiđiŋ gatay bu atanigoru kələŋ
ge mis. Nday ya kələŋ ge mis ni day etigi gədákani
kama ge mis. »

20

Ndam magray təwi a vədaŋ bu

¹ Yezu àdəm keti : « *Məgur ge Melefit ti àzavu
akada ga maslaŋa nahaŋ àhəraya də ge miledə a,
awayay ahəloru mis ga məgri təwi a vədaŋ gayaŋ
vu ni. ² Nahkay tàgraki cakala àki ke təwi ga rukani,
mək naŋ nakəŋ àhəloru tay a vədaŋ gayaŋ ni vu.
³ Àhəraya àna njemdi ambəlmbu a keti, èpi mis
ndahaŋ təbu a kəsa bu təwi gatay àbi, ⁴ mək àhi ana
tay : “Lekələm day dəgum a vədaŋ goro vu kâgrum
təwi ti anəpəl kəli kala-kala akada ge təwi gekəli

ya akəgrum ni.” ⁵ Nday nakəŋ mək təsləka tòru. Naŋ nakəŋ àhəraya fat wis a keti, àgray nahkay ; àna njemdi mahkər day àgray nahkay. ⁶ Agray njemdi zlam nahəma, naŋ nakəŋ àhəraya keti, àdi ahàr ana mis ndahaŋ tèbu eslini mək àhi ana tay ahkado : “Kànjəhadum ahalay ruk kəgrum təwi do ni ti kamam ?” ⁷ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ təhi : “Adaba maslaŋa èhindiki leli ke təwi gayaŋ ndo.” Naŋ nakəŋ àhi ana tay : “Lekulum day dəgum kəgrum təwi a vədaŋ goro vu.”

⁸ « Məlakarawa àra ègia ti bay ga vədaŋ ni àhi ana gədakani ga ndam ge təwi gayaŋ ni ahkado : “Zalabiya ndam magray təwi na, peli siŋgu ge təwi ni ana ku way way do. Njəki məpəl ndam ya təra kələŋ a ceceni ni, ndeverinj àna nday ya təra enjia ni.” ⁹ Nahkay nday ya tòru a vədaŋ vu àna njemdi zlamani ni təra, mək təvi ana ku way way do siŋgu ge təwi ga rukani. ¹⁰ Nahkay sarta ga məpəl nday ya tòru e təwi vu enji ni àra ènjia ti təhi ana ahàr tara təvi ana tay àtam gatay ndahaŋ ni. Ay ti təvi ana ku way way do gatay day siŋgu ge təwi ga rukani ciliŋ. ¹¹ Təra təvia siŋgu na ana tay a nahkay ti nday nakəŋ təzərdi ma ana bay ga vədaŋ ni, ¹² təhi : “Nday hini ya təra kələŋ a ni, təgray təwi njemdi biliŋ huya ti kəpəl tay kala-kala akaba leli ya màgray təwi rukani a fat bu, màmətakaba dal-dal ni ti ahəmamam ?” ¹³ Eslini bay ga vədaŋ ni àhi ana bəlaŋ gatay ni ahkado : “Zləba goro ni, ere ye ti nəvuk ni ti kigeni : màgray cakala ti àki ka siŋgu ge təwi ga rukani do waw ?” ¹⁴ Za siŋgu ge təwi gayak a ti kâsləka nimi. Nawayay nəvi siŋgu ana bay ya ti àra kələŋ a ni kala-kala akaða ya nəvuk ana nak

ni. ¹⁵ Maslaŋa àbu agurki nu ka zlam ya ti nagray àna siŋgu goro ni aw ? Tèk day ti nègri sulum ana mis ti awèruk bérurv aw ?” ¹⁶ Nahkay nday ya tèbu kélèŋ ge mis ni ti, mis ndahanj e kidinj gatay bu etigi gèdákani kama ge mis. Nday gèdákani ya kama ge mis ni ti ni, mis ndahanj e kidinj gatay bu atangoru kélèŋ ge mis. »

Yezu àdàm sak ya mahkèr amàmàt mèk amàŋgaba e kisim ba

(Mark 10.32-34 ; Luk 18.31-34)

¹⁷ Yezu naŋ àbu akoru, àzay divi ya ti acèloru a Zeruzalem ni ti àzalakabu ndam madèbay naŋ kru mahar cènì ni. Nday tèbu takoru ti àhi ana tay ahkado : ¹⁸ « Cùm day, nihi ti leli mèbu mècèloru a Zeruzalem. Eminjua eslina ti atègèsi nu *Wur ge Mis ana gèdákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit akaba ana ndam *mèsèr Wakita ge Melefit ni. Eslini atadàm si takad nu kwa, ¹⁹ atègèsi nu ana ndam ya tèfèki ahàr ke Melefit do ni ; nday nani ti eteyefù, atèzlèb nu àna kurupu cèk cèk, atakadfèŋju nu kà tèndal, mèk a vad ya mahkèr ti anaŋgaba. »

Mèŋ ga ata Zek nday ata Zeŋ ehindifiŋa zlam kà Yezu a

(Mark 10.35-45)

²⁰ Eslini wal ge Zebede tèrèkia ka Yezu a akaba bèza gayaŋ ata Zek nday ata Zeŋ a. Tàra tìnjkia ti mèŋ gatay ni àbèhadì mirdim ana Yezu meleher ndiš ana had, awayay ehindifiŋa zlam a. ²¹ Yezu àhi ahkado : « Kawayay ti nàgruk mam ? » Wal nakèŋ àhi : « Ka ya ti akèzuma bay gayak gèdákani na ti kèvi divi ana bèza goro hini cènì ni tânjèhadfuk

kà gəvay, bəlaŋ ka ahar ga daf, bəlaŋ ka ahar ga gəjar gayak ti. » ²² Ay ti Yezu àhi ana tay ahkado : « Ere ye ti kihindam ni ti kèsərum do. Ekisləmki misi zum ge hijiyem * ya enisi ni tata waw ? » Nday nakəŋ təhi : « Misliki. » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Ekisəm zum ge hijiyem ye enisi ni ti amagravu eđedinq. Ay ti maslaŋa ya ti amədəm way amanjəhadffu kà ahar ga daf akaba kà ahar ga gəjar goro way ni ti nu do. Nani Bay Melefit àna ahàr gayaŋ day ti aməvi məlaŋ nani ana mis ya naŋ àdaba tay a ni. »

²⁴ Ka ya ti ndam *mađəbay Yezu kruani ndahanj ni ticia ma na ti təzumkia bəruv ka tay cəeni na. ²⁵ Eslini Yezu àzalakabu ndam mađəbay naŋ ni đek, àhi ana tay ahkado : « Kèsəruma, bəbay ga had ni ti təgur mis ga njəda. Gəđákani ga məlaŋ day təđəm ahàr àđəm mis təgri təwi ana tay kay, təmbərəŋ mis do. ²⁶ Ay e kidiŋ gekəli bu ni ti àgravu nahkay ba. Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekəli bu awayay migi gəđákani ti mîgi bay məgri təwi ana kəli kwa sawaŋ. ²⁷ Tamal ti maslaŋa e kidiŋ gekəli bu awayay migi kama gekəli ti mîgi evidi gekəli kwa. ²⁸ Nu *Wur ge Mis nàra ti, nàwayay ti mis təgru təwi do. Nàra ti ga məgri təwi ana mis sawaŋ, navay sifa goro ga mambay mis kay àna naŋ. »

*Yezu ahəŋgaraba ndam wuluf a cü
(Mark 10.46-52 ; Luk 18.35-43)*

²⁹ Ka ya ti Yezu naŋ àbu asləka a Zeriko akaba ndam mađəbay naŋ na ti mis kay təđəboru naŋ. ³⁰ Eslini tədi ahàr ana ndam wuluf ndahanj cü,

* **20:22** Zum ge hijiyem ni ti awayay adəmvaba daliya ga Yezu ya amacakay ni.

nday tèbu manjəhadani kà gəvay ge divi. Nday nakəŋ tàra tìcia Yezu naŋ àbu akoru ti tèdəgiki ka zlahay, tèdəm : « Bay gel, *Wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! » ³¹ Mis kayani ni tèləgi ana tay, tèhi ana tay : « Lakumkaba. » Ay nday ti ni tèzlahkivu kay kay sawan, tèdəm : « Bay gel, wur ge Devit, məsuk cicihi ti ! » ³² Yezu àra ècia zlahay gatay na ti ècik, àzalay tay mək àhi ana tay ahkado : « Kawayum ti nəgri mam ana kuli mam ? » ³³ Eslini tèhi ahkado : « Bay gel, mawayay ti mîpi divi ti ! » ³⁴ Nday nakəŋ təsia ciciha ana Yezu a, mək Yezu ènjiñiñ kè eri gatay ni. Ka ma gel hini tipi divi huya, mək tədəboru naŋ.

21

Yezu ahuriyu a Zerəzalem (Mark 11.1-11 ; Luk 19.28-40 ; Zej 12.12-19)

¹ Tòru tìnju a cifa kà gəvay ga Zerəzalem a, nday gwar ka həma *Oliviye, kama ga kəsa Betfazi ti Yezu àslər ndam madəbay naŋ ni cə, ² àhi ana tay ahkado : « Dəgum a kəsa tegəni kama gekəli ni vu. Ekinjəmiya nahəma, akədumi ahər ana azoŋgu məwəlani wur gani àfəŋ kà gəvay. Picehəmubiya, dəguma àna tay a. ³ Ay tamal maslaŋa ahi ma ana kuli ti humi ahkado : “Bay gel awayay.” Nahkay ti atəmbərfəŋ tay kè kəli huya. »

⁴ Zlam gani nani àgravu dek nahkay ti, ti pakama ga bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni māgravu. Pakama gani nihi :

⁵ « Humi ana ndam *Siyon : “Bay gekəli naŋ tegi ara, naŋ kuđufa.

Naŋ àki ka məŋ ga azoŋgu, àki ka wur ga azoŋgu ya mis təhəl zlam àna naŋ ni.” * »

⁶ Mək ndam *madəbay Yezu ni tòru tàgray ere ye ti Yezu àhi ana tay tâgray ni. ⁷ Nday nakəŋ tèzəbiyu məŋ ga azoŋgu ni akaba wur ga azoŋgu ni. Tàra tìnchia àna tay a ti tèbəki azana ka tay mək Yezu ànjəhadkiyu. ⁸ Mis dal-dal eslini tâpabivoru azana gatay e divi vu, mis ndahanj ti ni tàkwahabiyu slimberi a vədaŋ bu, tâbəhadivoru bilegeni. ⁹ Yezu naŋ àbu akoru ti mis dal-dalani ya kama gayaŋ akaba ya kələŋ gayaŋ ni tàgray salalay, tâzləbay naŋ, tèdəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit ! Bay Melefit məgri sulum gayaŋ ana maslaŋa ya ti ara àna slimi gayaŋ a ni ! Tâzləbay Melefit drin agavəla ! † »

¹⁰ Ka ya ti Yezu àhuriya a Zerəzalem a ni ti mis ga kəsa ni dek ahàr àhəlia ana tay a dal-dal. Mis ndahanj tèdəm : « Naŋ hini ti way ? » ¹¹ Mək mis kayani ni tèdəm : « Naŋ hini ti Yezu bay mahəŋgaray pakama ge Melefit, naŋ zal Nazaret ka had *Gelili. »

*Yezu a ahay gədakani ge Melefit ni bu
(Mark 11.15-19 ; Luk 19.45-48 ; Zen 2.13-22)*

¹² Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu, àdi ahàr ana mis təsəkumvoru zlam akaba ndam məsəkum zlam, mək ànjəki ka magaraya tay e mite va. Àmbəhadaba tabəl ga ndam mambay singu na akaba məlaŋ manjəhadani ga ndam məsəkumoru kurkoduk na. ¹³ Àhi ana tay ahkado : « Abu məbəkiani a Wakita ge Mel-efit bu, Melefit àdəm : “Ahay goro zla ti atədəm

* **21:5** Mənjay Zakari 9.9. † **21:9** Mənjay Limis 118.25-26.

ahay ga *mahəŋgalavù Melefit.” ‡ Ay lekulam ti kàmbatumkaba, ègia ahuzl ga ndam akal a. »

¹⁴ Eslini a dalaka ga ahay gədakani ge Melefit ni bu ni ti ndam wuluf akaba ndam dera tərəkia ka Yezu a, mək àhəŋgaraba tay a. ¹⁵ Ka sarta gani nani ti bəza təzlah a ahay gədakani ge Melefit ni bu, tədəm : « *Hozana ana *Wur ge Devit. » Gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *məsər Wakita ge Melefit ni tara tipia zlam magray ejep ga Yezu ya agray na akaba ticia zlahay ga bəza na ti nday nakəŋ təzuma bəruv a. ¹⁶ Eslini nday nakəŋ təhi ana Yezu : « Kəbu kici ere ga bəza ya tədəm ni aw ? Tagray nahkay ti àbəlay aw ? » Yezu àhi ana tay : « Iy, nəbu nici ere ye ti tədəm ni. Ay a Wakita ge Melefit bu Devit àhi ana Melefit nahkay hi : “Kəgray ti ku bəza dac-dacani akaba bəza ya ka ahar ni tekedi tâzləbay kur.” § Ma gani nani ti kəjeŋgəm ndo waw ? » ¹⁷ Eslini àmbərbu tay, àsləkaba a kəsa ni ba, òru a Betani mək àndəhadbu eslini hundum.

*Məŋ ga wəruv ya èwi bəza ndo ni
(Mark 11.12-14, 20-24)*

¹⁸ Dù ge miledù gani, Yezu nakəŋ naŋ àbu aŋgoru a kəsa ni vu ti ləwir àwərkaba naŋ a. ¹⁹ Ləwir ni naŋ àbu awər naŋ nahkay ti èpi məŋ ga *wəruv kà gəvay ge divi. Naŋ nakəŋ òru kà gəvay gani. Òru ènjuha ti àdifəŋ ahàr ana bəza gani ndo, si slimberi ciliŋ, mək àhi ana məŋ ga wəruv ni ahkado : « Nak ti dəy-dəy ekiwi bəza va do. » Eslini məŋ ga wəruv ni èkəli huya. ²⁰ Ndam maðəbay naŋ ni

‡ **21:13** Mənjay Izayi 56.7 ; Zeremi 7.11. § **21:16** Limis 8.3.

tàra tìpia ti àgria ejep ana tay a, tèdəm ahkado : « Ka ma gelî hini ti mən̄ ga wəruv ni èkulia huya ti ahəmamam ? » ²¹ Eslini Yezu àhi ana tay : « Nəhi ana kəli nahəma, tamal kəfumkia ahàr ke Melefit a, kàjalum ahàr cə cə do ni ti ekisləmkı magray ere ye ti nəgri ana mən̄ ga wəruv ni cilin̄ do, ku kəhumi ana həma hini : “Radvaba, ru kâdiyu a *dəluv gədakani vu” nəngu ni, agravu. ²² Tamal ti kəfumkia ahàr ke Melefit a ti Melefit aməvi ere ye ti kahəŋgalumfəŋa ni dek ana kəli. »

*Yezu agray təwi ti way àvi divi gani way ?
(Mark 11.27-33 ; Luk 20.1-8)*

²³ Yezu àhuriyu a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni vu. Ka ya ti nan̄ àbu acahi zlam ana mis ni ti gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahan̄ tərəkia, təhi : « Kagray təwi hini nahkay ti kən̄gət divi gani eley ? Way àvuk divi gani way ? » ²⁴ Yezu àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm : « Nu day nihindifiŋa zlam bəlaŋ kè kəli a. Kəhəŋgrumufəŋa nahəma, nu day nəhəŋgrifəŋ ana kəli, nədəfi bay ya ti àvu divi ge təwi ya ti nagray ni ana kəli. ²⁵ Nəhi ana kəli nahəma, *baray ge Zeŋ ya ti àbaray mis ni ti njəda gani Melefit àvi tək, tək day ti mis təvi aw ? »

Tàra tìcia ma na nahkay ti tàgray gejewi e kidiŋ gatay bu, tèdəm : « Tamal məhi : “Melefit àslərbiyu nan̄” hi nahəma, ara ahi ana leli : “Kəgəsumkabu pakama gayan̄ ni ndo ni ti kamam ?” ²⁶ Ay tamal mədəm keti : “Mis təvi njəda gani” ti àrakaboru do ; aŋgwaz awərfəŋa leli kè mis tezl-tezleni na, adaba nday dek tèdəm Zeŋ ti nan̄ bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit. » ²⁷ Nahkay ti təhəŋgrifəŋ ana

Yezu, tèhi : « Leli mèsér do. » Eslini Yezu àhi ana tay : « Nu day nèdafi bay ya ti àvu divi ge tèwi ya ti nagray ni ana kùli do bilegeni. »

Ma gozogul àki ka bəza ndahanj cʉ

²⁸ Yezu àhi ana tay keti : « Cʉm day, ma goro àbu nèhi ana kùli ti, akajalumki ahàr ti ahemamam ? Maslañja nahañ àbu bəza gayanj tèbu cʉ. Àhi ana bəlanj gani : “Wur goro ni, ru kâgray tèwi a vədanj bu kani.” ²⁹ Wur ni àhəñgrifəñ, àhi : “Nòru do.” Ay àpəsa gūzit ti ajalay ahàr nahañ mèk òru a vədanj ni vu. ³⁰ Bəñ gatay ni àhi ana wur nahañ ni day nahkay. Wur ni àhəñgrifəñ, àhi : “Bəba nìcia, nakoru.” Ay ti àcuhway moroni ndo. ³¹ E kidinj ga bəza cæni ni bu ni ti way àgra ere ye ti bəñjani awayay na way ? » Tèhəñgrifəñ tèhi : « Nanj ye enjenjeni ni. » Mèk Yezu àhi ana tay : « Nèhi ana kùli nahëma, ndam *mèhèl hadam akaba wál meswehvú atəhuriyu a *Mègur ge Melefit vu enji gekùli. ³² Adaba Zeñ bay mèbaray mis ni àra afa gekùli a, àdəfikia divi ge jiri ana kùli a, ay ti kègəsumkabu ma gayanj ni ndo. Ay ndam mèhèl hadam akaba wál meswehvú tègəskabá sawanj. Ku kàra kipuma nahkay nèngu ni, kàmbatumkaba majalay ahàr gekùli a ga mègəskabu ma ge Zeñ na ndo. »

*Ma gozogul àki ka ndam məwəs vədañ cuðayani
(Mark 12.1-12 ; Luk 20.9-19)*

³³ Yezu àhi ana tay keti : « Bumi slimî ana ma *gozogul nahañ keti : Bay ga vədañ nahañ àbu nahëma, àjavù mèn ga zlam a vədañ gayanj ni vu,*

* **21:33** Zlam ya àjavù a vədañ vu ni ti *viñ.

àcafəŋ azlaw tekesl, àgraya məlaŋ ga məðucaya
yam ga bəza ga məŋ ga zlam na, àkay ləli zəbalani,
mis acəlkıyu ka ahàr gani ga majəgay vədaŋ ni.
Kələŋ gani àfivù vədaŋ ni a ahar vu ana mis
ti təwəs, mək àsləka, òru e mirkwi zlam gayaŋ.
³⁴ Sarta ga məpalay bəza ga zlam ni àra ènja ti
bay ga vədaŋ ni àslərbiyu ndam məgri təwi afa
ga ndam məwəs vədaŋ ni ti təhəlikaboru ja gani
gayaŋ. ³⁵ Ay nday ya təslərbiyu tay ni təra tənja
ti ndam məwəs vədaŋ ni təgəs tay yaw yaw. Təra
təgəsa tay a ti təzləb bəlaŋ gani, təkad bəlaŋ gani,
bəlaŋ gani ti ni tızligi àna akur simiteni. ³⁶ Eslini
bay ga vədaŋ ni àslərbiyu mis ndahaŋ kay tətam
nday ye enjenjeni ni. Təra tənja ti ndam məwəs
vədaŋ ni təgri ana tay akada ya təgri ana nday ye
enjenjeni ni. ³⁷ Kələŋ gani nahəma, bay ga vədaŋ
ni àslərbiyu wur gayaŋ gayaŋani, àhi ana ahàr :
“Wur goro ni ti atəgəsiki ma.” ³⁸ Ay ndam məwəs
vədaŋ ni tipia wur na naŋ àbu ara ti təzlapay e kidiŋ
gatay bu, tədəm ahkado : “Naŋ tegəni ti mekeji
gayaŋ ; məmbərəŋ naŋ ba, makadum naŋ ; nahkay
ti vədaŋ ni emigi geli.” ³⁹ Àra ènjikia ka tay a ti təgəs
naŋ yaw, təzaba naŋ a vədaŋ ni ba, tòru təkad.

⁴⁰ « Nədəm nahəma, bay ga vədaŋ ni
amasləkabiya ti aməgri mam ana ndam məwəs
vədaŋ ni mam ? » ⁴¹ Nday nakəŋ təhəŋgrifəŋ,
təhi : « Amabazl ndam məwəs vədaŋ cuðayani
ni, mək aməvi vədaŋ ni ana mis ndahaŋ. Nahkay
nday nani atəhəlibiyu ja gani gayaŋ ka mawayay
gayaŋ. »

⁴² Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay : « A Wakita ge
Melefit bu, àbu məbəkiani nahkay hi :

“Akur nahaj àbu ti ndam mélém ahay tàwayay magray tuewi àna naq ndo.

Ay ti akur gani nani ègia akur ya akay ahay na dek sawan.

Ere nani ti t̄awi ga Bay Melefit, agri ejep ana leli.”

« Lekələm kəjeñgəm ma gani nani day-day ndo waw ? ⁴³ Nəhi ana kəli nahəma, lekələm ndam ya ti giri-giri Məgur ge Melefit ni gekəli ni ti akəhurumiyu do ; Melefit aməvi ti ana ndam ya ti təgəsiki ma, təgri təwi ni. [⁴⁴ Akur gani nani nahəma, tamal maslaňa àdədkiya ti maslaňa nani aməhuşkaba ńguc ńguc. Ay tamal akur ni àdəkia ti ni, amaŋəlađkaba naŋ a.] »

45 Eslini gədákani ga ndam *mangalabakabu mis akaba Melefit ni akaba ndam *Feriziyeñ ni tāra tici ma *gozogul ga Yezu ya àdəm na ti təsəra àdəmki ti ka tay. **46** Nahkay tawayay təgəs nanj. Ay mis təbu eslini kay ti təgəs nanj ndo, adaba aŋgwaz àwərfənja tay kè mis dal-dalani na. Adaba mis ni tədəm nanj ti naŋ bay mahəngaray *pakama ge Melefit.

22

*Ma gozogul àki ka wuməri gədakani
(Mark 14.15-24)*

¹ Eslini Yezu àhi ma *gozogul naħaŋ ana tay keti. Àhi ana tay ahkado : ² « *Məgur ge Melefit ti tèzavu akaba bay naħaŋ għadkani àgray wuməri ga mədi wal ana wur gayaŋ ni. ³ Nahkay àsləroru ndam məgħi tħalli gayaŋ ni ti tēżalabiya mis ya ti àżalay tay na ti tħalli ka wuməri na ; ay ti miss

[†] 21:42 Limis 118.22-23.

nday nani tacuhway moroni ndo. ⁴ Eslini bay nakəŋ àsləroru ndam məgri təwi ndahanj keti, àhi ana tay : “Dəgum kəhumi ana mis ya nəzalay tay ni ahkado : Nəslamalakabá zlam ga wuməri na, nəbazla kokúr akaba zlam ga gənaw goro ndahanj midiseni a ; zlam dek maslamalakabani, dəguma ka wuməri na.” ⁵ Ay ndam ya ti àzalay tay ni tacuhway moroni ndo ; təsləka tòru e təwi gatay vu. Maslaňa nahaj òru a vədaň gayaň vu, maslaňa nahaj òru ka cakalay gayaň. ⁶ Mis ndahanj ni ti ni təgəs ndam məgri təwi ana bay ni, təgri daliya ana tay mək təbazl tay. ⁷ Nahkay bay ni àzuma bəruv a, àsləroru ndam slewja gayaň tâbazl ndam ya ti təbazl ndam məgri təwi ni, təviyekaba kəsa gatay na. ⁸ Eslini bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Zlam məzumanı ga wuməri ni maslamalakabani, ay ti ndam ya nəzalay tay enji ni ti nəwayay tay va do. ⁹ Nihi nahəma, dəgum ka mazlalamba ge divi, zalumbiya mis ya kədumi ahər ana tay eslini na dek təra ka wuməri na.” ¹⁰ Eslini ndam məgri təwi nakəŋ tòru ka mazlalamba ge divi ni, təzalakabu ndam ya tədi ahər ana tay eslini ni dek ; ndam cuday akaba mis sulumani dek təra ka wuməri na. Mis ni təra tınjikaba ti tərəhvə a ahay ni va ndəŋ.

¹¹ « Kələŋ gani bay ni àhurkiviyu ka ndam ya ti àzalakabu tay ni a ahay vu ga məmənjiyu tay. Eslini nan nakəŋ ēpi zal nahaj azana ga wuməri ni àfəŋ bi ; ¹² èhindifiňa, àhi ahkado : “Zləba goro ni, azana ga wuməri ni àfuk bi ti kəhəraya ahalay a ti ahəmamam ?” Ay ti maslaňa gani nani èslikî məhəŋgrifəŋjani ndo. ¹³ Nahkay bay ni àhi ana ndam məgri təwi ni ahkado : “Wəlumikaba asak

akaba ahar a ti kîzligumiyu nañ e mite vu a mélanj ziñ-zinjeni vu. Eslini emitewi, amacakay daliya dal-dal.” » ¹⁴ Yezu àdém keti : « Ndam ya ti Melefit àzalay tay ni ti nday kay, ay ndam ya ti àdékiba tay a ni ti nday kay do. »

*Ma ga hadam ya tøpeli ana bay gødakani ga
ndam Rom ni*
(Mark 12.13-17 ; Luk 20.20-26)

¹⁵ Eslini ndam *Feriziyeñ ni tèzlapay e kidiñ gatay bu tèdém : « Magray ahémamam ti Yezu mâdém ma magédavani ti mágëski nañ ni mam ? » ¹⁶ Nahkay nday nakəñ tèslérkioru ndam madébay tay ndahanj akaba ndam ndahanj ya tadébay bay *Erot ni ti tâhi ana Yezu ahkado : « Mësi, mëséra nak ti këdém ma ge jiri, kacahi zlam ya ti Melefit awayay ni ana mis àna jiri gani. Añgwaz àwérføña kur kà pakama ge mis ya tèdémkuk na do ; ku kè meleher ga wayway do day kàgray arñgwaz do. ¹⁷ Ay ti hi ana leli nimi, a majalay ahàr gayak bu ni ti Melefit àvia divi ana leli a ga mabéhadí hadam ana *bay gødakani ga ndam Rom a ték, àvi ana leli ndo waw ? »

¹⁸ Nday nakəñ tåra tèhia ma na nahkay ti Yezu àséra tèdémaya ma ge jiri ga huñ gatay a ndo. Nahkay àhi ana tay ahkado : « Lekùlum ti kawayum mis tèdém lekùlum ndam jireni, ay ti lekùlum ndam jireni do ! Kéhùlumfua eyü a ti kamam ? ¹⁹ Nga ñgazlumubiya sinju akur-akurana ya ti mis tøpél hadam àna nañ na day nimi. » Mëk nday nakəñ tèvi sinju akur-akurani bëlanj. ²⁰ Eslini nañ nakəñ àhi ana tay ahkado : « Àki ka sinju hini ti mazavu ga ahàr ga way ? Slimi mëbékiani ni

ti ga way ? » **21** Təhəŋgrifəŋ, təhi ahkado : « Ga bay *Sezar. * » Nahkay naŋ nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Həŋgrumi zlam ga bay Sezar ni zlam gayaŋ, ge Melefit ti ni həŋgrumi ana Melefit zlam gayaŋ. » **22** Tàra ticia ma ga Yezu ya àhi ana tay na ti àgria ejep ana tay a dal-dal. Nahkay təmbərbu naŋ, təsləka.

*Maŋgabana e kisim ba
(Mark 12.18-27 ; Luk 20.27-40)*

23 Ka fat gani nani nahəma, ndam *Sedəseyen ndahaŋ tərəkia ka Yezu a. Ndam Sedəseyen ti tədəm mis àməta ti àŋgaba e kisim ba kok-sah. Nahkay nday nakəŋ təhi ana Yezu ahkado : **24** « Məsi, Məwiz àdəm ahkado : “Tamal mis àməta, wal gayaŋ èwii wur ndo nahəma, ahər àdəm wur ga məŋ ga zal ni azay wal ni, ti tıwia mekeji ana wur ga məŋjani ya àmət na.” † **25** Yaw mis ndahaŋ təbu afa geli nday adəskəla kà məŋ gatay, gədəkani gatay ni àda wal a. Àra àza wal na ti èwifiŋa wur a ndo, mək zal ni àməta. Àra àməta àmbərba wal gayaŋ na ti mimbiki ga zal ni àzay. **26** Àra àza wal na ti naŋ day èwifiŋa wur a ndo, mək àməta. Mimbiki gayaŋ ye cə ni day àgray nahkay, mək àməta. Nahkay nday adəskəlani ni dek tàza wal na day tiwifinjə wur a ndo mək nday dek təməta. **27** Kələŋ gani wal ni day àra àməta. **28** Ay ka fat ya ti mis dek atanŋaba e kisim ba nahəma, wal ni ti way bəlanj e kidiŋ gatay adəskəlani ni bu amazay way ? Nday dek tàza naŋ a ni. »

* **22:21** Ka siŋgu gatay lu ti ndam Rom tagrakiaya mazavu ga bay gədəkani gatay a, təbəki slimı gayaŋ daya. † **22:24** Mənjay Mimbiki 25.5.

29 Ay Yezu nakəŋ àhəŋgrifəŋ ana tay, àdəm ahkado : « Majalay ahàr gekəli ti kigeni do, adaba kicəmaba ma ga Wakita ge Melefit ya Məwiz àbəki na ndo, kèsərum njəda ge Melefit do palam.

30 Nədəm nahəma, ka ya ti mis atəməta mək atanjaba e kisim ba ni ti zawal ataday wál va do, wəwal day ataday zaval va do. Atanjəhad dek akada ga *məslər ge Melefit ya təbu a huđ melefit bu ni sawaŋ. **31** Ay tamal ti mazlapaki ka ma ge mis ya tangaba e kisim ba nahəma, kəjeŋgħum ma ge Melefit ya àhi ana kəli ni ndo waw ? Melefit àdəm :

32 “Nu Melefit ga Abraham, nu Melefit ga Izak, nu Melefit ge Zekup.” Melefit ti naŋ Melefit ga ndam ya àna sifa ni, do ni ti ga nday ya təməta ni do. » [‡]

33 Mis dal-dalani ni təbu tici zlam gayan ya acahi ana tay ni ti ma gayan ni àgria ejep ana tay a dal-dal.

Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu enji ni ti weley ?

(Mark 12.28-34 ; Luk 10.25-28)

34 Ndam *Feriziyeŋ ni təsəra Yezu àwəlkia ndam *Sedħseyeŋ na ka pakama. Tàra təsəra nahkay nahəma, təcakalavu **35** mək bay *məsər Wakita ge Melefit bəlaŋ e kiđiŋ gatay bu awayay ahəlfəŋa eyu kà Yezu a, nahkay àhi : **36** « Məsi, *Divi ge Melefit ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu enji ni ti weley ? »

37 Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « “Wayay Bay Melefit gayak àna huđ bəlaŋ, àna sifa gayak dek akaba àna majalay ahàr gayak dek.” § **38** Hini gani ti Divi ye enjenjeni, Divi ya ti ahàr àdəm mis təgəskabu

[‡] **22:32** Mahərana 3.6, 15, 16. § **22:37** Mimbiki 6.5.

enji ni. ³⁹ Divi ye cʉ ya ahàr àdəm mis tâgəskabu ni ti nihî : "Wayay ndam ya ti nak kèbu akaba tay ni akada ya kawayay ahàr gayak gayakanî ni." *
⁴⁰ Divi ge Melefit ya àdəfiki ana Mʉwiz ni akaba pakama ga ndam ndahan̄ ya tâhəŋgaray *pakama ge Melefit ni dek ti tâvu e Divi cʉenî hini bu. »

*Bay gədakani ya amara ni naŋ wur ge Devit aw ?
(Mark 12.35-37 : Luhk 20.41-44)*

⁴¹ Ndam *Feriziyeñ ni nday tèbu macakalavani nahkay ti Yezu àhi ana tay ahkado : ⁴² « Lekùlum ti kàhumi ana ahàr *Krist *Bay gëdakani ya amara ni ti nañ way ? Nañ wur ga way ? » Nday nakəñ tèhəñgrifəñ, tèhi : « Nañ ti *Wur ge Devit. » ⁴³ Yezu àhi ana tay ahkado : « Tamal nahkay ti ahémamam Devit nañ nañjani àna ahàr gayan àdəm Bay gëdakani ya amara ni ti bay gayañ ni mam ? Àdəm ma gani àna njëda ga *Mësuf ge Melefit, ma gani nani ti nihi :

44 “Bay Melefit àhi ana bay goro :

Njəħadfa gwar kà aħar ga daf gorò a, a məlan ga
gədakani va.

Ndam ezir gayak ti anabəhad tay kè meleher
gayak

akada ga zlam ga bay ya abəki asak ni, ti kâcälki katay.” †

⁴⁵ « Nədəm nahəma, Krist nani ti Devit azalay nanj bay gayan ti, təzalay nan *Wur ge Devit keti ti kamam ? » ⁴⁶ Yezu àra àdəma ma nahkay ti maslana ya ti eslikî məhəngrifəŋani ni ti àbi. Kwa

* 22:39 Levi 19:18. † 22:44 Limis 110:1.

ka fat nani maslaŋa ya ti azay njəda gayaŋ ge mihindifiŋa ma naħaŋ a ni ti àbi va bi.

23

Bumvu slimī àna ndam məsər Wakita ge Melefit ni

(Mark 12.38-39 ; Luk 11.43, 46 ; 20.45-46)

¹ Nahkay ka ya ti mis dék təbu təbi slimī ana ma ga Yezu nahəma, Yezu nakəŋ àhi ana mis dal-dalani ni akaba ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : ² « Ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba ndam *Feriziyeŋ ni ti Melefit àdaba tay ga mədəfiaba *Divi ge Melefit ya Məwiz àbəki na ana mis a. ³ Gəsumiki pakama gatay ni ana tay, grum ere ye ti təhi ana kəli ni dék, ay ti kəgrum zlam gatay ya tagray ni ba, adaba təgray zlam ya tədəmaya ni do. ⁴ Pakama gatay ya təhi ana mis grum ni ti akada zlam mədəsanı dal-dal ya təwəlkabu, təhəlkıyu ke mis ni, ay ti nday ndayani ku àna weleher tekedi təwayay məjənaki tay do. ⁵ Təwi gatay ya tagray ni dék ti tawayay ti mis tədəm àbəlay. Nahkay zlam gatay ya ti təwəlkabu ni ^{*} ti gədakani àtam ge mis ndahaŋ ni. Zlam ya ti tədəməkkıyu ka mugudi gatay ni [†] day zəbalani àtam ge mis ndahaŋ ni. ⁶ Tawayay manjəhadvani e kərsi ga gədákani vu ka məlaŋ məzum zlam ga

* **23:5** Ka ya ti tahəŋgalay Melefit ni ti ndam Zəde ndahaŋ təwəlkabu zlam ke meleher ahkay do ni təwəlvù a ahar vu ; a huſ ga zlam gani nani bu ni ti pakama ge Melefit àbu məbəkiani. Àna ma asara ti təzalay zlam məwəlkabani gani nani filakter. (Mimbiki 6.8). † **23:5** Ndam Zəde tədəməkkıyu zlam akada ezewed ka ma ga mugudi gatay ga mədəfakı nday ndam ge Melefit (Macalani 15.37-41).

wuməri akaba a ahay ga *mahəŋgalavù Melefit bu.
⁷ Tawayay ti mis tâgri sa ana tay a gosku bu kè meleher ge mis dek. Tawayay ti mis tâzalay tay “Məsi.” ⁸ Ay lekələm zla ti kàwayum ti mis tâzalay kəli “Məsi” ba, adaba lekələm dek ti kà məŋ gekəli, Məsi gekəli day naŋ bəlaŋ. ⁹ Mis ya ka had ni ti kàzalum tay “baba” ba. Adaba Bəŋ gekəli ti naŋ bəlaŋ, naŋ e melefit bu. ¹⁰ Kàwayum ti mis tâzalay kəli “gədákani” ba, adaba Gədákani gekəli ti naŋ bəlaŋ, nani *Krist. ¹¹ Maslaŋa ya ti naŋ gədákani e kidiŋ gekəli bu ni ti bay ya ti aməgri təwi ana kəli ni. ¹² Nahkay day maslaŋa ya ti awayay gədákani ni lu, Melefit amafəkaň naŋ kəlaŋ ge mis dek. Ay maslaŋa ya ti àdəm naŋ kəlaŋ ge mis dek ni day, Melefit aməvi məlaŋ gədákani. »

Ndam ya ti tawayay ti mis tâdəm nday ndam jireni ni

(Mark 12.40 ; Lük 11.39-52 ; 20.45-47)

¹³ « Lekələm ndam *məsər Wakita ge Melefit akaba ndam *Feriziyeŋ, lekələm ya ti kawayum ti mis tâdəm lekələm ndam jireni ni ti akəsum cicih, adaba kəbum kəcumfəŋa mis ndahaŋ ga məhuriyani a *Məgur ge Melefit va. Lekələm lekələmeni day kəhurumiyu do, kəcumfəŋa ndam ya tawayay məhuriyani na daya.

[¹⁴ « Lekələm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeŋ, lekələm ya ti kawayum ti mis tâdəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicih. Adaba kəbum kəhəlumfəŋa zlam ga wál madak-way a dek, kəbum kəpəsumki ka mahəŋgalay Melefit, kawayum ti mis tâdəm lekələm mis sulumani.

Azuhva nani seriya ya ti Melefit amagrafənja kə kəli a ni amatam ge mis ndahañ ni.]

15 « Lekələm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyenj, lekələm ya ti kawayum ti mis tâdəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicihi. Lekələm kəbum kədəgum ka had ndahañ gərgəri kay ku àna asak, ku àna *slalah ga yam, ti kəngətum ku mis bəlañ ga maðəbay kəli. Ay tamal ti kəngətuma maslaña bəlañ nahəma, kəgrum ti māgudar zlam atam gekəli ni sak cü ; nahkay egi maslaña ya ti Melefit ezligiyu nañ a *dəluv ga aku vu di ni akada ya ti aməbiyu kəli ni.

16 « Lekələm ndam wuluf ya kədumfənja ahar ka ndam wuluf ndahañ a ni, akəsum cicihi. Adaba kəbum kədəmum : “Maslaña ya ti àmbada àna *ahay gədəkani ge Melefit na ti mbaðay ni àzum nañ do, ay tamal àmbada àna gru ya tañgah a ahay gədəkani ge Melefit ni ba ni ti mbaðay ni azum nañ.” **17** Lekələm ti ndam wuluf murani ededinq. E kidiñ ga ata ahay gədəkani ge Melefit ni nday ata gru ni bu ni ti gədəkani ti weley ? Gədəkani ti gru ni tək day ti ahay gədəkani ge Melefit ya agray ti gru ni mîgi *njəlatani ni aw ?

18 Kəbum kədəmum keti : “Maslaña ya ti àmbada àna məlañ ya ti *teviyekiki zlam ana Melefit na ti mbaðay ni àzum nañ do, ay tamal àmbada àna zlam ya ti teviyekki na ti mbaðay ni azum nañ.”

19 Lekələm ti wulufani ededinq. E kidiñ ga məlañ ya ti teviyekiki zlam ana Melefit ni nday ata zlam ya teviyekki ni bu ni ti gədəkani ti weley ? Gədəkani ti zlam ya teviyekki ni tək day ti məlañ ya agray ti zlam ni mîgi njəlatani ni aw ? **20** Maslaña ya ti

ambaday àna mèlaj meviyekiki zlam ana Melefit ni ti àmbaday àna nañ ciliñ do, àmbaday ti àna zlam ya ti teviyekki ni daya. ²¹ Maslanja ya ti ambaday àna ahay gèdakani ge Melefit ni ti àmbaday àna ahay ni ciliñ do, àmbaday ti àna Melefit ya nañ àvu ni daya. ²² Maslanja ya ti ambaday àna huñ melefit ni ti àmbaday àna huñ melefit ti ciliñ do ; àmbaday ti àna kùrsi ge Melefit, àna Melefit nañ ya nañ àvu gappa manjëhadviyani ni daya.

²³ « Lekèlum ndam mèsér Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekèlum ya ti kawayum ti mis têdäm lekèlum ndam jireni ni, akësum cicahi. Adaba azagat, matakavay akaba slimberi ndahanj ya tidi eli àna tay ni tekedj, kàbum këzumiaba bilinj a huñ ga kruani ba ana Melefit a. Ay *Divi ge Melefit tèbu, tètam nday ya ti këgësumkabu ni : magray jiri, mègri zlam sulumani ana mis akaba mawayay Melefit. Divi nday nani ti këgësumkabu do. Giri-giri ti ere ye ti amal këgrum enji ni ti nday gani, day kwa ti këgrum zlam ndahanj ya Mæwiz àdäm grum ni. ²⁴ Lekèlum ndam wuluf ya këdumfènja ahar kà ndam wuluf ndahanj a ni, kàbum kañgazumaba zlam gekèli ya kisum na, këhumì ana ahàr bi ezewi àdækiviya, ay ti klpumkivu ezligwemi ya àkibu ni do këndum akaba nañ.

²⁵ « Lekèlum ndam mèsér Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekèlum ya ti kawayum ti mis têdäm lekèlum ndam jireni ni, akësum cicahi. Adaba lekèlum kàbum kabarumfènja alèñ ge hijiyem akaba alèñ ga halaf a, ambatakani do a huñ gekèli bu ni ti akal akaba cuday cisl cisl. ²⁶ Lekèlum

ndam Feriziyeñ ti ndam wuluf ! Barumfəñja huđ ge hijiyem na enji a day, nahkay ti aləñ gani day emigi njəlata.

²⁷ « Lekələm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekələm ya ti kawayum ti mis tâdəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicahi. Adaba lekələm kəbum akada mindivinj ya tàgrakia yam ga zlam bəđ-bəđana amənjavu gwar ka dala ti àbəlay, ambatakani do a huđ gani bu ni ti aslat ge mis akaba zlam magədavani gərgəri təvu cisł cisł ni. ²⁸ Lekələm day nahkay, mis tamənjaləñ kè kəli ti akada lekələm ndam jireni, ambatakani do cudsay akaba masəkad malfada təniki ka məbəruv ana kəli dal-dal.

²⁹ « Lekələm ndam məsər Wakita ge Melefit akaba ndam Feriziyeñ, lekələm ya ti kawayum ti mis tâdəm lekələm ndam jireni ni, akəsum cicahi. Adaba lekələm kəbum kedəzləmkıyu mindivinj ga ndam mahəñgaray *pakama ge Melefit ya ahaslani ni lala, kəbum keñguledəm mindivinj ga ndam jireni, ³⁰ mək kədəmum ahkado : “Tamal ka ya ti ata bəñ geli təbazl ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ni leli day mələbu ti akal leli məgəsiki ana tay ga mabazl ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ni ndo.” ³¹ Nahkay lekələm lekələmani kəgrumkia sedi ka ahər gekəli a, kədəmum lekələm bəza ga ndam ya təbazl ndam mahəñgaray pakama ge Melefit ni. ³² Nahkay ti ndeverinjəm təwi ga ata bəñ gekəli ya tənjəki ni, kəmbrəñjum ba ! ³³ Lekələm ti zlam a had, lekələm medékw ! Akatamumfəñja kà dəluv ga aku ya Melefit amatraş kəli àna nañ na ti ahəmamam ? ³⁴ Nahkay ti nara nəsləribiyu ndam mahəñgaray

pakama ge Melefit ana kuli, ndam məsər zlam akaba ndam məsər Wakita ge Melefit ana kuli ; akabazlum ndahanj, akadarumfən ndahanj kà təndal, akəzləbum ndahanj àna kurupu a ahay gekuli ya *kahəŋgalumvù Melefit ni bu, ndahanj ti ni akədəbumoru tay ka kesa ka kesa ga məgri daliya ana tay. ³⁵ Nahkay ti ndam jireni ya mis təbaazl tay ni dek ti seriya gani amədədki ke kuli, adaba kala kàbazlum tay ti lekəlum lekulameni. Anjəkibiyu kwa ka ga Abel àbivaya ana ga Zakari wur ge Berisi na. Kèkadum Zakari ti e kidinj ga məlan meviyekiki zlam ana Melefit ata məlan ^{*}njelatani ga ahay gədakani ge Melefit ni bu. ^{‡ 36} Nəhi ana kuli nahəma, zlam ya mis təgudarbiyu ni dek ti seriya gani amədədki ka ndam ye e hini vu ni. »

*Yezu etəwi ndam Zerəzalem
(Luk 13.34-35)*

³⁷ « Ndam Zerəzalem, ndam Zerəzalem, kəbum kabazlum ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit, kəbum kabazlum ndam ya ti Melefit asləribiyu tay ana kuli ni àna mizligi tay àna akur daya. Sak ehimeya nəwaya macakalakabá kuli a akada ga mən ge mickər ya acakalakabu bəza gayanj, abəki kərpasla gayanj ka tay ni. Ay ti lekəlum kəcuhwumndo. ³⁸ Nahkay ti Melefit aməmbrən ahay gekuli ni amanjəhad gweŋa. ³⁹ Nəhi ana kuli nahəma, ekipəm nu e eri vu va do. Ekipəm nu wudaka ti si kədəmuma “Bay Melefit məgri sulum gayanj ana

^{‡ 23:35} A Wakita ge Melefit ya ahaslani ga ndam Zəde ni bu ni ti tədəmki ma ka Abel ka mənjəki gani (Mənjəkiani 4.8). Tədəmki ma ka Zakari wur ge Berisi ti ni ka mandav gani (2 Labara 24.20-22).

maslaŋa ya ti amara àna slimy gayanj a ni” § day kwa. »

24

Yezu adəm etembedkaba ahay gədakani ge Melefit na

(Mark 13.1-2 ; Luk 21.5-6)

¹ Ka ya ti Yezu àhəraya a *ahay gədakani ge Melefit ni ba, naŋ àbu asləka ni ti ndam maðəbay naŋ ni tāhədakfəŋiyu tèhi ahkado : « Mənjaki ahəmamam tèləm ahay gədakani ge Melefit ni day ti ! » ² Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Kìpüma ahay hini medezleni na do waw ? Nəhi ana kəli nahəma, etembedkaba beseñ-beseñ, ku akur bəlaŋ day amanjəhaðki ka akur nahən va do. »

Ere ye ti amagravu ka mandav ga məlanj ni

(Mark 13.3-13 ; Luk 21.7-19)

³ Yezu naŋ àbu manjəhaðani digəsa ka ahàr gayanj ka həma *Oliviye nahəma, ndam maðəbay naŋ ni tāhədakfəŋiyu mək tīhindifiŋa ma, tèhi ahkado : « Hiaba ana leli a, ere gani amagravu ti ananaw ? Aməsərkaba sarta ya akəŋga akaba sarta ga mandav ga duniya ni ti ahəmamam ? »

⁴ Eslini Yezu nakəŋ àhi ana tay ahkado : « Bumvu slimy maslaŋa àgosay kuli ba. ⁵ Adaba mis kay atara, ku way way do amədəm naŋ ti nu, amədəm naŋ ti *Krist *Bay gədakani ya amara ni. Nahkay atagosay mis kay. ⁶ Mis atagray silik kè cifeni akaba kè drijeni, ekicəm ma gani. Kìcüma ti kàgrum aŋgwaz ba. Ahàr àdəm zlam nday nani tāgravu kwa. Ku tamal tāgrava nahkay nəŋgu ni, mandav

ga duniya faŋ do. ⁷ Ndam ga ha᷑ndahaŋ atakadvu akaba ndam ga ha᷑ndahaŋ, bəbay ndahaŋ akaba bəbay ndahaŋ. Had amadaday a kəsa gərgərani ndahaŋ bu, ləwir day amələbu a kəsa gərgərani ndahaŋ bu. ⁸ Zlam nday nani dek ti mənjəki ga daliya ciliŋ, təzavu akada ga wur ya ajibiyu aslər ana wal a hu᷑bu ni.

⁹ « Eslini atəgəsi kəli ana mis ndahaŋ ga məgri daliya ana kəli, atabazl kəli daya. Mis ga duniya dek etizirey kəli adaba lekələm ndam gor. ¹⁰ Ka sarta gani nani ti mis dal-dal atəmbrəŋ məfəku ahər, etizirevu, atəsəkumoru mis gatay ndahaŋ. ¹¹ Ndam ya tədəm nday ndam mahəŋgaray *pakama ge Melefit ambatakanı do tasəkad malfada ni atələbu dal-dal, atagosay mis kay dal-dal. ¹² Nahkay ti atagudarkivu zlam, mis dal-dal atawayavu akada ya ahaslani va do. ¹³ Ay ti maslaŋa ya ti aməmbrəŋ nu do duk abivoru ana vad ga mandav ga sifa gayaŋ ni ti Melefit amahəŋgay naŋ. ¹⁴ Wudaka duniya andav nahəma, ahər àdəm mis təhia *Ma Məwəni Sulumanı àki ka *Məgur ge Melefit na ana mis ga ha᷑gərgərani na dek, ti nday ya ti nday ndam *Zəde do ni dek tīci ma gani day kwa. Kələŋ gani duniya amandav həya. »

*Daliya dal-dalani ya mis atagray ni
(Mark 13.14-23 ; Lək 21.20-24)*

¹⁵ Yezu àdəm keti : « Kəsəruma, ahaslani bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit Deniyel àdəmki ma ka zlam magədavani ya ti àbəlay do ferereni, eziŋ zlam dek ni. * Zlam gani amagravu ; am-

* **24:15** Mənjay Deniyel 9.27 ; 11.31 ; 12.11.

agrava ti ekipəm naŋ ka məlaŋ *njəlatani. » (Bay ya ti ejenjey ma hini ti ahàr àdəm mîci lala). ¹⁶ « Ekipəma naŋ a ti ahàr àdəm ndam ya ka had *Zude ni tâcuhworu a həma vu kwa. ¹⁷ Maslaŋa ya ti naŋ ka *dalahar ga ahay gayaŋ ni àhəraya, àhuriyu a ahay vu ga məhəlaya zlam gayaŋ a day ba. Mâhəraya mācuhway sawaŋ. ¹⁸ Maslaŋa ya ti naŋ a vədaŋ bu ni ti ni, àŋga a magam a ga mara mazay azana gayaŋ ba. Mâcuhway sawaŋ. ¹⁹ Ka sarta gani nani ti wál a huď akaba nday ya ti bəza təfəŋ kà tay ka ahar ni atasay cicichi ! ²⁰ Nahkay ti həŋgalum Melefit ti ere gani nani àgravu ge milevi ahkay do ni a vad *məpəsabana va ba, ²¹ adaba ka sarta gani nani ti mis atəcakay daliya kay àtam daliya ndahaŋ ya mis təcakabiyu kwa ahaslani ka mənjəki ga məlaŋ ni duk àbivaya ana kana ni. Kələŋ ga daliya nani ti daliya ndahaŋ atələbi akada nani day-day va bi. ²² Melefit àdəm sarta gani nani aməpəs do, do ni ti maslaŋa àbi amatamfəŋa kà daliya nana bi. Melefit àdəm aməpəs do ni ti azuhva ndam gayaŋ ya àdaba tay a ni palam.

²³ « Ka sarta gani nani ti tamal maslaŋa ahi ana kəli ahkado : “Pum *Krist naŋ àbu ahalay !” ahkay do ni : “Naŋ àbiyu tegi !” nahəma, kəgəsumiki ma gayaŋ ni ba. ²⁴ Adaba mam ? Ndam ndahaŋ atara tasəkaď malfada, ku way way do amədəm naŋ Krist ahkay do ni naŋ bay məhəŋgri ma ge Melefit ana mis. Atagray zlam ya ti mis təgray koksah, mis tìpi day-day ndo ni akaba zlam ya ti aməgri ejep ana mis ni. Tamal agravu tata ni, tawayay mesipet ndam ya ti Melefit àdaba tay a ni. ²⁵ Lekələum zla nahəma, bumvu slimi, adaba nəhiva ana kəli

àndava.

²⁶ « Tamal ti tèhi ana kuli ahkado : “Naŋ àbiyu a hud gili bu !” ti kèdègum ba ; tamal tèhi ana kuli ahkado : “Naŋ àbu məbuani ahalay hi !” ti kègəsumiki ma gatay ni ana tay ba. ²⁷ Nu *Wur ge Mis ananja ti mis etipi nu akada ga avər ya abayaku kwa gwar egezi akoru àna naŋ cekw agavəla ni. ²⁸ Nəhi ana kuli nahəma, ka məlan ya zlam məmətani àvu ni ti mambá təcakalavu eslini. »

*Maŋga ga Wur ge Mis a
(Mark 13.24-27 ; Luk 21.25-28)*

²⁹ Yezu àdəm keti : « Ay ka sarta gani nani, kələŋ ga daliya ni zla nahəma, fat amacaday məlaŋ va do huya, kiyi day amasladay məlaŋ va do. Bonjur atatədbiyu e melefit bu, atadəgaya a ga haſ a, zlam njəda-njədani a hud melefit bu atədaday a məlaŋ gatay bu daya. ³⁰ Eslini zlam nahanj amançazlavu a hud melefit bu ; àna zlam gani nani ti mis atəsər nu *Wur ge Mis nəbu naŋga. Ka sarta gani nani ti mis ga duniya dek etitəwi, etipi nu Wur ge Mis anara ka maklabasl àna njəda kay akaba masladay goro a dal-dal. † ³¹ Ka sarta gani nani ti anəslərbiyu *məslər ge Melefit, etivibiyu mezlelim gədakani, atəcakalakabu ndam ya Melefit àdaba tay a ni kè sliri ga məlaŋ fadani ni dek ; ku ka məlaŋ drinjeni weley weley do dek atəcakalakabu mis ka ahar bəlaŋ. »

*Yezu azay mazavu ga məŋ ga wəruv
(Mark 13.28-31 ; Luk 21.29-33)*

† **24:30** Mənjay Deniyel 7.13.

³² « Nazay mazavu gani akada ga məŋ ga *wəruv ni, ahàr àdəm kicəm kwa : ka ya ti àbakaba slimberi a mək edī nahəma, kèsəruma mədərdər ènji wudak. ³³ Nahkay day tamal kipama zlam ya nəhi ana kəli ni naŋ àbu agravu nahəma, sərumki nu *Wur ge Mis nəbu cifa, nɪnjiya wudak. ³⁴ Nəhi ana kəli nahəma, wudaka mis ya təbu ka dala nihi ni təmət dek ti zlam nday nani dek amagrava day kwa. ³⁵ Məlaŋ ya agavəla akaba məlaŋ ya a ga had ni amandav, ay ti ma goro ya nədəm ni amandav day-day do. »

Maslaŋa ya ti asər vad ga mandav ga duniya ni ti si Melefit kwa

(Mark 13.32-37 ; Luk 17.26-30, 34-36)

³⁶ Yezu àdəm keti : « Ay ti ma ga vad gani akaba njemdi gani zla nahəma, maslaŋa àbi àsər bi. *Məslər ge Melefit ya a huđ melefit bu ni day təsər do, nu Wur ge Melefit tekedi nəsər do, si Baba Melefit day kwa ti àsəra ciliŋ. ³⁷ Ere ye ti àgravu ke zemeni ge Nəwi ni amagravu ka fat ya ti nu *Wur ge Mis ananga ni. ³⁸ Ke zemeni gani nani wudaka yam eziŋ məlaŋ dek ni ti mis təbu təzum zlam, tisi zlam, taday wál, wál day taday zawal. Nday təbu tagray zlam nday nani nahkay duk àbiviyu ana vad ya ti Nəwi àhuriyu a *slalah ga yam gədakani vu ni. ³⁹ Eslini yam ni àra eziŋ tay kədəp ka məsər gatay do. Nu Wur ge Mis day anara ka sarta ya ti mis təjalaki ahàr do ni. ⁴⁰ Nəhi ana kəli nahəma, ka ya ti ananga ni ti ku tamal mis cü nday a vədan bu nəŋgu ni atazay bəlaŋ gani, atəmbərbu bəlaŋ gani ti amagravu tata. ⁴¹ Ku tamal wál cü tihikabu humbu ka ahar bəlaŋ nəŋgu ni, atazay bəlaŋ gani,

atəmbərbu bəlaŋ gani ti amagravu tata. ⁴² Nahkay ti njəhadum eri, adaba kəsərum vad ya ti nu Bay gekəli anara ni do. ⁴³ Cüm day, tamal bay ahay àsəra sarta ga ndam akal ya atara ga məlavad ga məzləl naŋ na ti anjəhad eri, àmbrəŋ tay ga mara məhuriyani a ahay gayan vu do. ⁴⁴ Nahkay lekələm day slamatumvu lala, adaba nu Wur ge Mis anara ti ka sarta ya ti lekələm kàjalumki ahàr do ni. »

*Bay magray təwi jireni
(Luk 12.41-48)*

⁴⁵ Yezu àdəm keti : « Bay magray təwi lala, andik-abu ana bay ya agri təwi ni, àsəra zlam a ni ti way ? Bay nani ti bay ya ti naŋ agri təwi ni amberfəŋ təwi ga huđ ahay gayan dek a ahar vu. Amberfəŋ təwi ga məvi zlam məzumani ana ndam məgri təwi ndahanj àna sarta gani daya. ⁴⁶ Bay magray təwi nani ti tamal bay ya naŋ agri təwi ni àsləkabiya àdi ahàr, naŋ àbu agray təwi lala nahəma, bay məgri təwi nani aməmərvu. ⁴⁷ Nəhi ana kəli nahəma, bay ya təgrı təwi ni aməmbrivu elimeni gayan dek a ahar vu. ⁴⁸ Ay bi bay magray təwi ni àhi ana ahàr ahkado : “Bay ya ti nəgri təwi ni àsləkabiya weceweci do.” ⁴⁹ Nahkay anjəki ka məzləb ndam ya tagrakabu təwi ni. Azum zlam zlam gayan, esi zum akaba ndam ya tisi zum dal-dal, eviyi ahàr ana tay ni. ⁵⁰ Naŋ àbu agray nahkay ti bay ya təgrı təwi ni amasləkabiya ka fat ya bay məgri təwi ni àjalaki ahàr do ni, àna njemdi ya ti àsər do ni. ⁵¹ Eminjia ti amatraş naŋ dal-dal, aməgri daliya akada ya agri ana nday ndahanj ya ti təhi ana ahàr

nday ndam jireni ni. Eslini ti emitewi, amacakay daliya dal-dal. »

25

Ma gozogul àki ka bëza dahalay kru

¹ Yezu àdäm keti : « Ere ye ti amagravu ka fat gani nani a *Mègur ge Melefit ni bu ni ti àzavu akaba bëza dahalay kru, tèhela ceñgel gatay a ahar va, takoru tabakabu ahàr akaba bay maday wal ni.

² E kidinj ga bëza dahalay kruani ni bu ni ti zlam gani murani, ndahanj zlamani ni ti ni wir-wireni.

³ Nday zlamani murani ni tècahvu amal e ceñgel gatay vu ciliñ, tècah amal nahanj a ahar vu ndo.

⁴ Ay ti nday wir-wireni ni tècahva amal e ceñgel gatay va mæk tècaha amal nahanj a ahar va ju. ⁵ Bay maday wal ni àra weceweci ndo ni ti bëza dahalay kruani ni dék ere ge dawir àgësa tay a, tèdëguya e dawir va.

⁶ « Hud ya vad àra ègia ti tìci zlahay ahëndabiyu : “Bay maday wal ni ènjia, hërumaya, ñgumivoru a ma vu.” ⁷ Nahkay bëza dahalay ni dék tèpidékvu. Tàra tèpidékvu ti tèslamalakabu ceñgel gatay.

⁸ Eslini bëza dahalay murani ni tèhi ana nday wir-wireni ni ahkado : “Cëhumifèña amal gekuli na ana leli a ti, adaba ceñgel geli ni aku awayay amëtkia.” ⁹ Ay nday wir-wireni ni tèhëñgrifèñ ana tay, tèhi ana tay ahkado : “Àgravu do, adaba emisli ana leli akaba këli do. Hojo dëgum afa ga ndam ya tèsëkumoru ni ti kësëkumumbiya.” ¹⁰ Ka ya ti nday nakèñ tèdëgoru takoru tèsëkumbiyu amal ni ti bay maday wal ni ti ni ènjia. Nahkay bëza dahalay zlamani wir-wireni ya tèslamalava ni tèhuriyu

akaba bay maday wal ni a ahay ga wuméri ni vu, mæk ndam ga wuméri ni tèzlèkvù mahay. ¹¹ Kélèŋ gani bëza dahalay ndahanj zlamani ni tìnchia, tèdəm ahkado : “Bay geli, bay geli, zlèkiaba mahay na ana leli a ti !” ¹² Naŋ nakəŋ àhi ana tay : “Nəhi ana kuli nahëma, nèsər kuli do.” » ¹³ Nahkay Yezu àhi ana ndam madəbay naŋ ni ahkado : « Njəhadum eri, adaba kèsərum vad akaba sarta goro ya anara ni do. »

*Ma gozogul àki ka ndam magray təwi mahkər
(Luc 19.11-27)*

¹⁴ Yezu àhi ana tay keti : « Nu *Wur ge Mis anaŋga ti akada ga maslaŋa ya naŋ àbu akoru e mirkwi gayaŋ ni. Ara aslèka wudak nahëma, àzalakabu ndam mægri təwi gayaŋ mæk ambribu elimeni gayaŋ ana tay a ahar vu. ¹⁵ Naŋ nakəŋ èdi siŋgu ana tay : àvi ana ku way way do akada gayaŋ ya eslikî magray təwi àna naŋ di ni ; àvi ana bəlanj gani siŋgu ga gru miliyem zlam, ana naħaŋ ni miliyem cħ., ana naħaŋ ni ti ni miliyem. Kélèŋ gani, naŋ nakəŋ àslèka. ¹⁶ Nahkay naŋ ya ti tèbi siŋgu ga gru miliyem zlamani ni àmbatvu àna naŋ mæk àħġətki siŋgu ga gru miliyem zlam. ¹⁷ Naŋ ya ti tèbi siŋgu ga gru miliyem cħen ni day àmbatvu àna naŋ mæk àħġətki siŋgu ga gru miliyem cħ.. ¹⁸ Ay maslaŋa ya tèbi siŋgu ga gru miliyem ni òru àħġah, èliyu siŋgu ya bay gayaŋ àvi ni dək a hað vu.

¹⁹ « Bay ya ti təgħri təwi ni àra àpəsia e mirkwi gayaŋ na ti àslèkabiya. Àra àslèkabiya ti àdəm tħəħlibiya zlam gayaŋ na, acalaba. ²⁰ Nahkay maslaŋa ya tèbi siŋgu ga gru miliyem zlamani ni àrəkia, àħħelkivabiya siŋgu ndahanj miliyem a zlam,

àhi ahkado : “Bay goro, àna siŋgu miliyem zlamani ya kèbu ni, nàmbatva àna naŋ a, nèŋgatkia ndahanj a miliyem zlam.” ²¹ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.” ²² Nan ye cə ni day àrəkia àhi ahkado : “Bay goro, àna siŋgu miliyem cəeni ya kèbu ni, nàmbatva àna naŋ a, nèŋgatkia ndahanj a miliyem cə.” ²³ Eslini bay ni àhi : “Àbəlay, nak jireni, nak bay magray təwi sulumani. Nihi ti nəfiyu kur kəgur zlam kay, adaba kəgrua təwi sulumana àna zlam gəziteni hini ya nəvuk na. Mərvu akaba nu.”

²⁴ « Kələŋ gani maslaŋa ya təbi siŋgu ga gru miliyemeni ni àrəkia bilegena, àhi ahkado : “Bay goro, nəsəra manjəhad' gayak a, nak mis zləzladani, kəmbrəŋ mis do. Zlam ya ti nak kizligi ndo ni day kabaz, zlam ya ti kəbəhad' hilfi gani ndo ni day kacakalakabu. ²⁵ Nàgrafuka aŋgwaz a. Nahkay nòru niliyu siŋgu gayak ni a had' vu. Nihi za zlam gayak a.” ²⁶ Eslini bay ni àhi ahkado : “Nak ti kəgray təwi sulumani do, nak masəfani. Kəsəra manjəhad' goro a, kədəm zlam ya ti nizligi ndo ni day nabaz, zlam ya ti nəbəhad' hilfi gani ndo ni day nəcakalakabu. ²⁷ Tamal kəsəra nahkay ti hojo amal kəvia siŋgu goro na ana ndam macakalana, nihi nəsləkabiya ti amal nədia ahər a èwikia.” ²⁸ Mək àhi ana nday ye eslini ni ahkado : “Zumfəŋja siŋgu na, kəvumikivu ana maslaŋa ya ti siŋgu ga gru gayan miliyem kruani ni.” ²⁹ Eslini àhi ana tay : “Nəhi ana kəli nahəma, maslaŋa ya ti zlam gayan àbu ni ti atəvikivu, zlam gayan emigi kay dal-dal. Ay

maslaŋa ya ti zlam gayan àbi ni ti ku ere ye ti àfəŋ ni day atəzafəŋa.³⁰ Ay maslaŋa ya ti àgray təwi sulumani ndo ni zlignumiyu naŋ e mite vu a məlaŋ ziŋ-ziŋeni vu, emitəwi, amacakay daliya dal-dal.” »

Seriyya ti atagrafəŋa kə mis a ka fat ga mandav ga duniya ni

³¹ Yezu àdəm keti : « Ka fat ya ti nu Wur ge Mis anaŋga a məlaŋ masladani goro ba akaba *məslər ge Melefit a dek ni ti ananjəhad e kərsi ga bay goro bu.³² Eslini mis ga had gərgərani dek atəcakalavu kə meleher goro. Mək enedekaba mis a akada ga bay majəgay zlam edekaba təmbəmbak akaba awəwak a ni.³³ Anabəhad təmbəmbak ni gwar ka ahar ga daf goro, awəwak ni ti ni gwar ka ahar ga gəjar.³⁴ Nahkay anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga daf goro ni ahkado : “Lekələm ya ti Baba àgrıa sulum gayan ana kəli a ni ti dəguma, hərumiyu a *Məgur ge Melefit vu. Məlaŋ gani nani ti Melefit aslamalikabu ana kəli kwa ka mənjəki ga duniya.³⁵ Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumua zlam məzumana ; ka ya ti yam akađ nu ni kəvumua yam a ; ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabá nu a ;³⁶ ka ya ti azana àfu bi ni kəvumua azana ; ka ya ti nəbəsey do ni kəmənjumiya nu a ; ka ya ti nu a daŋay bu ni day kəmənjumiya nu a.”³⁷ Eslini ndam jireni ni atəhəŋgrufəŋ, atəhu : “Bay geli, mìpi kur ləwir awər kur mək məvuk zlam məzumani ti ananaw ? Mìpi kur yam akađ kur mək məvuk yam ti ananaw ?³⁸ Mìpi kur nak zal mirkwi mək məgəskabu kur ti ananaw ? Mìpi kur azana àfuk bi mək məvuk

azana ti ananaw ? ³⁹ Mìpi kur kèbəsey do ahkay do ni nak a dañgay bu mæk mòru məmənjiyu kur ti ananaw ?” ⁴⁰ Eslini anəhəñgrifəñ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlañ ga bəza ga mma ya ti tıslı aranja do ni ti kala kəgrumu ti ana nu.”

⁴¹ « Kələñ gani anəhi ana ndam ya ti ka ahar ga gəjar goro ni ahkado : “Sləkumfua, lekəlüm ti metikwesleni, dəgum aaku ya àmət day-day do ni vu. Aku nani ti Melefit àgriaya ana seteni a akaba ana ndam məslər ge seteni a. ⁴² Adaba ka ya ti ləwir awər nu ni kəvumu zlam məzumanı ndo ; ka ya ti yam akañ nu ni kəvumu yam ndo ; ⁴³ ka ya ti nara, nu mirkwi afa gekəli ni kəgəsumkabu nu ndo ; ka ya ti azana àfu bi ni kəvumu azana ndo ; ka ya ti nèbəsey do ahkay do ni nu a dañgay bu ni day kəmənjamuyu nu ndo.” ⁴⁴ Eslini nday nakəñ atəhəñgrufəñ, atəhu : “Bay gel, mìpi kur ləwir awər kur, yam akañ kur, nak zal mirkwi, azana àfuk bi, kèbəsey do, ahkay do ni nak a dañgay bu mæk məvuk ere gani ndo ahkay do ni məmənjiyu kur ndo ni ti ananaw ?” ⁴⁵ Eslini anəhəñgrifəñ ana tay anəhi ana tay ahkado : “Nəhi ana kəli nahəma, zlam ya ti kəgrumi ana ku bəlañ ga bəza ga mma ya ti tıslı aranja do ni ndo ni ti kala kəgrumu ana nu ndo.” ⁴⁶ Nahkay nday gani nani atoru ka məlañ ya ti atəcakay daliya ga kañgay-kañgayani ni. Ndam jireni ni ti ni atoru ka məlañ ga *sifa ya àndav day-day do ni. »

*Tagray dabari ge mijin Yezu
(Mark 14.1-2 ; Luk 22.1-2 ; Zej 11.45-53)*

¹ Yezu àra èndevertiña ma gayan̄ ya àdəm na dék ti àhi ana ndam madəbay nañ ni ahkado :
² « Kèsaruma, vad àvu c̄ tara tagray wuméri ga *Pak. Ka fat gani nani ti atégəsi nu *Wur ge Mis ana mis mək *atadarfəñiyu nu kà təndal. »

³ Eslini gədákani ga ndam *mañgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahanj tècakalavu a magam afa ga Kayif gədákani ga ndam mañgalabakabu mis akaba Melefit ni.
⁴ Tèzlapakabá, tawayay təgəs Yezu àna wir-wir ti tâkad nañ. ⁵ Nday nakəñ tèdəm : « Mègəs nañ a wuméri ni vu ba, adaba tamal magray nahkay ti mis dal-dalani ni atəembrəñ leli do, etizligeya silik a kəsa va. »

*Wal nahañ abaki tersel ka Yezu
(Mark 14.3-9 ; Zej 12.1-8)*

⁶ Ka ya ti Yezu nañ a Betani nañ a ahay bu afa ga Simu zal ambələk ni ti ⁷ wal nahañ àrəkia. Wal nani ti tersel ge siñgu kayani àfəñ a kolombu sulumani bu. * Ka ya ti Yezu nañ àbu azum zlam nahəma, wal nakəñ àbəki tersel ni ka ahàr. ⁸ Ndam *madəbay Yezu ni tåra tipia ti àwəria bəruv ana tay a, tèdəm ahkado : « Àgudar tersel hini ti kamam ? ⁹ Tersel ni siñgu gani kay ti, hojo amal təsəkumoya ti tidi siñgu gani ana ndam talaga do aw ? »

¹⁰ Yezu àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay ahkado : « Kəhəlumi muru ana wal hini ti kamam ? Zlam gayan̄ ya àgru ni ti àbəlay. ¹¹ Ndam

* **26:7** Kolombu gani nani ti tågray àna akur sulumani ya təzalay elbetir ni, siñgu gani kay.

talaga zla nahəma, nday təbu akaba kəli kəlavad. Ay nu zla ti ananjəhad akaba kəli kəlavad do. ¹² Wal hini àbəkua tersel ka vu a ti, àslamatakabá nu ga məfiyu nu e evid va. ¹³ Nəhi ana kəli nahəma, a məlaŋ bu dek, ku eley eley do atədəmoru *Ma Məwəni Sulumani ni zla nahəma, atanjəhad ere ye ti wal hini àgray ni daya. Nahkay ti wal ni amagəjazlki ahàr ke mis do. »

*Zədas awayay agəsi Yezu ana gədákani ga ndam
Zude*
(Mark 14.10-11 ; Luk 22.3-6)

¹⁴ Kələŋ gani Zədas Iskariyot biliŋ a huđ ga ndam *madəbay Yezu kru mahar cəneni ni bu òru afa ga gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Mel-efit ni, ¹⁵ áhi ana tay ahkado : « Nara nədəfiki Yezu ana kəli ti kəgəsum naŋ ti kəvumu mam ? » Nday nakəŋ təra ticia ma gayan na ti təbi siŋgu akur-akurani kru kru mahkər. ¹⁶ Nahkay kwa ka sarta gani nani Zədas nakəŋ àdəbay divi ahəmamam ti ara adəfiki Yezu ana tay ti təgəs naŋ ni.

*Yezu azum zlam ga wuməri ga Pak akaba ndam
madəbay naŋ ni*

(Mark 14.12-21 ; Luk 22.7-14, 21-23 ; Zeŋ 13.21-30)

¹⁷ Vađ ye enjenjeni ga wuməri ga *Pak ga məzumvù *dipen miwisiŋeni do ni ənjia. Eslini ti ndam *madəbay Yezu ni tərəkia ka Yezu a, tihindifiňa ma, təhi ahkado : « Kawayay ti môru māslamatukkabu zlam məzumanı ga wuməri ga Pak ni ti eley ? » ¹⁸ Nahkay naŋ nakəŋ áhi ana tay : « Dəgum a kəsa gədákani ni vu. Kınjəmiya nahəma, akədumi ahàr ana meni ; humi ahkado : “Məsi geli

àdèm : Sarta goro ènjia wudak. Nara ga mèzum zlam ga wuméri ga Pak ni akaba ndam madébay nu ni ti afa gayak.” » ¹⁹ Nahkay ndam madébay Yezu ni tòru tàgray ere ye ti Yezu àhi ana tay ni, mèk tèslamalakabu zlam ga wuméri ga Pak ni.

²⁰ Ga mèlakarawa ti Yezu òru àzum zlam akaba ndam madébay nañ kru mahar cüeni ni. ²¹ Ka ya ti nday tèbu tèzum zlam ni ti Yezu àhi ana tay : « Nèhi ana këli nahëma, biliñ geküli amasékumoru nu. » ²² Ma ga Yezu ya àdèm ni ti àhelia ahàr ana ndam madébay nañ na dal-dal. Way way do biliñ àna biliñeni nañ àbu àdèm : « Nu do, do waw, Bay goro ? » ²³ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Maslaña ya ti amasékumoru nu ni ti, nañ ya ti mètèlkabiyu ahar a halaf vu ni. ²⁴ Nu *Wur ge Mis nara némèt akada ga pakama ge Melefit ya àdèm a Wakita gayañ bu ni. Ay ti zlèzlada afa ga maslaña nani ya ti asékumoru Wur ge Mis ni ! Hojo akal tiwieya nañ a ndo. » ²⁵ Zudas nañ ya ti ara asékumoru nañ ni àhi ahkado : « Nu do, do waw, Mësi ? » Yezu àhèŋgrifèŋ, àhi : « Nak nakani këdémaya zlam gayak a. »

*Daf ge Melefit
(Mark 14.22-26 ; Luk 22.14-20 ; 1 Korey 11.23-25)*

²⁶ Ka ya ti tèzum zlam nahëma, Yezu àzay *dipeñ, àgri sësi ana Melefit, èsekaba, àvi ana ndam madébay nañ ni. Àhi ana tay : « Zuma, zumum : hini ti aslu ga vu goro. » ²⁷ Këlèŋ gani àzay hijiyem akaba zum, àgri sësi ana Melefit keti, àvi ana tay mèk àhi ana tay : « Lekùlum dek sùm. ²⁸ Hini hi ti mimiz ga vu goro. Àna mimiz hini

ti Melefit awəlkabu pakama gayan akaba ge mis. Aməngəzaya a vu goro ba ti ga mahəngay mis kay, ti Melefit məmbərfənja zlam magudarani ge mis na kà tay a. ²⁹ Nəhi ana kəli nahəma, enisi zum ge wur ge *viŋ va do, si a vad ya ti enisi zum məwəni akaba kəli a Məgur ga Baba bu ni kwa. » ³⁰ Tàra təzuma zlam na ti nday nakəŋ təzləbay Melefit àna limis, təhəraya e mite va, təcəloru a həma *Oliviye vu.

*Yezu àdəm : « Piyer amədəm àsər nu do »
(Mark 14.27-31 ; Luk 22.31-34 ; Zəj 13.36-38)*

³¹ Nday təbu takoru ti Yezu àhi ana tay : « A huđ ga məlavad hini bu ni ti lekələm dek ekijəmkia ke divi a azuhva ere ye ti amagrakuvu ni ; adaba àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu, Melefit àdəm amakadkia bay majəgay təmbəmbak na ka tay a, nahkay təmbəmbak ni etedevu kway-kwayay. †
³² Anəmət, ay ka ya ti ananġaba e kisim ba nahəma, akədumu ahàr e Gelili. »

³³ Piyer àra ècia ma gayan na ti àhi : « Ku mis dek tijkia ke divi a, təmbrəŋ kur nəŋgu ni, nu ti njikia day-day do. » ³⁴ Ay Yezu àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nəhuk nahəma : nak ti kani kani a a huđ ga məlavad bu, wudaka agwazl azlah nahəma, akədəm sak mahkər kəsər nu do timey. » ³⁵ Eslini Piyer nakəŋ àdəm : « Aha, nahkay do. Nu ti ku tamal ti məmətkabu nəŋgu nahəma, ŋgay nəsər kur do ni ti nədəm do simiteni. »

Ndam *mađəbay Yezu ndahaŋ ni dek day tədəm akada ge Piyer ni.

† **26:31** Mənjay Zakari 13.7.

*Yezu àhəŋgalay Melefit e Gecimeni
(Mark 14.32-42 ; Luk 22.39-46)*

³⁶ Yezu akaba ndam madəbay naŋ ni tòru ka məlaŋ nahəŋ, məlaŋ gani nani ti təzalay Gecimeni. Tòru tinxəa eslina ti Yezu àhi ana tay : « Njəhaduma ahalay a hayəŋ, nakoru tegi nahəŋgalay Melefit. » ³⁷ Àzalay Piyer akaba bəza ge Zebede c̄ueni, tòru cak. Eslini ti Yezu nakəŋ àjalay ahàr dal-dal, məbəruv àtikaba kwir kwir. ³⁸ Àhi ana tay : « Məbəruv atukaba, akada nara nəmət. Njəhaduma ahalay a, njəhadum eri ga məvu njəda. » ³⁹ Nahkay Yezu nakəŋ àhəŋdakfəŋa ka tay a òru cak, àndəhad a huſ a huſ, àhəŋgalay Melefit, àdəm ahkado : « Bəba, zlam dek kisliki magrani ; hədakfua daliya hina, nəcakay ba ti. ‡ Ku nədəm nahkay nəŋgu ni, nawayay ti ere ya nak kawayay ni kwa do ni, gorø ya nu nawayay ni do. »

⁴⁰ Ara àhəŋgala Melefit a nahkay ti àŋgəkia ka ndam madəbay naŋ mahkərani na, àdi ahàr ana tay nday e dəwir bu. Èpidek tay, àhi ana Piyer : « Kèbesum manjəhadani eri ga majəgaki nu njemdi bilinj koksah aw ? ⁴¹ Njəhadum eri, həŋgalum Mel-efit ti ka ya ti *Seteni esipet kəli ni ti kijəmkia ke divi a ba. Məbəruv ge mis awayay magray zlam sulumani, ay ti èsliki do, adaba aslu ga vu gayəŋ gedebeni. »

⁴² Yezu àŋgəvù, òru àhəŋgalay Melefit keti, àdəm : « Bəba, tamal ahàr àdəm nəcakay daliya hini kwa

‡ **26:39** Ahalay ti ma ga Yezu ya àdəm ni ti nahkay hi : « Hədakfua hijiyem hina. » A Wakita ge Melefit ya ahaslani ni bu ni ti tədəm məzum bəruv ge Melefit ti akada zum e hijiyem bu, mis tisi ti akad tay.

ti, gray akada gayak ya ti kawayay ni. » ⁴³ Ara àhèngala nahkay ti àngèkia ka ndam madəbay nañ na keti. Adi ahàr ana tay, nday e dəwir bu, támətañkaba ga manjəhadana eri a. ⁴⁴ Àngèvù keti ya mahkər, òru àhèngalay Melefit akada gayan nañ ni. ⁴⁵ Ara àsləkabiya ti àhi ana ndam madəbay nañ ni keti : « Kekileña kinjum dəwir aw ? Kekileña kəpəsumaba waw ? Sarta ènjia. Nga pum, tara təgəsi nu, nu *Wur ge Mis, ana ndam magudar zlam ni. ⁴⁶ Cikumaba, mədəgumkioru ka tay. Nga pum, maslaña ya ti ara agəsi nu ana tay ni ènjia, do ni ti ahemamam. »

Təgəs Yezu

(Mark 14.43-50 ; Luk 22.47-53 ; Zeñ 18.3-12)

⁴⁷ Ka ya ti Yezu nañ àbu azlapay nahkay ni ti Zədas biliñ ga ndam ga Yezu kru mahar cüeni ni ènjia akaba mis a dal-dal, maslalam akaba aday təfəñ kà tay. Gədákani ga ndam *manjalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahan təslərbiyu tay. ⁴⁸ Wudaka nday tara ti Zədas bay məsəkumoru Yezu ni àhivabiya ma ana mis dal-dalani na. Àhi ana tay : « Bay ya ti anəgri sa àna məfəki ma kà tuwər Š nahəma, nañ gani huya. Gəsuma nañ a. » ⁴⁹ Zədas nakəñ àra ènjia ti àrəkia ka Yezu nakəñ a huya. Àhi : « Wəsi Məsi, » mək àgri sa àna məfəki ma kà tuwər. ⁵⁰ Eslini Yezu àhi : « Zləba goro ni, ere ye ti kərəkia kawayay kagray ni ti gray zlam gayak. » Nahkay mis nakəñ tədəgaki ka Yezu cip, təgəs nañ. ⁵¹ Eslini mis

§ **26:48** Ka sarta nani ti kəlavəd mis təgri sa ana mis ya ti tawayay tay dal-dal ni àna məfəki ma ka tay kà tuwər.

biliŋ e kidiŋ gatay ya tèbu akaba Yezu ni bu àrad maslalam fətah, àsifəŋa slimi ana bay məgri təwi ana gədakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit na həndad. ⁵² Ay Yezu àhi ahkado : « Həŋguriyu maslalam gayak ni a ahay gani vu. Adaba ndam ya ti takadvu àna maslalam ni dek ti atabazl tay day àna maslalam. ⁵³ Kèhi ana ahàr nìsliki mahəŋgalay Baba, mək aslərubiyu məslər gayaŋ dəbu dəbu ehimeya do aw ? ⁵⁴ Ay tamal nagray nahkay ti pakama ya ti àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit bu ni agravu ti ahəmamam ? »

⁵⁵ Eslini Yezu àhi ana mis dal-dalani ya tərəkia ni ahkado : « Kədəgumkua àna maslalam a akaba aday a, kəgəsum nu akada nu zal akal, ambatakanı do nəbu manjəhadani nəcahi zlam ana kəli a dalaka ga *ahay gədakani ge Melefit ni bu kəlavad. Ka gani nani ti kəgəsum nu ndo timey. ⁵⁶ Ay zlam nani dek agravu ti ere ye ti ndam mahəŋgaray *pakama ge melefit tədəm, àbu məbəkiani a Wakita ge Melefit ni bu ni māgravu. » Eslini ndam maðəbay naŋ nakəŋ dek təmbərbu naŋ, tədəgiki ana hwa tidizl.

Tagrafəŋa seriya kà Yezu kè meleher ga gədákani ga ndam Zəde a

(Mark 14.53-65 ; Luk 22.54-55, 63-71 ; Zeŋ 18.13-14, 19-24)

⁵⁷ Tàra tègəsa Yezu a ti tèzoru naŋ afa ga Kayif gədakani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Mel-efit ni. Ba-ba ti ndam *məsər Wakita ge Melefit ni akaba gədákani ndahanj təcakalava eslina. ⁵⁸ Ka ya ti tèbu takoru àna Yezu ni ti Piyer ti ni adəboru naŋ kələŋ driŋ duk a dalaka ga ahay ga gədakani

ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni vu, mək ànjəhad digəs akaba ndam magray təwi ye eslini ni. Awayay epi ere ye ti atəgri ana Yezu ni dek.

⁵⁹ Gədákani ga ndam məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ge seriya ni dek təbu tadəbay zlam magudarani ga məwəlki Yezu ka seriya àna malfada, adaba tawayay takadənəj, ay ti tənəğət ndo. ⁶⁰ Eslini mis kay təsəkadki malfada, ay ku tamal nahkay nəñgu ni tənəğətfənəj zlam magudarana ndo. Kələñ gani mis ndahanj cə tıçikaba, təsəkadki malfada nahən keti, ⁶¹ tədəm : « Leli micifiňa, àdəm ahkado : “*Ahay gədákani ge Meləfit ni ti nisliki membedkabana. Enembedkaba ti a huđ ga vad mahkərani bu nisliki mələmvana nahən a.” » ⁶² Eslini gədákani ga ndam məngalabakabu mis akaba Melefit ni ècikaba cəkwad, àhi ana Yezu : « Nak kàhəñgarfən do aw ? Zlapay ge mis hini ya ti təzlapakuk ni ti zlapay ga mam ? » ⁶³ Ay Yezu nakəñ te-te, àhəñgrifən ndo. Mək gədákani ga ndam məngalabakabu mis akaba Melefit ni àhi keti : « Nəhuk mbaday dək ana slimi ge Melefit Bay ga sifa ni : tamal nak *Krist *Bay gədákani ya amara ni, nak Wur ge Melefit ti hi ana leli. » ⁶⁴ Yezu àhəñgrifən, àhi ahkado : « Nak nakani kədəmaya zlam gayak a. Ay nəhi ana kəli keti : Kama kama ti ekipəm nu *Wur ge Mis manjəhadəni a məlañ ga gədákani bu, kə ahar ga daf ge Melefit Bay njədanjədəni ni. * Ekipəm anara ka maklabəsl a huđ melefit ba. [†] »

⁶⁵ Gədákani nakəñ àra ècia ma ga Yezu na ti

* **26:64** Mənjay Limis 110.1. † **26:64** Mənjay Deniyel 7.13.

àzumkia bəruv a, ègəzlehkaba azana ka vu gayan a kwar, [‡] àhi ana mis ni ahkado : « Azay ahàr gayan akada nañ Melefit ; madəbay sedi nahañ kamam mba mam ? Kìcuma, endivi Melefit timey ! » ⁶⁶ Ay ti kawayum ti mâgrumi mam ? » Mæk mis ni dék tèdəm : « Àgudara, si tâkad nañ kwa. » ⁶⁷ Eslini mis ndahanj titifiviyu esliß e eri vu, tèsi mæsfukdük ga ahär, tèbi bëbarva, ⁶⁸ tèhi : « Nak Bay gëdakani ya amara ni, dëfiaya maslaña ya ti àzlæb kur na ana leli a zla ! »

*Piyer àdəm nañ àsər Yezu do
(Mark 14.66-72 ; Luk 22.56-62 ; Zey 18.15-18, 25-27)*

⁶⁹ Ka sarta gani nani ti Piyer nañ àbu manjəhadani digusa a dalaka ni bu. Nañ àbu eslini ti wal nahañ àrəkia : wal nani nañ àbu agray tewi eslini. Àhi ana Piyer nakən ahkado : « Nak day kàsawadumkabá akaba Yezu zal Gelili na. » ⁷⁰ Ay ti Piyer àhi kè meleher ge mis dék ahkado : « Aha. Nìcikaba ere ye ti kawayay këdəm na do. »

⁷¹ Àra àdəma nahkay ti òru gwar ka mahay. Nañ àbu akoru nahëma, wal nahañ èpi nañ keti. Wal nani day agray tewi eslini. Àra èpia nañ a ti àhi ana mis ya ti eslini ni : « Nañ hini tèsawaðakaba akaba Yezu zal Nazaret na. » ⁷² Eslini Piyer nakən àmbaday, àdəm keti : « Aha, nu nèsər maslaña gani nani do timey. »

[‡] **26:65** Tamal zal Zäde egəzlehkaba azana gayan ka vu a ti adafaki tuway, ahkay do ni zlam ya àbəlay do simiteni ni àgrava. Gëdakani ga ndam manjəlabakabu mis akaba Melefit ègəzlehkaba azana gayan ka vu a ni ti azuhva ma ga Yezu ya àdəm nañ Wur ge Melefit ni, adâba tèdəm èndivia Melefit a dal-dal.

⁷³ Àra àpəsa bal ti mis ya təbu a dalaka bu ni tàhədakfəñiyu ke Piyer, təhi keti : « Ededinj nak ndam gatay gani, adaba mis təsər àna dəñgu gayak ya kazlapay àna nañ ni. » ⁷⁴ Nañ nakəñ àmbadafay, àdəm : « Tamal nasəkad malfada nahəma, Melefit mākada nu a. Nəsər maslaña gani nani ya ti kcalumfəñ ni do. » Eslini agwazl àzlah həya. ⁷⁵ Piyer nakəñ ma ga Yezu ya àhi « Wufaka agwazl azlah ti akədəm sak mahkər kèsər nu do » ni àngiaya a ahàr ba. Nahkay Piyer nakəñ àhəraya e mite va, ètəwi dal-dal.

27

*Təzoru Yezu kè meleher ga bay Pilet
(Mark 15.1 ; Luk 23.1-2 ; Zen 18.28-32)*

¹ Də àna zəzueni nahəma, gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni təcakalava akaba gədákani ndahañ na, təgraki sawari ka Yezu ga makad nañ. ² Eslini təgəs Yezu nakəñ, təwəl mək tòru àna nañ afa ge Pilet. Pilet ti bay ga ndam *Rom ya agur had' *Zəde ni.

*Məmət ga Zədas
(Təwi 1.18-19)*

³ Zədas nañ ya ti àsəkumoror Yezu ni àra àsəra təgəsa Yezu a təwəla ti, àhəñgarvu maravu mək àhəñgribiyu sinqu akur-akurani kru kru mahkərani ni ana gədákani ga ndam *məngalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ga ndam *Zəde ni, ⁴ mək àhi ana tay ahkado : « Nəgudara zlam a, adaba nəsəkumoya sifa ga maslaña ya ti àgudar aranja ndo na. » Ay nday nakəñ təhəñgrifəñ, təhi : « Ma gani geli mam ? Məsər gayak. » ⁵ Eslini Zədas

nakəŋ àboru siŋgu ni bədak a *ahay gədákani ge Melefit ni vu, mək òru àwəliyu ezewed agavəla, àfiviyu ahàr gayaŋ tandal ga makad ahàr gayaŋ, mək àmət. ⁶ Eslini bəbay gədákani ga ndam maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni tèhəlaba siŋgu na, tèdəm : « E divi geli bu ni ti mìslik i məbəkiviyu siŋgu hini àkivu ka siŋgu ya taŋgahi ana Melefit ni vu do, adaba siŋgu hini ti tèsəkum sifa ge mis àna nan. »

⁷ Nahkay nday nakəŋ təgray sawari, mək tèsəkumfənja vədaŋ kà bay mələm zlam a. Məlanj gani ègi mindivinj ga ndam madurlanj. ⁸ Ku kani vədanj gani nani ti təzalay vədaŋ ge mimiz. ⁹ Nahkay ti pakama ge Zeremi bay mahəŋgaray *pakama ge Melefit ni àgrava. Pakama gani nani ti nihi : « Tèhəla siŋgu akur-akurani kru kru mahkərani na, siŋgu ya ti ndam *Izireyel təgraki sawari tèdəm tèsəkum naŋ àna naŋ ni, ¹⁰ tèsəkum vədaŋ ga bay mələm zlam àna naŋ, akada ga Bay geli ya àhu ni. * »

*Pilet agrafəŋa seriya kà Yezu a
(Mark 15.2-5 ; Luk 23.3-5 ; Zer 18.33-38)*

¹¹ Tòru tìnjuha àna Yezu afa ge Pilet a ti Pilet nakəŋ èhindifiŋa ma, àhi : « Nak ti bay ga ndam *Zude ededij aw ? » Àhəŋgrifəŋ, àhi : « Nak kədəm. » ¹² Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahaŋ ni tacalki naŋ ka zlam magudarani. Ay ti naŋ nakəŋ àhəŋgarfəŋ ndo. ¹³ Pilet èhindifiŋa ma keti, àhi ahkado : « Tacalki kur ka zlam magudarani kay ti

* **27:10** Mənjay Zakari 11.12-13 ; Zeremi 18.2-3 ; 19.1-2 ; 32.6-15.

kici do waw ? » ¹⁴ Yezu naŋ te-te, àhəŋgrifəŋ ndo. Gayaŋ ya àhəŋgarfəŋ ndo ni ti àgria ejep ana bay na dal-dal.

*Tədəm seriya àgəsa Yezu a, si takaňnaŋ kwa
(Mark 15.6-15 ; Luk 23.13-25 ; Zeŋ 18.39-19.16)*

¹⁵ Kela wuməri ga *Pak zla ti ndam *Zəde təbu tihindifiŋa kè Pilet a ti məfaya zal daŋgay a bəlanj. Tihindifiŋa ti naŋ àbu afiaya maslaŋa ya tawayay na ana tay a. ¹⁶ Ay ka sarta gani nani ti zal naħaŋ àvu a daŋgay bu slimı gayaŋ Yezu Barabas. Maslaŋa nani ti mis dək təsəra naŋ a. ¹⁷ Nahkay ka ya ti mis ni təcakalava naħema, Pilet nakəŋ èhindifiŋa kà tay a, àhi ana tay ahkado : « Kawayum hi ti nəfiaya way ana kəli a way ? Nəfiaya Yezu Barabas ana kəli a tək, day ti Yezu naŋ ya ti təzalay *Krist ni aw ? » ¹⁸ Àdəm nahkay ti adaba àsəra təgəsibiyu Yezu ti adaba tagraləŋ solu palam. ¹⁹ Ka ya ti Pilet naŋ àbu manjəhadani agray seriya ni ti wal gani àslərkibiyu mis àhi māra māhi ahkado : « Maslaŋa nani ti mis jireni, kəgri aranja ba. Adaba kani ga məlavad nàgra daliya dal-dal, kisim èzidekuva àna maslaŋa nana. »

²⁰ Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni akaba gədákani ndahaŋ ni təhi ana mis macakalavani ni : « Humi : “Mawayay si kâfaya Barabas a, Yezu ti ni kâkada naŋ a.” » ²¹ Bay ni àhi ana tay keti : « E kidiŋ gatay cœni ni bu ni ti kawayum ti nəfiaya way ana kəli a way ? » Nday nakəŋ təhi : « Barabas. » ²² Pilet nakəŋ àra ècia ma gatay na ti àhi ana tay : « Nahkay ti kawayum ti nəgri mam ana Yezu naŋ ya ti təzalay naŋ Krist ni mam ? » Nday dək təhi : « *Darfəŋ

naŋ kà təndal. » ²³ Pilet àhi ana tay keti : « Àgudar mam emiteni mam ? » Nday nakəŋ ba təzlah kay kay, tèdəm : « Darfəŋ naŋ kà təndal, darfəŋ naŋ kà təndal. » ²⁴ Pilet nakəŋ àra àsəra mis ni eticiiki ma do, tawayay tizligaya ŋguwa ti, àcah yam àbarakaba ahar gayaj a kè eri ge mis na dek mək àdəm : « Kəkadum maslaŋa hini ti ahar gorø àkibu bi, məsər gekulø. » ²⁵ Eslini mis ni dek tèdəm ahkado : « Mègəskabá ka ahàr geli akaba bəza geli a, tâkad naŋ. » ²⁶ Pilet àra ècia ma gatay na ti àfiaya Barabas nakəŋ ana tay a, àhi ana ndam slewja gayan ni tâzləb Yezu àna kurupu. Tàra tâzləba ti àhi ana tay tâzay naŋ, tôru tâdarfəŋ naŋ kà təndal.

*Ndam slewja teyefiŋ kà Yezu
(Mark 15.16-20 ; Zey 19.2-3)*

²⁷ Ndam slewja ni təzoru Yezu nakəŋ a huɗ ahay ga bay *Pilet ni vu. Eslini tèzalakivabiyu ndam slewja ndahaŋ ni dek, tèrəkiva ka tay a târa tèvelinjì ahàr ana Yezu. ²⁸ Tàmbatki azana ndizeni, ²⁹ tèkeleya adak a, tâslap hindigil-hindigil, tèfiviyu a ahàr vu akada ga jaku ni, tâzay eziŋgwı tèfivu a ahar ga daf vu. Tàra tèbəkia zlam a zla nahəma, tâbəhaɗ mirdim kè meleher gayan tègri sa, teyefiŋ, tèhi ahkado : « Mègruk sa, bay ga ndam *Zude ! » ³⁰ Eslini nday nakəŋ tìtifiviyu eslib e eri vu, tèzafəŋa eziŋgwı na mək tèsi a ahàr vu. ³¹ Tàra tèbia seki a nahkay ti tècakwakia azana ya tèfəki na, tèbikabu azana gayan gayaŋani ya tècakwakia ni. Kələŋ gani tâzay naŋ ga moru *madarfəŋ naŋ kà təndal.

*Tadarfəŋ Yezu kà təndal
(Mark 15.21-32 ; Luk 23.26-43 ; Zey 19.17-27)*

³² Ka ya ti ndam slewja ni tèbu tasləkaba a kəsa ni ba ni ti təbakabu ahàr akaba zal Sireŋ nahaj, slimi gayaŋ Simu. Eslini nday nakəŋ təfəki ŋgasa ga mazay təndal ga *madarfəŋ Yezu ni. ³³ Nday nakəŋ tòru tìnja ka məlaŋ nahaj ; məlaŋ gani nani ti təzalay Golgota, adəmvaba « məlaŋ ga aslat ga ahàr. » ³⁴ Tèvi zum mebedeni akaba haf 6ilek-bilekeni ana Yezu nakəŋ. Àra àcaka ti àwayay miseni ndo. ³⁵ Eslini nday nakəŋ tədarfəŋ naŋ kà təndal ni. Tàra tədarfəŋnaŋ a ti təgraki ca-ca àki ka azana gayaŋ ni bəlaŋ àna bəlaŋ ti təsər way azum way. ³⁶ Kələŋ gani tənjəhad tajəgaki naŋ. ³⁷ Eslini tədarfəŋ pələŋgaf kà təndal agavəla ga ahàr gayaŋ. Ka pələŋgaf nani ti təbəki zlam magudarani ge mis ni ti mis dek təsər ; təbəki ti nahkay hi : « Hini ti Yezu bay ga ndam *Zude. » ³⁸ Eslini keti tədarfəŋ ndam akal bebem cə kà təndal ndahanj kà gəvay ga Yezu, bəlaŋ gani ka ahar ga daf, bəlaŋ gani ti ni ka ahar ga gəjar gayaŋ.

³⁹ Nday ya ti takoru gwar eslini ni tàra tìpia naŋ a ti tìndivi naŋ, tədaday ahàr, ⁴⁰ təhikaboru : « Hini, nak ya ti kədəm ahkado : “Nembedvù *ahay gədákani ge Melefit ni ti anələmaba a huđ ga vad mahkərani ba” ni do aw ? Tamal nak Wur ge Mel-efit ti həŋgay ahàr gayak, həraya kà təndal na zla aw ! » ⁴¹ Eslini gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni, ndam *məsər Wakita ge Mel-efit akaba gədákani ndahanj ni tèyefiŋ daya. Tədəm ahkado : ⁴² « Naŋ nakəŋ àhəŋgaraba mis ndahanj a keti ti àhəŋgaraba ahàr gayaŋ a koksah timey ! Naŋ bay ga ndam *Izireyel ! Tamal nahkay ti māhəraya kà təndal na ! Tamal ti àhəraya nahəma, leli tekedi

aməfəki ahàr bilegeni. ⁴³ Àfəkia ahàr ke Melefit a, àdəm naŋ Wur ge Melefit ti, tamal Melefit awayay naŋ ti mâhəŋgay naŋ nihi zla aw ! » ⁴⁴ Mis ya tèbu madarfəŋjani kà gəvay ga Yezu nakəŋ, nday day tìndivi naŋ nahkay.

Yezu amətfəŋ kà təndal

(Mark 15.33-41 ; Luk 23.44-49 ; Zeŋ 19.28-30)

⁴⁵ Fat àra ècika tirked-keđ ka ahàr melefit a ti levəŋ àgray ka had ni dek tekdefinj duk àbivoru àna njemdi mahkər ya ga məlakarawa. ⁴⁶ Àra àgra njemdi mahkər ti Yezu àdi ana zlahay kay kay, àdəm : « Eloyi, Eloyi, lama sabahktani ? » Awayay adəmvaba ti « Bay Melefit goro ni, Bay Melefit goro ni, kəmbrəŋ nu ti kamam ? † » ⁴⁷ Mis ya tèbu eslini ni ndahanj tàra tìcia gayan ya ti àzlah na ti tèdəm : « Azalay Eli ni. » ⁴⁸ Eslini biliŋ gatay àcuhworu, àzay zlam ya esikabu yam akada ga mataла ni, àtəliyu a zum cecəwekeni vu juš, àbahki ka aday àtəlikabiyu ana Yezu a ma vu ti mîsi. ⁴⁹ Ay mis ndahanj tèhi : « Besa day, tamal ti Eli ara ahəŋgay naŋ ti mara mipi. »

⁵⁰ Ay Yezu nakəŋ àzlahkivu kay kay, àmat. ⁵¹ Ka ya ti àmət ni ti azana ga mahay ga məlaŋ *njəlatani ya ti a huđ ga *ahay gəđakani ge Melefit ni bu ni eğuzechvabiyu kwarra, agavəla cekw a had. Had àdaday, huđəkum tèdahvu, ⁵² mahay ge mindivinj tèzləkvaba mək ndam ge Melefit ya tèmət ni, mis dal-dal e kidiŋ gatay bu tàngaba. ⁵³ Ka ya ti Yezu tàngaba e kisim ba ni ti mis ya tàngaba ni tähəraya e mindivinj ba, tèhuriyu a kəsa njəlatani vu. Eslini mis kay tìpia tay a. ⁵⁴ Bay ga ndam slewja ni akaba

† 27:46 Limis 22.2.

ndam slewja ndahaŋ ya tajəgaki Yezu ni tāra tīpi
ga had̄ ya àdaday na akaba zlam ndahaŋ ya àgravu
na dek ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a, nahkay tēdəm :
« Maslaŋa hini ti Wur ge Melefit ededīŋ. »

⁵⁵ Wál ndahaŋ dal-dal tēbu eslini cak,
tamənjouru. Wál nday nani tādəbabiyu Yezu kwa
e Gelili ga məgri təwi. ⁵⁶ E kidīŋ ga wál nday nani
bu ni ti Mari ga kəsa Magədala, Mari məŋ ga ata
Zek nday ata Zəzef, nahaj ni ti ni məŋ ga bəza ge
Zebede təkibu ka tay.

*Təfiyu kisim ga Yezu e mindiviŋ vu
(Mark 15.42-47 ; Luk 23.50-56 ; Zeŋ 19.38-42)*

⁵⁷ Məlakarawa àra ègja ti bay ge elimeni nahaj
àra ; slimy gayaŋ Zəzef, naŋ ga kəsa Erimete. Naŋ
day bay madəbay Yezu. ⁵⁸ Naŋ nakəŋ òru afa ge
Pilet, òru èhindi kisim ga Yezu ni. Nahkay Pilet
nakəŋ àhi ana ndam slewja tōru tāvi. ⁵⁹ Zəzef àra
àza kisim ga Yezu na ti àkambah àna dawra məweni.
⁶⁰ Àra àkambahha ti àfiyu e mindiviŋ məweni vu.
Mindiviŋ nani ti gayaŋ gayaŋani, èliyu a pəlad vu.
Àra àfiya kisim ga Yezu na e mindiviŋ ni va ti
àbəladiviyu belim gədakani ana mahay ge mindi-
viŋ ni mək àsləka òru a magam. ⁶¹ Ata Mari ga kəsa
Magədala ni nday ata Mari nahaj ni nday tēbu
manjəhadani kà gəvay ge mindiviŋ ni.

Ndam slewja tajəgaki mindiviŋ ga Yezu ni

⁶² Hajəŋ gani vad *məpəsabana ti gədákani ga
ndam *maŋgalabakabu mis akaba Melefit ni ak-
aba ndam *Feriziyeŋ ni tōru ka ahar bəlaŋ afa
ge Pilet. ⁶³ Tōru tīnjua ti təhi : « Bay, ka ya ti
bay masəkad̄ malfada nani naŋ àbu àna sifa ni

àdəm : “A vad ya mahkər anaŋgaba e kisim ba.” Ma gayan ya àdəm ni àŋgiaya a ahàr ba ana leli a. ⁶⁴ Nahkay ti hi ana mis tâjəgay mindivin ni, do ni ti ndam madəbay naŋ ni atara təzaba kisim gayan na akal-akal a, atəhi ana mis àŋgaya e evid ba. Atara tədəma ti malfada gatay ni amatam gayan ya àsəkad ni. » ⁶⁵ Eslini Pilet nakəŋ àhi ana tay : « Ndam slewja nday hi, dəgum akaba tay ti tâjəgaki mindivin ni akada gekuli ya kawayum ni. » ⁶⁶ Nahkay gədákani nakəŋ tòru ke mindivin ni ga majəgani lala : təhəndi lemeru gatay mək təbəhad ndam slewja ga majəgakiani.

28

Yezu aŋgaba e kisim ba (Mark 16.1-10 ; Luk 24.1-12 ; Zeŋ 20.1-10)

¹ Vad *məpəsabana àra àsləkaba, ge miledu fat azlərvaya a vad ga gosku ye enjenjeni zla nahəma, ata Mari ga kəsa Magədala ni nday ata Mari naħaŋ ni tòru təmənjiyu mindivin ni. ² Tòru tħinju a ti had àdaday kay kay, həya məslər ga Bay gel i àsləkabiya e melefit ba, àbəlaclənja belim na mək ànjəhaðki digus. ³ Vu gani asladay akada ga avər ya abay aku ni ; azana gayan day bəd-bəd akada ga koskosay ni. ⁴ Ndam ya tajəgaki mindivin ni tħara tħipia ti aŋgwaz àdəgakia ka tay a dal-dal, təgəgər, tħigia akada sifa àniviyu ana tay va bi. ⁵ Eslini məslər ni àhi ana wál ni ahkado : « Aŋgwaz àwər kəli ba. Nəsəra, kədəbum ti Yezu naŋ ya ti *tādarfəŋ kà təndal ni ; ⁶ àŋgaba e kisim ba, naŋ àbi ahalay va bi. Dəguma mənjumki, məlan ya tāfəkad kisim gayan ni nihi. ⁷ Nihi ti dəgum weceweci, kħumi ana

ndam madəbay naŋ ni ahkado : “Àŋgaya e kisim ba ; àdoru ka had *Gelili kama gekəli, akədumi ahàr ti eslini, akada gayan ya ti àhi ana kəli ni.” Ma goro ti nahkay. »

⁸ Wəwal nakəŋ təsləka ke mindivin na ke wecewecena ; aŋgwaz awər tay, ay təbu təmərvu dal-dal. Tàcuhworu, tawayay moru məhi ma gani ana ndam *madəbay Yezu ni. ⁹ Ka ma geli hini ti Yezu àŋgazlivu ana tay, àhi ana tay ahkado : « Nəgri sa ana kəli. » Eslini wál ni tərəkioru təbəhadī mirdim, təbəki ahar ka asak gayan ni, təzləbay naŋ. ¹⁰ Eslini Yezu àhi ana tay ahkado : « Aŋgwaz àwər kəli ba, dəgum kəhumi ana bəza ga mmawa ni tōru e Gelili. Eslini ti atoru tipi nu. »

Ndam majəgay mindivin ni taŋəhadī ere ye ti àgravu ni ana mis

¹¹ Ka ya ti wál ni nday təbu e divi bu mba ni ti ndam slewja ndahanj e kidiŋ ga nday ya tajəgaki mindivin ni bu tōru a kəsa vu. Tōru tìnjuá ti tàngəhadī ere ye ti àgravu ni dək ana gədákani ga ndam *maŋgalabakabu mis akaba Mel-efit ni. ¹² Nahkay gədákani nani tàngasvu akaba gədákani ndahanj, təgray sawari e kidiŋ gatay bu. Tàra təzlapakaba ti təbi singu ana ndam slewja ni dal-dal, ¹³ təhi ana tay ahkado : « Dəmum : “Ga məlavadəka ya ti leli e dəwir bu ni ti ndam madəbay naŋ ni tàra təzaba kisim gana akal a.” ¹⁴ Tamal bay ni ècia ma gana ti məsəra ere ye ti aməhi na, emiciiki ana leli ; nahkay ti aməgri aranja ana kəli do. » ¹⁵ Ndam slewja nakəŋ təhəl singu ni mək təgray ere ye ti təhi ana tay ni. Nahkay kwa ka sarta

gani nani duk àbivaya kana ndam *Zude ndahanj
kay tègëskabá ma gani nana.

*Yezu àngazlivu ana ndam madəbay naŋ ni
(Mark 16.14-18 ; Luk 24.36-49 ; Zeŋ 20.19-23 ;
Tuwı 1.6-8)*

¹⁶ Ndam *madəbay Yezu kru mahar bəlanjani ni
tòru e Gelili, ka hëma ya ti Yezu àhi ana tay tòru
ni. ¹⁷ Tòru tìnjuá, tipi naŋ a ti tàbəhadí mirdim,
tàzləbay naŋ, ay ti mis ndahanj e kidinj gatay bu tèhi
ana ahàr bi naŋ do. ¹⁸ Eslini Yezu àhədakfəŋbiyu kà
tay, àhi ana tay : « Melefit àvua njəda gayanj a dek ga
məgur məlanj ya agavəla akaba məlanj ya ka hadna.
¹⁹ Nahkay ti dəgum, humioru ma ana mis ga hadga
məlanj ni dek ti tìgi ndam madəbay nu. Barum tay
àna slimi ga Baba, ga Wur gayanj akaba ga *Məsuf
Njəlatani. ²⁰ Ere ye ti nəhi ana kəli ni dek ti cahumi
ana tay ti tègëskabá. Səruma, nu nəbu akaba kəli
kəlavac, duk abivoru ana mandav ga duniya. »

Ma M̄wени Sulumani ge Melefit New Testament in Muyang

copyright © 2013 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Muyang

Translation by: Wycliffe Bible Translators

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Muyang

© 2013, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2015-03-17

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
7fea74f6-4ba4-5a54-a7cf-a6c88fbc1968